

การสืบค้นและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

พระมหาวิเศษ ปญฺญาวชิโร
และคณะ

2567

รายงานการวิจัย

การสืบค้นและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ
ของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

SEARCH AND CREATE A NETWORK OF TEXTS TO PRESERVE ORAL
TRADITIONS OF BUDDHIST LITERATURE OF LBUDDHIST
LITERATURE

พระมหาวิเศษ ปญฺญาวชิโร

โผน นามณี

เกรียงไกร เจริญผล

พระนฤเทพ จีรวฑฒโน

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

การสืบค้นและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ
ของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

SEARCH AND CREATE A NETWORK OF TEXTS TO PRESERVE ORAL
TRADITIONS OF BUDDHIST LITERATURE OF LBUDDHIST
LITERATURE

พระมหาวิเศษ ปญฺญาวชิโร
โผน นามณี
เกรียงไกร เจริญผล
พระนฤเทพ จีรวฑฒโน

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

การสืบค้นและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ
ของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

SEARCH AND CREATE A NETWORK OF TEXTS TO PRESERVE ORAL
TRADITIONS OF BUDDHIST LITERATURE OF LBUDDHIST
LITERATURE

พระมหาวิเศษ ปณณาวชิโร
โผน นามณี
เกรียงไกร เจริญผล
พระนฤเทพ จีรวฑฒโน

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนา ฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา 2. เพื่อจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนา ฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา 3. เพื่อสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 1. กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม คือ พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 102 รูป มัคทายก จำนวน 102 คน 2. กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ คือ พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 2 รูป มัคทายก จำนวน 2 คน นักปราชญ์ท้องถิ่น 2 คน และนักวิชาการ จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1. แบบสอบถาม ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูล 2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา ซึ่งเน้นการถ่ายทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการเล่าเรื่องที่หลากหลายและการใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดทำสื่อการเรียนรู้และการนำวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาไปใช้ใน ชีวิตประจำวันช่วยสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนและบุคคลให้ดีขึ้นทั้งใน ด้านจิตใจและการมีชีวิตที่สงบสุข

3. การอนุรักษ์และการสืบทอดวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในรูปแบบมุขปาฐะล้านนาใน ระดับชุมชนจะประสบผลสำเร็จได้ดีเมื่อมีการสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่ง การใช้เทคโนโลยีในการ เผยแพร่และการแลกเปลี่ยนความรู้ การบันทึกข้อมูลและการจัดกิจกรรมร่วมกันในชุมชนจะช่วย เสริมสร้างความเข้าใจและการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน

คำสำคัญ 1. วรรณกรรมพระพุทธศาสนา 2. วรรณกรรมมุขปาฐะ 3. ปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows; 1. To search for and collect literature on the Buddhist scriptures in the oral tradition of local scholars in Lanna. 2. To create learning materials based on the Buddhist scriptures in the oral tradition of local scholars in Lanna. 3. To build a network for the preservation and learning of Buddhist literature in the oral tradition of local scholars in Lanna. The sample group consists of: Respondents to the questionnaire: 102 monks and 102 lay leaders. Interviewees: 2 monks, 2 lay leaders, 2 local scholars, and 2 academics. The tools used for data collection include: A questionnaire analyzed using percentage, mean, and standard deviation. A structured interview analyzed using descriptive analysis. The research findings are as follows:

1. The search and collection of Buddhist literature in the oral tradition of local scholars in Lanna focuses on the transmission and preservation of local wisdom through various storytelling methods and the effective use of technology to collect information.

2. The creation of learning materials and the application of Buddhist literature in the oral tradition of Lanna in daily life help foster valuable learning and contribute to the development of both individuals and communities towards greater peace of mind and tranquility.

3. The preservation and transmission of Buddhist literature in the oral tradition of Lanna at the community level will be successful when a strong network is created. The use of technology for dissemination, knowledge exchange, data recording, and community activities will help build understanding and sustainable preservation.

Keywords: 1. Buddhist Literature 2. Oral Tradition Literature 3. Local Scholars of Lanna

กิตติกรรมประกาศ

รายงานผลการวิจัยเรื่องนี้ที่สำเร็จด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์และช่วยเหลือจากหลายฝ่ายดังเช่น สถาบันวิจัยญาณสังวร ที่จัดสรรทุนในการทำวิจัย อันมี รศ.ดร.ปรุทม์ บุญศรีตัน และ ผศ.ดร.ทรงศักดิ์ พรหมดี ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์สูงในการอ่านและตรวจงานวิจัย พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีคุณค่าแก่คณะผู้วิจัยทุกท่านอย่างดีเสมอ ท่านสามารถชี้แนะแนวทางการเขียนงานวิจัยอย่างมีระเบียบและชัดเจน ช่วยให้การดำเนินงานของทีมวิจัยมีทิศทางที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถเสนอข้อคิดเห็นที่ช่วยยกระดับคุณภาพงานวิจัยให้มีมาตรฐานสูง ขึ้นอยู่เสมอ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และการตรวจสอบที่มีความรอบคอบของท่าน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทีมวิจัยประสบความสำเร็จ

ขอขอบคุณคณาจารย์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ โดยได้ช่วยตรวจสอบแก้ไข เสนอแนะการเขียนเครื่องมือในการวิจัยทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักปราชญ์ด้านล้านนา ซึ่งได้ให้ความร่วมมือและมี ส่วนสำคัญในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ ความรู้และประสบการณ์ของท่านเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย และ ช่วยให้การศึกษานี้สามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและมีคุณค่า การมีส่วนร่วมของท่านทำให้ผลลัพธ์การ วิจัยในครั้งนี้มีความน่าเชื่อถือและมีความลึกซึ้งยิ่งขึ้น

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานผลการวิจัยเรื่องนี้จะ เป็นประโยชน์แก่นักวิชาการ คณาจารย์ คณะสงฆ์ นักปราชญ์ท้องถิ่น นิสิต นักศึกษา และประชาชนผู้มีความสนใจในการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับเครือข่ายวรรณกรรมพระพุทธศาสนา โดยการวิจัยนี้จะเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถนำไปสู่ การเสริมสร้างความรู้และการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา รวมถึงส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าและการเผยแพร่แนวคิดทางพระพุทธศาสนาในสังคมต่อไป

พระมหาวิเศษ ปญฺญาวชิโร
หัวหน้าโครงการวิจัยและคณะ
14 กุมภาพันธ์ 2568

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหาวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์	5
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	6
2 แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา	7
2.2 การการสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา	14
2.3 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา	19
2.4 การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา	22
2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา	25
2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
2.7 สรุปกรอบแนวความคิด	33
3 วิธีดำเนินการวิจัย	34
3.1 ประชากรที่ศึกษา	34
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	35

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	38
3.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	40
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	41
4.1 ปัจจัยส่วนบุคคล	42
4.2 การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของ ปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา	44
4.3 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของ ปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา	54
4.4 การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุข ปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา	66
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	75
5.1 สรุปผลการวิจัย	75
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	78
5.3 ข้อเสนอแนะ	82
5.4 องค์กรความรู้ใหม่จากการวิจัย	83
บรรณานุกรม	85
ภาคผนวก	92
ภาคผนวก ก วรรณกรรมมุขปาฐะของนักปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา	93
ภาคผนวก ข เครื่องมือการวิจัย	95
ภาคผนวก ค หนังสือ ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ	102
ภาคผนวก ง ใบรับรองจริยธรรมของข้อเสนอการวิจัย	106
ประวัตินักวิจัย	109

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	42
2	ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์	43
3	การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะ	44
4	การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะ	55
5	การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะ	66

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสร้างองค์ความรู้เฉพาะของกลุ่มเป็นสิ่งจำเป็น เพราะแต่ละกลุ่มอยู่ในบริบทสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทั้งในเชิงของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม ความเชื่อ สถานะทางเศรษฐกิจ ฯลฯ การทำให้เครือข่ายแข็งแรงจึงต้องอาศัยระบบการพัฒนาสมาชิกของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (Interactive Action Learning) ที่เกิดจากการปฏิบัติจริง เช่น การเขียน การพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการจัดประชุมสัมมนาร่วมกัน ซึ่งช่วยสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาบนพื้นฐานของประสบการณ์จริง ระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องยังมีส่วนช่วยในการสะสมองค์ความรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้และพัฒนาได้ในอนาคต (กุลทัต หงส์ชยางกูร และปรัชญานันท์ เทียงจรรยา, 2560) การส่งเสริมการก่อรูปเครือข่ายควรใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น เสียงตามสาย เวทีประชาคม และการใช้ผู้นำชุมชนเป็นสื่อกลาง รวมถึงการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้คนในชุมชนคัดแยกขยะก่อนทิ้ง การอบรมเพื่อสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะ และการก่อตั้งธนาคารขยะ ซึ่งจะช่วยทำให้ชุมชนมีระบบการจัดการขยะที่ดีขึ้นและเกิดความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม (สุวิน ศรีเมือง และคณะ, 2563)

ขณะเดียวกันงานวิจัยของนรา พิมพ์พันธ์ และพิชญ์ สมพอง (2555) พบว่าการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของสมาชิกเครือข่ายยังไม่เป็นที่เข้าใจอย่างเต็มที่ จึงควรมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเปิดรับความคิดเห็นของสมาชิกในทุกระดับ รวมถึงการพึ่งพาอาศัยกันภายในเครือข่าย ทั้งนี้ควรกำหนดกลยุทธ์สนับสนุนด้านเทคโนโลยี ความรู้ งบประมาณ และกำลังคนเพื่อช่วยลดข้อจำกัดต่างๆ โดยการมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานโยบายเครือข่ายที่ส่งผลให้ชุมชนได้รับข้อมูลที่จำเป็น เช่นเดียวกับงานวิจัยของศิริโรจน์ นามเสนา และพระศรีสุทธิพงศ์ (2562) ที่ชี้ว่าการสร้างเครือข่ายชุมชนผ่านนโยบายการส่งเสริมเครือข่าย ทำให้แต่ละชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับกิจกรรมด้านโบราณคดีผ่านช่องทางสื่อสารต่างๆ เช่น กลุ่มไลน์และเฟซบุ๊ก ส่งผลให้กิจกรรมในพื้นที่ได้รับการสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างการศึกษาและการเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของจิตโสภณ โสหา (2561) ที่เน้นการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาใน 3 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการดำเนินงาน การสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง และการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนและการปรับตัวทางสังคม สอดรับกับงานของพระครูพิศิษฐ์ กระจ่าง (ประยูร นนทโย) และคณะ (2564) ที่เสนอว่าการใช้พลัง "บวร" (บ้าน วัด โรงเรียน) เป็นฐานในการพัฒนาเครือข่ายเชิงปฏิบัติการร่วม จะช่วยสร้างจิตสำนึกร่วมของชุมชนในการลดปัจจัย

เสียง และเกิดการมีส่วนร่วมระหว่างนักเรียน ชุมชน และวัด เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคมโดยรวมอย่างยั่งยืน

พุทธศาสนาในสมัยล้านนามีบทบาทที่สำคัญอย่างมากในประเทศไทย พระสงฆ์ได้เป็นผู้นำในการสืบทอดความรู้และประสบการณ์ทางพระพุทธศาสนาผ่านการเขียนและการสร้างตัวอักษรกลับมาจากลังกา การพัฒนาการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะทำให้คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้รับการถ่ายทอดอย่างมีระเบียบและตามลำดับเป็นอักษร นับเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างอัตลักษณ์ของพุทธศาสนาในภูมิภาคนี้ อักษรล้านนามีบทบาทสำคัญเป็นศูนย์กลางในการสร้างอัตลักษณ์และประเพณีการจัดการสืบทอดพระคัมภีร์ และเปลี่ยนสำนวนให้ไพเราะมากขึ้น ประเพณีเหล่านี้ได้เริ่มขึ้นในสมัยล้านนา และยังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันอย่างยาวนาน (พระภณ มงคลโก, 2563) การเป็นล้านนาของพุทธศาสนามีลักษณะเฉพาะที่ผสมผสานระหว่างพุทธศาสนานิกายต่างๆ เช่น ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และสภาพแวดล้อมท้องถิ่นได้อย่างเป็นเอกลักษณ์ ล้านนามีการนำพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการศึกษาต่อเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยมีลักษณะการสอนและเรียนรู้ที่สะท้อนถึงการผสมผสานระหว่างพุทธศาสนานิกายต่างๆ และวัฒนธรรมท้องถิ่นในการศึกษาอย่างเป็นทางการ การเป็นล้านนายังแสดงให้เห็นถึงการรับรู้และตอบสนองต่อหลักการพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสภาพชีวิตของชาวล้านนา ซึ่งเป็นตัวอย่างของความสามัคคีและการร่วมมือกันของชุมชนในการเลี้ยงธรรมเนียมประเพณี การนำเสนอพระธรรมในลักษณะที่เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นสิ่งที่ เป็นเอกลักษณ์และเป็นที่ยอมรับในชุมชนล้านนา ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของสุรสวัสดิ์ ศุขสวัสดิ์ (2555) พบว่าการผสมผสานระหว่างนิกายเถรวาทแบบลังกาวงศ์และความเชื่อในลัทธิมหายานในพุทธศาสนาที่พบในดินแดนล้านนามีลักษณะที่น่าสนใจมาก มันเป็นการผสมผสานที่สร้างเอกลักษณ์ที่น่าสนใจในวัฒนธรรมพุทธลักษณะของพระพุทธ รูป และประเพณีที่เกี่ยวข้อง การผสมผสานนี้มีผลดีต่อการพัฒนาศักยภาพด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งสร้างประโยชน์ในการท่องเที่ยวด้วยความพิเศษของวัฒนธรรมเป็นที่น่าสนใจ

การผสมผสานช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจและเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ทางพุทธศาสนาที่หลากหลายในล้านนา ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาลัทธิมหายานและนิกายวัชรยานในบรรยากาศทางพุทธศาสนาที่เป็นเอกลักษณ์ ประเพณีและพิธีกรรมที่น่าสนใจที่เป็นลักษณะพื้นที่ทั้งหมดนี้ช่วยสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีความหมายทางวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่

ดังเช่นงานวิจัยของ อัครินทร์ อังกูรวงษ์วัฒนา (2561) พบว่าศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนา ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนได้ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากระบบเสรีนิยมเป็นระบบเสรีนิยมใหม่ จากสังคมและวัฒนธรรมเป็นพหุสังคมและพหุวัฒนธรรม ศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนาที่ได้รับ การอนุรักษ์ฟื้นฟูและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงจากระบบเสรีนิยมเป็นระบบเสรี

นิยมใหม่และการกลับมาสู่สังคมและวัฒนธรรมพุทธสังคมและพุทธวัฒนธรรมได้ช่วยส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีบทบาทที่สำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในล้านนาได้ดีขึ้น งานวิจัยของพัฒนาภาณุ ทูลธรรม (2563) ได้แบ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 6 ด้านคือ ด้านการละเล่น ด้านการอนุรักษ์ป่า ด้านภาษาล้านนา ด้านประเพณีพิธีกรรม ด้านการทำสมุนไพร และด้านงานฝีมือ

วรรณกรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ให้ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และถูกนำมาใช้อ้างอิงอิงความรู้เชิงวิชาการนอกจากนี้ ทางวรรณกรรมมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมใน ล้านนา 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นการจารหรือจารึกคำสอนในใบลาน 2) สุนทรียภาพในการแต่ง/รจนา การแต่ง 3) คัมภีร์และคำสอนพื้นเมือง สาระธรรมที่สอดแทรกหลักธรรม ตำนาน ความเชื่อและเกร็ดความรู้ตามขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น (สมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์, 2563) นอกจากนี้ยังมีนำหลักการทางพระพุทธศาสนาที่เป็นบทกวีมาปรับใช้ในการสร้างบทเพลงล้านนาอีกด้วย ดังเช่นงานวิจัยของประพันธ์ แก้วเก้ (2565) พบว่า บทเพลงในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เป็นบทประพันธ์ที่มีเนื้อหา สำหรับขับร้อง เรียกว่าคาถา มีทั้งเป็นบทเพลงที่กวีแต่งขึ้นไว้ก่อน และเป็นบทเพลงที่ขับร้องขึ้นจากความสะเทือนทางอารมณ์ต่างๆ เช่น จากความดีใจ จากความรัก หรือ จากการประสบทุกข์ เสียใจ จนขับเพลงออกมาทันทีในขณะนั้น บทเพลงในพระพุทธศาสนา บทเพลงคำเมืองล้านนา ที่เป็นหลักสัจธรรม (ความจริง) คือ หลักความจริงที่เป็นกลางตามธรรมชาติ มีตัวอย่างบทเพลง คือ ซอ อริยสัจ 4 ความประมาท เพลงเมาไม่ขับ และที่เป็นหลักจริยธรรม (ข้อที่ควรปฏิบัติ) มีตัวอย่างบทเพลง คือ คำวเบญจศีล สัมมาอาชีวะ กรรมตามทัน คำวความหลงผิด เป็นต้น

พระสงฆ์ล้านนาได้แต่งวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเพื่อใช้ในการเทศนาเป็นการสื่อสารความเชื่อเรื่องพระพุทธศาสนาในลักษณะที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นของล้านนา วรรณกรรมที่ถูกแต่งนี้มักจะนำเสนอความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่มีการปรับปรุงและปรับเปลี่ยนเพื่อให้เข้ากับประสบการณ์และความเชื่อของชุมชนที่ต่างกัน และมักมีความหลากหลายในการเสนอเรื่องราวและสัญลักษณ์ที่เป็นที่ประจักษ์ของพระพุทธศาสนาในล้านนาเช่นกัน

ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันนี้เป็นผลมาจากคัมภีร์ที่แต่งในลังกาที่มีอิทธิพลและสัญลักษณ์ที่เฉพาะเจาะจงในล้านนา ซึ่งอาจมีการพูดถึงเรื่องราวที่ไม่ได้ระบุไว้ในพระไตรปิฎกหรืออรรถกถา แต่มีความสัมพันธ์กับการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและเหนือธรรมชาติที่เป็นสิ่งสำคัญในชุมชนล้านนาด้วย เอกเช่งงานวิจัยของพระสามารถ จตีสิโล (2562) พบว่าสำหรับศึกษาเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการอนุรักษ์และพัฒนาวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในภูมิภาคล้านนานั้น เป็นองค์ความรู้ที่มีรากฐานอยู่บนความเชื่อและโลกทัศน์ที่ตรงกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและเหนือธรรมชาติในภูมิภาคล้านนา ซึ่งนำเอาความรู้จากวรรณกรรมนี้มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและการรักษาธรรมเนียมประเพณีให้เป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตในแต่ละช่วงเวลาของปี การใช้นิทานเป็นเครื่องมือในการอบรมและสอน

ลูกหลานหรือส่วนต่างๆ ของสังคม ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและมั่นคงในหลักธรรมและจริยธรรม ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของจุไรรัตน์ รัตติโชติ (2565) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ สารัตถะในนิทานพื้นบ้านที่สะท้อนความเชื่อเรื่องกรรม สิ่งศักดิ์สิทธิ์ สถาบันครอบครัว และสังคมใน ล้านนา การวิจัยนี้ช่วยให้เราเข้าใจถึงวัฒนธรรมและพิธีกรรมที่สำคัญในชุมชนนั้น และสามารถนำ ความรู้เหล่านี้มาปรับใช้ในการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน

คณะผู้วิจัยได้ถอดองค์ความรู้จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสืบค้นการสร้างเครือข่ายในการ อนุรักษ์วัฒนธรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะเป็นสิ่งที่สำคัญ เพื่อให้สามารถพัฒนาต่อยอดและ รักษาวัฒนธรรมนี้ให้สืบทอดต่อไปได้อย่างยั่งยืน การสร้างระบบการพัฒนาสมาชิกในเครือข่ายที่ แข็งแรงผ่านการเรียนรู้ร่วมกันในการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นที่มาของ วิจัยในครั้งนี้

1.2 ปัญหาวิจัย

1.2.1 การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ ท้องถิ่นล้านนา เป็นอย่างไร

1.2.2 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ ท้องถิ่นล้านนา เป็นอย่างไร

1.2.3 การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ ของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ ท้องถิ่นล้านนา

1.3.2 เพื่อจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ ท้องถิ่นล้านนา

1.3.3 เพื่อสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ ของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ สืบค้นและจัดเก็บข้อมูล จัดทำสื่อการเรียนรู้ และสร้าง เครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ วัดทางพระพุทธศาสนา ที่อยู่เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 136 วัด

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ พระภิกษุ มัคทายก ที่เป็นสมาชิก ของวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 136 วัด นักปราชญ์ท้องถิ่น และนักวิชาการ ที่เป็นคณาจารย์ในสถาบันการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม คือ พระภิกษุ จำนวน 102 รูป มัคทายก จำนวน 102 คน รวมทั้งหมด จำนวน 204 รูป/คน
2. กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมมุขปาฐะท้องถิ่นล้านนา และเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรมทางศาสนาแบบพื้นเมือง ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือให้เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งเป็นงานมงคลและงานอวมงคล ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 2 รูป มัคทายก จำนวน 2 คน และนักปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 2 คน และนักวิชาการ จำนวน 2 คน

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูล หมายถึง การรวบรวมและบันทึกเรื่องเล่าหรือคำสอนที่ถูกละเลยทอดผ่านปากเปล่าโดยผู้รู้หรือพระสงฆ์ในท้องถิ่น เพื่อรักษาความรู้และวัฒนธรรมดั้งเดิมที่อาจสูญหายได้ การดำเนินการนี้มักรวมถึงการสัมภาษณ์ การบันทึกเสียงหรือวิดีโอ และการจัดระบบข้อมูล เพื่อให้ง่ายต่อการค้นคว้าและศึกษา เป็นการสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ในวงการศึกษาและการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาในท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงใหม่

1.5.2 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ หมายถึง การสร้างสรรค์และพัฒนาสื่อที่ถ่ายทอดเนื้อหาจากคำบอกเล่าดั้งเดิมของพระสงฆ์หรือผู้รู้ในท้องถิ่น สื่อที่ใช้สามารถเป็นเอกสาร วิดีโอ หรือสื่อดิจิทัล เพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้ทางพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน

1.5.3 การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้ หมายถึง การเชื่อมโยงผู้รู้ พระสงฆ์ นักวิชาการ และชุมชนท้องถิ่นเข้าด้วยกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และทรัพยากร การสร้างเครือข่ายนี้ช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์วรรณกรรมดั้งเดิมและสนับสนุนการศึกษาผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น การสัมมนา การฝึกอบรม และการวิจัยร่วมกัน

1.5.4 วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ หมายถึง การถ่ายทอดเนื้อหาทางศาสนาผ่านการเล่าเรื่องด้วยปากเปล่า ของนักปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยไม่เน้นความแม่นยำขึ้นอยู่กับสำนวนของผู้ถ่ายทอดแต่คงรักษาความหมายเดิมของคำสอน รวมถึงการส่งเสริมความเข้าใจและการปฏิบัติตามหลักธรรมในชีวิตประจำวัน

1.5.5 ประชาชนท้องถิ่นล้านนา หมายถึง นักปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ลึกซึ้งในวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของล้านนา มีบทบาทสำคัญในการสืบสานและถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น รวมถึงการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ในสังคมปัจจุบัน

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.6.1 ได้ทราบถึงการสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่ออนุรักษ์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ และเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และอ้างอิงสำหรับการศึกษาทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอนาคต

1.6.2 ได้ทราบถึงการจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเผยแพร่และส่งเสริมความเข้าใจในหลักธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการสนับสนุนการศึกษาและการอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนาในชุมชน

1.6.3 ได้ทราบถึงการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อส่งเสริมการร่วมมือระหว่างชุมชนที่มีความสนใจเดียวกันในการอนุรักษ์และพัฒนาข้อมูลทางศาสนา และเพื่อสร้างชุมชนที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่าในการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมของล้านนา

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องนี้ ได้ทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ แนวคิดและทฤษฎีรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวข้องกับการสืบค้นและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนาเพื่อนำมาใช้เป็นยุทธวิธีแนวทางในการดำเนินการวิจัย ซึ่งสรุปเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

- 2.1 วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา
- 2.2 การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา
- 2.3 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา
- 2.4 การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา
- 2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา
- 2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 สรุปกรอบแนวความคิด

2.1 วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

2.1.1 วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะ

1. ความหมายของวรรณกรรมพระพุทธศาสนา

วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา หมายถึง วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาหมายถึงงานเขียนทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ซึ่งรวมถึงหลากหลายประเภท เช่น พระไตรปิฎก (Tipitaka) ซึ่งประกอบด้วย พระวินัยปิฎก (Vinaya Pitaka) พระสุตตันตปิฎก (Sutta Pitaka) และ พระอภิธรรมปิฎก (Abhidhamma Pitaka) อรรถกถา (Atthakatha) หรือคอมเม้นท์ของพระไตรปิฎก ฎีกา (Digha) อนุฎีกา (Majjhima) โยชนา (Anguttara) สัททาพิเศษ (Khuddaka Nikaya) และงานเขียนรูปแบบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีการศึกษาและวิจัยเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทางการศึกษาและศาสนา นอกจากนี้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ยังมีบทบาทสำคัญในการจัดการข้อมูลที่เป็นพื้นฐานของการสอนและการศึกษาทางพระพุทธศาสนาด้วย ช่วยในการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล วิเคราะห์ และเข้าใจเนื้อหาทางศาสนาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังที่ ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ และสิทธิมนต์ ตีสันเทียะ (2551) ได้กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นงานเขียนหนังสือทุกชนิดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา แบ่งเป็นหลายประเภทตาม

พัฒนาการของคัมภีร์เถรวาทตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่

1. วรรณกรรมบาลี เช่น พระไตรปิฎกที่เป็นภาษาบาลีและเวอร์ชันอื่นๆ ที่แปลเป็นภาษาต่างๆ
วรรณกรรมบาลีอนุรักษ์คำสอนเดิมของพระพุทธศาสนาที่ไม่ควรให้คลาดเคลื่อนจากหลักเดิม

2. วรรณกรรมอรรถกถา เป็นคัมภีร์ที่อธิบายและขยายความบาลีให้มีความชัดเจน เช่น สารัตถ
ทีปนี, วมติวินทนี, วชิรพุทธฎีกา และอื่นๆ

3. วรรณกรรมฎีกา เป็นคัมภีร์ที่อธิบายและขยายความอรรถกถา เช่น สารัตถทีปนีฎีกา

4. วรรณกรรมอนุฎีกา เป็นคัมภีร์ที่แต่งเพิ่มเติมภายหลัง เช่น วินยาลังการฎีกา, ปรมัตถทีปนีฎีกา

5. วรรณกรรมสหทาพิเศษ เป็นคัมภีร์ที่เน้นลักษณะพิเศษของสหทา เช่น คัมภีร์ไวยากรณ์, คัมภีร์
แต่งขึ้นที่

6. วรรณกรรมลักษณะอื่น เป็นวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีลักษณะเฉพาะอื่นๆ ที่ไม่ได้
จัดเป็นกลุ่มดังกล่าว เช่น งานเขียนเชิงวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ และงานวิจัยทางพระพุทธศาสนา

พระมหาไฉ้ ธมฺเมธี (2563) ได้กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ผลงานทางวิชาการของ
พระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. วรรณคดีบาลีเป็นงานเขียนพระพุทธศาสนาด้วยภาษาบาลี

2. วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเป็นงานแปล (Translation) จากคัมภีร์ภาษาบาลีเป็นอักษรต่าง ๆ
เป็นอีกภาษาหนึ่ง

3. วรรณคดีพระพุทธศาสนาเป็นงานเขียนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนามี 3 ลักษณะคือ เขียนร้อยแก้ว
แต่งประมวลความ เขียนแปลความร้อยกรอง และเขียนแบบสำเนาเค้าโครง

4. วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นงานเขียนอธิบายพระพุทธศาสนามี 2 ลักษณะ คือ หลักคำ
สอนเป็นเรื่อง ๆ และเรื่องราวอิงศาสนประวัติ

2. ความสำคัญของวรรณกรรมพระพุทธศาสนา

วรรณกรรมพระพุทธศาสนามีความสำคัญในการสอนและสร้างคุณธรรม พัฒนาจิตใจ และสะท้อนสังคม
และประเพณี ช่วยส่งเสริมความรู้ ความสงบ และความสันติในสังคม (ทวิศักดิ์ ทองทิพย์ และสิทธิมนต์ ตีสันเทียะ
2551) ดังนี้

2.1 ความสวยงามของภาพพจน์ ที่ทำให้ผู้อ่านได้สัมผัสถึงความรู้สึกและจินตนาการตามรส
วรรณกรรม ตามความหมายและภาษาที่ใช้ ในการจัดเรียงคำภาษาที่สวยงามเพื่อทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้สึก คำ
วรรณกรรมหมายถึงลักษณะที่โดดเด่นของการเลือกใช้คำภาษา สำนวน ลายลักษณ์ที่หลากหลาย ที่ประณีตงดงาม
มีสรวรรณกรรมที่เหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่องนั้นๆ ความไพเราะของบทประพันธ์ที่สามารถสะท้อนความรู้สึกและ
จินตนาการของผู้อ่านได้อย่างลงตัว คำวรรณกรรมแสดงถึงการใช้คำภาษาและลักษณะการเรียงประโยคที่โดดเด่น
สร้างความงดงามและเหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่องนั้นๆ ซึ่งวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเสนอแนวทางในการ
พัฒนาจิตใจและสร้างคุณธรรมที่ดีในผู้อ่าน โดยการเน้นค่านิยมทางจริยธรรม เช่น คุณค่าของความเมตตา ความ

เที่ยงธรรม และความอดทน

2.2 ความหลากหลายของเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ คือ การค้นหาเนื้อหาและวิธีการนำเสนอของผู้เขียนเพื่อสร้างสรรค์สาระที่มุ่งหวังให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์อย่างไร เช่น สาระ เสนอความรู้ ความคิดเห็นแบบสรุป คำสอน คติเตือนใจ ซึ่งช่องทางในการมองเห็นความจริง ความดี วิธีแก้ปัญหา แนะนำสิ่งที่ควรทำและสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง ผู้เขียนสามารถใช้วิธีการอื่นๆ เพื่อเพิ่มความสนใจให้ผู้อ่านคิดเองได้ก่อนที่จะวิเคราะห์วรรณกรรม ควรศึกษาและเข้าใจเนื้อหาสรุปแนวคิดของผู้เขียนแล้วจึงทำการวิเคราะห์รายละเอียดแต่ละประเด็นการค้นหาและการนำเสนอเนื้อหาที่มีสาระอย่างมุ่งสร้างสรรค์เพื่อสะท้อนความคิดเห็นแบบอย่าง การสอนและการแนะนำทางเดินที่มีประโยชน์เช่นการมองความจริง การแก้ปัญหา และการแนะนำที่ควรปฏิบัติหรือปล่อยไว้ ช่วยกระตุ้นความรู้และความเข้าใจในหลักสูตรศาสนา และหลักการทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง เช่น ความรู้เกี่ยวกับการตามธรรม การแก้ปัญหา และการพัฒนาจิตใจ

2.3 ความสังคม คือ วรรณกรรมที่แสดงถึงสภาพสังคมทั้งดีและไม่ดี การพิจารณาคุณค่าสังคมจากวรรณกรรม จำเป็นต้องอ่านและเข้าใจ จับความหมายเพื่อสรุปแนวคิดของผู้เขียนว่าต้องการนำเสนออะไรให้ผู้อ่านเข้าใจ สะท้อนสภาพสังคมด้านดีหรือด้านไม่ดี ผู้วิเคราะห์จะได้แนวคิดอะไรจากการอ่านวรรณกรรมเรื่องนั้นแล้วแยกการวิเคราะห์รายละเอียดแต่ละประเด็น การสะท้อนสภาพสังคมทั้งด้านที่ดีและไม่ดีผ่านวรรณกรรม การวิเคราะห์นี้จำเป็นต้องทำความเข้าใจและสรุปแนวคิดของผู้เขียนเพื่อทราบว่าเขาต้องการจะสื่ออะไรแก่ผู้อ่าน สะท้อนสภาพสังคมที่ดีหรือไม่ดี ซึ่งวรรณกรรมพระพุทธศาสนามีบทบาทในการส่งเสริมความสันติภาพและความสงบในสังคม โดยเสนอแนวทางในการแก้ไขข้อขัดแย้ง และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้กับความสงบสันติในชุมชน ยังสะท้อนสภาพสังคมและประเพณีของพวกเขาในยุคที่ถูกเขียนไว้ ทำให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่สำคัญ

2.4 ความนำมาประยุกต์ใช้ คือ การนำสาระจากเรื่องราวมาปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เช่น การจดจำคำสอนภาษาที่มีความหมาย นำไปใช้เพื่อความสนุกสนาน การจดจำนำสาระไปใช้เป็นข้อคิด คติเตือนใจที่ยอมรับของแต่ละคนรอบข้าง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติทั่วไป การนำคุณค่าวรรณกรรมมาปรับใช้ในชีวิตนี้จะทำได้มากน้อยเพียงใดอยู่ที่ความสามารถและประสบการณ์ของแต่ละคน การนำเอาความรู้จากเรื่องมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การจดจำคำสอนเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน การนำเสนอความคิดเห็นที่สามารถยอมรับได้ในตนเองและสังคมโดยรวม วรรณกรรมพระพุทธศาสนา มักใช้เป็นเครื่องมือในการสอนและสร้างเจตนาใจที่ดีในผู้ศึกษา โดยการเสนอคำสอน คติเตือนใจ และแนวทางในการใช้ชีวิตที่ดีตามหลักศาสนาพุทธ เช่น ประพันธศาสตร์ และอรรถาธิปไตย

3. วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ

วรรณกรรมมุขปาฐะ (Oral Literature) หมายถึง วรรณกรรมที่ถูกถ่ายทอดผ่านการพูด การเล่าเรื่องหรือการแสดง โดยไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร วรรณกรรมมุขปาฐะมีความสำคัญอย่างยิ่งในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากเป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้ ประเพณี และค่านิยมจากรุ่น

สุรุ่น ดังที่ ธวัช ปุณโณทก (2537) ได้กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมมุขปาฐะ หมายถึงเรื่องราวที่จดจำสืบทอดกันมา จากปากต่อปาก ผ่านคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ผ่านยุคหนึ่งสู่อีกยุคหนึ่ง จนถือว่าเป็นมรดกทางสังคม และไม่สามารถ สืบทอดต้นตอผู้เริ่มต้นได้ ฉะนั้น วรรณกรรมมุขปาฐะจึงหมายถึง ปริศนาคำทาย สำนวนภาษิต เพลงเด็ก เพลงพื้นบ้าน นิทานหรือเรื่องเล่า ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่ใช้วิธีเล่าจากปากต่อปาก ไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ บทกล่อมเด็ก นิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย ภาษิต สำนวนโวหาร คำกล่าวในพิธีกรรมต่าง ๆ และตัวบทที่ท่องจำในการแสดงเพลงพื้นบ้าน

ในบริบทของวรรณกรรมมุขปาฐะในพระพุทธศาสนา เช่น วรรณกรรมมุขปาฐะของล้านนา วรรณกรรมเหล่านี้มักประกอบไปด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมะ นิทานชาดก และบทสวดต่างๆ ที่พระภิกษุหรือผู้อาวุโสในชุมชนใช้ในการสอนศีลธรรมและธรรมะให้แก่ชุมชน ซึ่งมีคุณค่าที่หลากหลายประการสามารถแยกได้ดังนี้

1. การอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้: วรรณกรรมมุขปาฐะเป็นวิธีการที่ใช้ในการอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้ทางพุทธศาสนาหลายร้อยปี โดยมีการเล่าเรื่องและท่องจำในรูปแบบที่เรียกว่า “ปฏิบัติปาฐะ” ซึ่งช่วยให้คำสอนและเรื่องราวต่างๆ ยังคงอยู่ในความทรงจำของผู้คนและสามารถถ่ายทอดต่อไปได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

2. การพัฒนาทางจิตใจและจริยธรรม: วรรณกรรมพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะมีเนื้อหาที่เน้นการสอนธรรมะและข้อคิดที่มีคุณค่าทางจริยธรรม เช่น ความเมตตา ความกรุณา ความอดทน และการทำความดี เมื่อผู้ฟังได้รับฟังและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จะช่วยพัฒนาจิตใจและจริยธรรมของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การเสริมสร้างความเข้าใจทางปรัชญาและศาสนา: การฟังและศึกษาวรรณกรรมพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะช่วยให้ผู้ฟังได้รับความรู้และความเข้าใจในหลักธรรมทางปรัชญาและศาสนาได้อย่างลึกซึ้ง ตัวอย่างเช่น เรื่องราวของชาติภูมิของพระพุทธเจ้าและอรรถกถาธรรมะที่อธิบายหลักการต่างๆ ในพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในแนวคิดต่างๆ

4. การสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน: วรรณกรรมมุขปาฐะมักจะถูกเล่าในสถานที่เช่นวัด หรือชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นำคนในชุมชนมารวมกันเพื่อฟังเรื่องราวและร่วมกันเรียนรู้ นอกจากนี้จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนแล้ว ยังเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม

5. การอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรม: การเล่าเรื่องในรูปแบบมุขปาฐะมักใช้ภาษาและสำเนียงท้องถิ่น ซึ่งช่วยอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ โดยเฉพาะในชุมชนที่มีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การเล่าเรื่องในรูปแบบมุขปาฐะจึงเป็นการรักษาและส่งต่อเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้คงอยู่

วรรณกรรมมุขปาฐะในพระพุทธศาสนามีคุณค่าในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาจิตใจและสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน เช่นเดียวกับวรรณกรรมท้องถิ่นมีคุณค่า (สันสนีย์ อรุณสินประเสริฐ, ออนไลน์) ดังนี้

1. คุณค่าด้านจริยศาสตร์ มีคุณค่าต่อจิตใจ มีคติเตือนใจและสอนให้เป็นคนดี
2. คุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ มีคุณค่าต่อความไพเราะ ความงามของภาษา ถ้อยคำ ลีลา ท่วงทำนองของบทเพลง และบทกวี

3. คุณค่าด้านศาสนา เป็นสื่อถ่ายทอดคำสอนและปรัชญาทางศาสนา เผยแพร่สู่ประชาชน ได้กว้างขวาง ทำให้ประชาชนมีหลักยึดเหนี่ยวจิตใจและได้ข้อคิดในการดำรงชีวิต

4. คุณค่าด้านการศึกษา ให้ประชาชนได้ฟังหรืออ่าน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์

5. คุณค่าด้านภาษา เป็นสื่อให้ภาษาท้องถิ่นดำรงอยู่ ซึ่งควรแก่การอนุรักษ์และสืบทอด

6. คุณค่าด้านสังคม ปลุกฝังการช่วยเหลือกัน การผูกมิตร การมีมนุษยสัมพันธ์ และพึ่งพาอาศัยกัน

7. คุณค่าด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ได้ความรู้เกี่ยวกับตำนาน ชื่อสถานที่ ในประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ ให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้เกี่ยวกับความเป็นมา และรายละเอียด

8. คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย โดยการนำวรรณกรรมท้องถิ่นไปใช้ เช่น นำบทกล่อมเด็ก ไปใช้กล่อมเด็ก นำเพลงพื้นบ้านไปใช้ประกอบการแสดง หรือการนำตำรารักษาโรค ไปใช้ประกอบอาชีพ

วรรณกรรมมุขปาฐะในพระพุทธศาสนามีคุณค่าสูงสุดในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมทั้งช่วยในการพัฒนาจิตใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นสื่อสอนและปรัชญาทางศาสนาที่เผยแพร่ไปยังประชาชนอย่างแพร่หลายและเป็นประโยชน์ในการสืบทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

2.1.2 วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะท้องถิ่นล้านนา

วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะท้องถิ่นล้านนาเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาที่เผยแพร่และถ่ายทอดคำสอนแห่งศาสนาพุทธในภาคเหนือของประเทศไทย โดยมีลักษณะเฉพาะที่สื่อถึงประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชนเผ่าท้องถิ่นอย่างชัดเจน

1. การแสดงเทศนาธรรมท้องถิ่น

การเทศนาธรรมในล้านนามีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากภาคอื่นของประเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงอันแน่นและความเป็นส่วนตัวของชาวบ้านกับศาสนาพุทธและประเพณีท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน การเผยแพร่แบบปฏิภาณโวหารที่พัฒนาการมาจากปาฐกถาธรรม มีโครงสร้างเหมือนกับการพูดในที่ชุมนุมชน คือ ประกอบด้วยคำนำ เนื้อเรื่อง และบทสรุป โดยใช้ภาษาถิ่นล้านนาและเรื่องเล่าบริบทล้านนาในการนำเสนอ (พระนคร ปญญาวิโร, 2557) การพัฒนารูปแบบการเทศนาธรรมในล้านนาได้ส่งผลให้การเผยแผ่ธรรมมีความทันสมัยเป็นปัจจุบัน ชาวล้านนามีความรู้ ความเข้าใจ และให้ความสนใจฟังการเทศนาธรรมมากขึ้น ในขณะที่การเทศนาธรรมแบบจารีตยังคงมีบทบาทสำคัญเป็นส่วนประกอบหนึ่งของพิธีกรรม

การแสดงเทศนาธรรมในล้านนาเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญอย่างมากในการรักษาและถ่ายทอดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งเน้นเนื้อหาสาระในประเด็นดังนี้

1. การสอนและเผยแพร่ปรัชญาพุทธ: โดยการใช้ภาษาท้องถิ่นเพื่อเป็นสื่อสารในการอธิบายและเทศน์คำสอนพระพุทธศาสนา เน้นที่การใช้คำศัพท์และตัวอักษรที่คนในพื้นที่ท้องถิ่นเข้าใจและใช้เป็นสื่อสอนศาสนา

2. การใช้สื่อเสริมทางศาสนา: ในการเทศนาธรรมท้องถิ่นล้านนามักใช้วรรณกรรมและสื่อต่างๆ เช่น การบรรยายเรื่องราวหรือพาดพิงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้ฟังหรือผู้เข้าร่วมเทศนา

ได้เข้าใจและเรียนรู้

3. การผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น: การเทศนาธรรมในพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะท้องถิ่นล้านนามักผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การใช้สื่อภาพที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของพื้นที่

4. การสร้างความเข้าใจและการยอมรับ: การเทศนาธรรมท้องถิ่นมุขปาฐะในล้านนามีการสร้าง ความเข้าใจและการยอมรับต่อคำสอนศาสนาที่เน้นค่านิยมและศักดิ์ศรีของชนเผ่าในภาคเหนือ

2. การสวดมนต์ต้น

การสวดมนต์ต้นเป็นการสวดมนต์ทางพุทธศาสนาที่มีลักษณะเฉพาะในภาคเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ล้านนา ซึ่งมีความแตกต่างจากการสวดมนต์ในภาคอื่นๆ ของประเทศไทย และสามารถอธิบายความสำคัญต่อท้องถิ่นได้ดังนี้:

1. การสื่อสารและสืบทอดประเพณี: การสวดมนต์ต้นเป็นการสื่อสารและสืบทอดประเพณีทางศาสนาของชาวล้านนา ผ่านภาษาบาลีที่มีลักษณะพื้นที่และเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งช่วยให้ชาวท้องถิ่นเข้าใจและติดตามเนื้อหาการสวดมนต์ได้ง่ายขึ้น และเป็นการสื่อสารที่สร้างเสริมความเชื่อมั่นและเชื่อถือในกลุ่มชุมชนได้ดี

2. การเก็บรักษาและสืบทอดต่อ: การสวดมนต์ต้นมีบทบาทสำคัญในการเก็บรักษาและสืบทอดประเพณีศาสนาในชุมชนล้านนา โดยมีผู้รู้รอบรู้และผู้สวดมนต์ต้นที่เชี่ยวชาญในการสื่อสารให้คนในชุมชนเรียนรู้

3. การเสริมสร้างความเชื่อมั่นและสันติภาพ: การสวดมนต์ต้นเป็นกิจกรรมทางศาสนาที่ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในศาสนาและสร้างสันติภาพในชุมชน โดยมีการสวดมนต์เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมสำคัญ เช่น การฉลองวัด การฉลองพระวิหาร หรืองานพุทธาภิเษก ที่ช่วยให้ชุมชนร่วมกันในกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมได้ บางครั้งสวดมนต์ต้นแบบล้านนาในกรณีพิเศษ ดังเช่น มีการประกอบพิธีเจริญพระพุทธมนต์ สวดมนต์ต้นแบบล้านนา ถวายพระพรชัยมงคลแด่สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภาฯ ให้ทรงหายจากพระอาการประชวรณ วัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2566 (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงใหม่, ออนไลน์)

3. ตำนานบุคคล สถานที่

มุขปาฐะที่เกี่ยวกับตำนานศาสนบุคคล เช่น ครูบาศรีวิชัย ครูบาขาวปี พระสังฆราชาล้านนา พระสิริมังคลาจารย์ และสถานที่สำคัญในพุทธศาสนา เช่น ตำนานพระธาตุดอยตุง พระธาตุดอยคำ พระธาตุดอยสุเทพ พระธาตุศรีจอมทอง หรือ ตำนานพระธาตุเสด็จในสถานที่สำคัญ ๆ อันเป็นนิมิตหมายที่ดีต่อของชุมชน มีคุณค่าหลายประการดังนี้

1. เป็นเสน่ห์ทางวรรณกรรมและศิลปะ: ตำนานศาสนบุคคลและสถานที่สำคัญในพุทธศาสนามักมีการบรรยายและเล่าให้ฟังอย่างสร้างสรรค์ มีการใช้ภาษาที่มีเสน่ห์ทางวรรณกรรมและศิลปะเพื่อนำเสนอเรื่องราวที่เป็นแรงบันดาลใจและเกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา

2. เป็นการสร้างคุณธรรมและจรรยาบรรณ: ตำนานศาสนบุคคลและสถานที่สำคัญมักมีการสร้างสรรค์เรื่องราวที่เน้นการกระตุ้นความคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมและจรรยาบรรณในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็น

ที่มาของคำสอนที่สำคัญในพุทธศาสนา

3. เป็นการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสนา: การเล่าตำนานศาสนบุคคลและสถานสำคัญช่วยให้คนทั่วไปได้เข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสนามากขึ้น โดยการเป็นเหตุผลที่ทำให้คนสนใจและต้องการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปรัชญาและประวัติศาสตร์ของพุทธศาสนา

4. เป็นการเสริมสร้างเชื่อมโยงกับชุมชน: การเล่าตำนานศาสนบุคคลและสถานสำคัญช่วยเสริมสร้างความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ในชุมชน โดยเฉพาะในพิธีกรรมและพิธีการที่เชื่อมโยงกับตำนานนั้น ช่วยให้ชุมชนรวมตัวกันและมีความเข้าใจในกลุ่มเสียงของพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การแผ่เมตตา

การแผ่เมตตาตามขุปาฐะฉบับท้องถิ่นล้านนาเป็นการแสดงออกถึงความเมตตากรุณาและความสงบสุข ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบททางศาสนาและวัฒนธรรมของชาวล้านนา การแผ่เมตตาในรูปแบบนี้มีลักษณะเฉพาะที่มีคุณค่าและส่งผลกระทบต่อสังคมและพุทธศาสนา ดังนี้:

1. การรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น: การแผ่เมตตาตามขุปาฐะเป็นการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมทางภาษาท้องถิ่นล้านนา ผ่านการใช้คำศัพท์และภาษาท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะ ช่วยให้คนรุ่นหลังเข้าใจและสืบทอดวัฒนธรรมได้อย่างสมบูรณ์

2. การเสริมสร้างความสมานฉันท์ในชุมชน: การแผ่เมตตาเป็นการกระทำที่เน้นการกระจายความรักและความเมตตาสู่ผู้อื่น ช่วยเสริมสร้างความสมานฉันท์และความเข้าใจระหว่างสมาชิกในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสงบสุขและเข้มแข็ง

3. การส่งเสริมศีลธรรมและจิตใจที่บริสุทธิ์: การแผ่เมตตาในพุทธศาสนาเป็นการปฏิบัติที่ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจที่บริสุทธิ์และมีศีลธรรม เป็นการเตรียมใจให้พร้อมต่อการทำความดีและการทำบุญ

4. การเป็นตัวอย่างที่ดีต่อสังคม: ผู้ที่มีการแผ่เมตตาอย่างสม่ำเสมอเป็นตัวอย่างที่ดีต่อสังคม ซึ่งสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นตามรอยและปฏิบัติตาม ส่งผลให้สังคมโดยรวมมีความสงบสุขและมีคุณธรรม

5. การเกื้อกูลทางจิตใจ: การแผ่เมตตาตามขุปาฐะเป็นการเกื้อกูลทางจิตใจให้แก่ตนเองและผู้อื่น ช่วยลดความเครียดและความทุกข์ใจ ทำให้มีจิตใจที่มั่นคงและสงบสุข

การแผ่เมตตาตามขุปาฐะฉบับท้องถิ่นล้านนาจึงมีคุณค่าทางวัฒนธรรม ศีลธรรม และจิตใจ ซึ่งมีผลดีต่อการสืบทอดพุทธศาสนาและการเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนในล้านนา

นอกจากวรรณกรรมพระพุทธานุชาดบขุปาฐะท้องถิ่นล้านนา ดังกล่าวมาแล้วยังมีวรรณกรรมเกี่ยวกับการขอขมาหลวง การขอขมาพระธาตุ การขมาพระรัตนตรัย การเวนต่าน หรือพิธีกรรมอื่นใดที่เป็นผสมผสานระหว่างความเชื่อพื้นบ้านกับพระพุทธานุชาดบ หรือศาสนาดั้งเดิมที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำพิธีกรรม

จากแนวคิดดังกล่าวมา สรุปได้ว่า วรรณกรรมขุปาฐะท้องถิ่นล้านนาเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมพระพุทธานุชาดบขุปาฐะท้องถิ่นล้านนา ซึ่งมีความสำคัญสูงในการอนุรักษ์และถ่ายทอดประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างชัดเจน ในภาคเหนือของประเทศไทย บทเรียนแห่งศาสนาพุทธที่ปรากฏในขุปาฐะช่วยสร้างพัฒนาการจิตใจและสร้าง

ความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนได้เป็นอย่างดี วรรณกรรมนี้ยังเป็นสื่อสอนและปรัชญาทางศาสนาที่มีประโยชน์ในการ สืบทอดความรู้และใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของประชาชนอย่างแพร่หลายด้วยความหมายที่ลึกซึ้งและที่ สำคัญต่อสังคมชาวพุทธทั้งหลายในภาคเหนือของประเทศไทย

2.2 การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่น ล้านนา

2.2.1 การสืบค้นข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ

การสืบค้นข้อมูลมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการทำงานวิจัยทุกประเภท ดังนั้นการเริ่มต้น การสืบค้นข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะที่ดีจำเป็นต้องเริ่มจากการหาข้อมูลที่มีความครบถ้วน และเชื่อถือได้ ข้อมูลเหล่านี้ต้องครอบคลุม เพียงพอ และตรงประเด็น การสืบค้นข้อมูลจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ในการค้นหาเรื่องราวที่สนใจเพื่อนำมาใช้ในการเขียนรายงานที่น่าสนใจและมีความชัดเจน ซึ่งจะเป็นแนวทางใน การทำวิจัยต่อไป ในปัจจุบันมีแหล่งสืบค้นข้อมูลมากมาย เช่น ห้องสมุด หรือการค้นหาผ่าน Google ซึ่งเป็น แหล่งข้อมูลที่ได้รับการนิยมและความสนใจอย่างมากเนื่องจากมีความสะดวกและรวดเร็ว ตัวอย่างแหล่งในการ สืบค้นข้อมูลสำหรับงานวิจัย ได้แก่ ฐานข้อมูลวิชาการต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ผ่านอินเทอร์เน็ต (เตือนใจ ชิวา เกียรติยิ่งยงและคณะ, ออนไลน์) เช่น

1. TDC หรือ Thai Digital Collection คือคลังข้อมูลดิจิทัลที่รวบรวมเอกสาร สื่อ และทรัพยากร ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์และเผยแพร่ข้อมูลทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิชาการให้กับสาธารณชน การเข้าถึง TDC ทำให้ผู้ใช้สามารถค้นคว้าและศึกษาเอกสารดิจิทัล ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว อีกทั้งยังเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับนักวิจัย นักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจใน เรื่องราวของประเทศไทยในด้านต่าง ๆ

2. Google Scholar เป็นเครื่องมือที่สะดวกสำหรับการค้นหางานเขียนทางวิชาการได้อย่าง กว้างขวาง คุณสามารถค้นหาค้นหาบทความวิชาการในสาขาวิชาและแหล่งข้อมูลหลากหลายได้จากจุดเดียว ทั้ง บทความที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ วิทยานิพนธ์ หนังสือ บทความย่อ และบทความจากสำนักพิมพ์ วิชาการ แวดวงวิชาชีพ ที่เก็บรวบรวมบทความ มหาวิทยาลัย และองค์กรด้านการศึกษาอื่น ๆ ทำให้การค้นหาข้อมูลมี ความสะดวกและครอบคลุมในทีเดียว

3. TAR หรือ Thai Academic Reference Database เป็นโครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสืบค้นข้อมูลวิชาการในประเทศไทย ระบบนี้ออกแบบมาเพื่อรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลทาง วิชาการจากแหล่งต่าง ๆ ให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว โดยมีเป้าหมายในการสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าและ การเรียนรู้ของนักวิจัย นักศึกษา และผู้ที่สนใจในข้อมูลวิชาการที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย

4. TDC: Thai Digital Collection ให้บริการสืบค้นฐานข้อมูลเอกสารฉบับเต็มจากวิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยของอาจารย์ รวบรวมจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศ เหมาะสำหรับนักศึกษา อาจารย์ และ

บุคคลกรทั่วไป

5. ThaiJO: Thai Journals Online ระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย ที่ให้บริการเข้าถึงวารสารทางวิชาการออนไลน์

6. ThaiEDResearch เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ผลงานวิจัยทางการศึกษาที่มีคุณภาพ แก่องค์กร หน่วยงาน นักวิจัย นักศึกษา และบุคคลทั่วไป

7. SpringerLink – Journal สำนักพิมพ์ชั้นนำที่ให้บริการเนื้อหาในสาขาวิชาหลัก ๆ ทางด้าน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการแพทย์ รวมถึงสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

8. Dissertations Full Text in PDF Format ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ปริญญาเอก และปริญญาโทของสหรัฐอเมริกา ครอบคลุมทุกสาขาวิชาในรูปแบบ PDF

9. ProQuest Dissertation & Theses ครอบคลุมสาระสังเขปวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกและปริญญาโทจากสถาบันการศึกษาที่ได้รับการรับรองจากสหรัฐอเมริกา มีให้บริการในรูปแบบ Text HTML และ Preview เป็น PDF File

การสืบค้นข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญในการศึกษาวรรณกรรมพระพุทธศาสนา เนื่องจากฐานข้อมูลนี้ รวบรวมวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาจากมหาวิทยาลัยทั่วโลก ซึ่งรวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ เช่น ปรัชญาศาสนา ปฏิบัติธรรม ประวัติศาสตร์ และศาสนาเปรียบเทียบ ฐานข้อมูลนี้จะช่วยให้ผู้ศึกษาและนักวิจัยสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพเพื่อศึกษาและวิจัยเรื่องพระพุทธศาสนาได้

2.2.2 การจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนา

การจัดเก็บข้อมูล เป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญสำหรับการวิจัย เพราะเป็นหนึ่งในกระบวนการที่จะทำให้เรามีข้อมูลความจริงที่บ่งบอกถึงสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งการวิจัยจะขาดการรวบรวมข้อมูลไปไม่ได้ นอกจากนี้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ยังมีความสำคัญต่อการเติบโต การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงบริบทสังคมอีกด้วย

การจัดเก็บข้อมูล หรือ Data collection คือกระบวนการรวบรวมและการวัดข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรที่สนใจให้เป็นระบบที่ทำให้ข้อมูลนำไปใช้ได้ โดยการเก็บข้อมูลจะช่วยให้นักวิจัยหรือนักสำรวจสามารถตอบคำถามการวิจัยที่ระบุสมมุติฐานในการทดสอบและประเมินผล ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการวิจัยและเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับทุกสาขาวิชา รวมถึงทุกรูปแบบ แม้ว่าจะมีวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกันไปตามหลักเกณฑ์ แต่ก็ยังคงให้ความสำคัญกับการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรง (คลังความรู้ สู่สังคมไทย, ออนไลน์)

การเก็บรวบรวมข้อมูล หรือ Data Collection คือ กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ประมวลผล หรือจัดเก็บเพื่อการตัดสินใจ การเก็บข้อมูลสามารถทำได้หลากหลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง การสำรวจแบบสอบถาม การเก็บข้อมูลจากฐานข้อมูลออนไลน์ หรือการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการ

ใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงานต่อไป

การเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะนั้น นับเป็นกระบวนการที่มีคุณค่าและสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการรักษาและสืบสานภูมิปัญญาของนักปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา ผ่านการเล่าชานและถ่ายทอดทางวาจา ข้อมูลเหล่านี้ไม่เพียงเป็นมรดกทางวัฒนธรรม แต่ยังเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องราวและแนวคิดทางพระพุทธศาสนา การสัมภาษณ์ผู้รู้ การบันทึกคำบอกเล่า และการสำรวจแบบสอบถาม จึงเป็นเครื่องมือที่มีค่าในการเก็บข้อมูลฉบับมุขปาฐะ นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีและฐานข้อมูลออนไลน์ยังช่วยให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมยิ่งขึ้น ซึ่งข้อมูลมีด้วยกัน 2 ประเภท

1. Quantitative Data (ข้อมูลเชิงปริมาณ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลในรูปแบบตัวเลข (Numerical data) ซึ่งช่วยในการแสดงปริมาณของสิ่งที่นับหรือวัดได้ ข้อมูลเหล่านี้สามารถแบ่งออกเป็นสองประเภทหลัก:

1. ข้อมูลเชิงปริมาณแบบต่อเนื่อง (Continuous Data) เป็นข้อมูลที่มีค่าต่อเนื่องกันในช่วงที่กำหนด เช่น อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง และพรราคา ซึ่งสามารถใช้ในการวัดค่าที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างละเอียดและต่อเนื่อง
2. ข้อมูลเชิงปริมาณแบบไม่ต่อเนื่อง (Discrete Data) เป็นข้อมูลจำนวนเต็มหรือจำนวนนับ เช่น จำนวนนักวิชาการ จำนวนพระสงฆ์ที่เทศน์ท้องถิ่น และจำนวนวัดในจังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลประเภทนี้ช่วยให้เราสามารถนับสิ่งต่างๆ ได้อย่างชัดเจนและแม่นยำ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่งในการรักษาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนา โดยเฉพาะในบริบทของพระพุทธศาสนา การเก็บข้อมูลเหล่านี้สามารถทำได้ผ่านการสัมภาษณ์ผู้รู้ การสำรวจแบบสอบถาม การบันทึกคำบอกเล่า และการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดเก็บข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เพียงช่วยในการวิจัยและวิเคราะห์ แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมล้านนาให้กับคนรุ่นหลัง การเก็บข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนจึงเป็นรากฐานสำคัญในการใช้ข้อมูลเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสืบทอดและพัฒนาวัฒนธรรมต่อไป

2. Qualitative Data (ข้อมูลเชิงคุณภาพ)

ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ข้อมูลที่ไม่สามารถวัดค่าได้ด้วยตัวเลขว่าเป็นปริมาณมากหรือน้อย แต่จะเป็นข้อมูลที่แสดงถึงสถานภาพ คุณลักษณะ ทักษะ ทักษะ หรือคุณสมบัติ ซึ่งมักจะอยู่ในรูปแบบของคำพูด การบรรยาย การอธิบาย ตัวหนังสือ รูปภาพ หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น สี สถานที่ที่ชอบไป พิธีกรรมทางศาสนา และช่วงทำนองในการเทศน์ท้องถิ่น

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพฉบับมุขปาฐะ เป็นกระบวนการที่ทรงคุณค่าและสำคัญในการรักษาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนา โดยเฉพาะในบริบทของพระพุทธศาสนา ข้อมูลเชิงคุณภาพนี้เป็นเหมือนสมบัติทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ของผู้รู้และชุมชน การสัมภาษณ์ผู้รู้ การบันทึกคำบอกเล่า การถ่ายภาพ และการบันทึกวิดีโอ ล้วนเป็นวิธีการที่มีค่าในการเก็บข้อมูลฉบับมุขปาฐะ ไม่เพียงช่วยในการวิจัยและวิเคราะห์ ไม่เพียงช่วยในการวิจัยและวิเคราะห์เท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์

และเผยแพร่ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมล้านนาให้กับคนรุ่นหลัง การเก็บข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนจึงเป็นรากฐานสำคัญในการนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสืบทอดและพัฒนาวัฒนธรรมต่อไป

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล หรือ Data Collection

1. แบบสอบถาม เป็นวิธีที่ง่ายและมีประสิทธิภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามจะได้รับชุดคำถามที่มีทั้งแบบปิดและแบบเปิด แบบสอบถามสามารถออกแบบได้ทั้งในรูปแบบออนไลน์หรือออฟไลน์ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามถือเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน อีกทั้งการสอบถามด้วยชุดคำถามเดียวกันสามารถทำได้ง่าย รวดเร็ว และสามารถสอบถามหลาย ๆ คนในคราวเดียวกัน

2. การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นิยมใช้ในงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์ โดยมีหลายรูปแบบ เช่น การสัมภาษณ์ตัวต่อตัว การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ข้อดีของวิธีนี้คือสามารถอ่านความรู้สึกและสังเกตสภาพการณ์ต่าง ๆ จากผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ และยังสามารถเจาะลึกเนื้อหาเฉพาะเรื่องที่สนใจได้ดี ทำให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ผู้สัมภาษณ์ต้องมีทักษะสูงในการหาคำตอบและการใช้เวลานานเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ

3. การสนทนากลุ่ม เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ที่มีการนำกลุ่มคนมาอภิปรายกันในหัวข้อที่ต้องการ ซึ่งมักจะประกอบด้วยผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์จำนวนกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 6 – 10 คน และมักจะมีผู้สังเกตการณ์เข้าร่วมเพื่อบันทึกความคิดเห็นและพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ในระหว่างการอภิปรายกัน วิธีนี้ช่วยให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้เป็นรายละเอียดและมีประสิทธิภาพในการวิจัยในด้านต่าง ๆ

4. การสังเกตการณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสังเกตการณ์โดยตรง (Direct Observation) เป็นวิธีที่สะดวกและรวดเร็วที่สุดในการเก็บข้อมูล โดยไม่ต้องแสวงหาข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังสามารถใช้วิธีนี้ในการสังเกตคน สัตว์ สิ่งของ หรือสภาพแวดล้อมได้ แต่ควรใช้กับสถานการณ์ขนาดเล็กเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่แม่นยำและเชื่อถือได้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ การเก็บข้อมูลทุติยภูมิแตกต่างจากข้อมูลปฐมภูมิ เพราะไม่ต้องเก็บข้อมูลด้วยตนเอง แต่รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น รายงานการเงินของบริษัท รายงานการขายของฝ่ายขาย ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า เช่น ชื่อ ที่อยู่ อายุ และข้อมูลติดต่อ รายงานการวิจัยที่มีผู้วิจัยไว้แล้ว รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และรายงานสำรวจของรัฐบาล เช่น สำมะโนครัว ภาษี ข้อมูลประกันสังคม และข้อมูลบัญชีประชาชาติ

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีความสำคัญยิ่งในการรักษาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนา ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนเป็นรากฐานสำคัญในการใช้ข้อมูลเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสืบทอดและพัฒนาวัฒนธรรมต่อไป

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล Data Collection

1. กำหนดเป้าหมายในการรวบรวมข้อมูล เริ่มต้นด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ชัดเจนจากปัญหาของข้อมูลวรรณกรรมมูลฐาน หรืองานวิจัยที่ต้องการศึกษา เพื่อให้การรวบรวมข้อมูลเป็นไปอย่างมี

ทิศทางและเกิดประโยชน์สูงสุด

2. ออกแบบเครื่องมือที่เหมาะสม พัฒนาเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจประกอบด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือการสังเกตการณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและน่าเชื่อถือ

3. ระบุกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการสำรวจข้อมูล ระบุกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการทำการสำรวจข้อมูล พร้อมกำหนดจำนวนการสำรวจ เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่จะต้องสำรวจ เพื่อให้การรวบรวมข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. จัดทำแผนรวบรวมข้อมูล วางแผนการรวบรวมข้อมูลโดยกำหนดวันเวลาในการสำรวจ ทีมสำรวจ และระยะเวลาสำรวจ เพื่อให้กระบวนการเป็นไปตามที่วางแผนไว้อย่างมีระบบ

5. จัดหาทีมสำรวจและการอบรม จัดหาทีมสำรวจและทำการอบรมให้เข้าใจวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง การอธิบายแบบสอบถาม และวิธีการสำรวจ โดยหากใช้แบบสอบถามออนไลน์จะเพิ่มความสะดวกในการสำรวจ รวมทั้งวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้อง

6. ดำเนินการรวบรวมข้อมูล เริ่มดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างหรือแหล่งข้อมูลที่กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่ออกแบบไว้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นประโยชน์

7. วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลลัพธ์ รวบรวมแบบสอบถามที่ตอบแล้ว รวมถึงข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ เพื่อนำมาวิเคราะห์ (Data analysis) หาผลลัพธ์หรือข้อสรุปในการทำวิจัย จัดทำรายงาน จัดทำค่าสถิติ และนำเสนอข้อมูล พร้อมเผยแพร่ผลจากการรวบรวมข้อมูลให้เห็นในเชิงประจักษ์

การรวบรวมข้อมูลชุมชนไม่เพียงแต่ช่วยในการศึกษาและวิจัย แต่ยังเป็นกระบวนการที่สำคัญในการรักษาและสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนนี้จะเป็นรากฐานสำคัญในการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการอนุรักษ์ พัฒนา และเผยแพร่วัฒนธรรมล้านนาต่อไป

จากแนวคิดดังกล่าวมา สรุปได้ว่า การเริ่มต้นการสืบค้นข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับชุมชนของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนาเป็นขั้นตอนที่สำคัญและมีความสำคัญอย่างมากในการวิจัยและการศึกษาเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นไปอย่างยั่งยืน ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมทุกประเด็นเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะเป็นแนวทางในการค้นหาเรื่องราวที่น่าสนใจและมีความชัดเจนสำหรับการเขียนรายงานและการวิจัยต่อไป การใช้เทคโนโลยีและฐานข้อมูลออนไลน์เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูงในการรวบรวมข้อมูลและเชื่อถือได้ เช่น การใช้ Google หรือฐานข้อมูลวิชาการออนไลน์ เพื่อค้นหาข้อมูลที่ครอบคลุมและทันสมัย นอกจากนี้ การสัมภาษณ์ผู้รู้ การบันทึกคำบอกเล่า และการสำรวจแบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำคัญในการรวบรวมข้อมูลฉบับชุมชนที่ครอบคลุมทุกพื้นที่และมุ่งเน้นไปที่ความรู้ท้องถิ่นลึกซึ้ง การสืบค้นข้อมูลที่ถูกต้องและมีคุณภาพสามารถช่วยในการสนับสนุนการอนุรักษ์และการเผยแพร่วรรณกรรมพระพุทธศาสนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชนได้อย่างแท้จริง

2.3 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของ ปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

2.3.1 สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ช่วยในการถ่ายทอดข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาหลักซึ่งและชัดเจนยิ่งขึ้น สร้างความน่าสนใจและส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและยั่งยืน อีกทั้งยังช่วยในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่คนรุ่นหลังอย่างกว้างขวาง

สื่อการเรียนรู้ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวผู้เรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เน้นสื่อที่ใช้สำหรับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองทั้งผู้เรียนและผู้สอน ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำ พัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ในการเรียนรู้ (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมวิชาการ, 2544)

สื่อการเรียนรู้แบ่งตามทรัพยากรการเรียนรู้แหล่งการเรียนรู้ (Learning resource) หมายถึง ทรัพยากรที่สามารถช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ แบ่งได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ (ปราวีณา สุวรรณฉวีโชติ, 2558)

1. บุคคล (People) ทรัพยากรบุคคล เช่น ครูหรือผู้บริหารการศึกษาซึ่งได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี ถือเป็นสื่อสำคัญในการขยายหรือสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ บุคคลที่มีความรู้และทักษะในอาชีพตนเองก็สามารถที่จะเป็รผู้เชี่ยวชาญที่จะถ่ายทอดความรู้และทักษะเฉพาะให้กับผู้เรียนได้ เช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น วิศวกร ปราชญ์ชาวบ้าน พนักงานธุรกิจ ผู้นำทางศาสนา เป็นต้น

2. วัสดุ(material) วัสดุทางการศึกษาที่บรรจุเนื้อหาการเรียนการสอน ได้แก่ วิดีทัศน์ เทปเสียง ซึ่งในปัจจุบันเก็บในรูปแบบของแผ่นซีดีรอมหรือแผ่นดีวีดี รวมถึงเกมคอมพิวเตอร์ ภาพยนตร์สารคดีต่างๆ

3. สถานที่(setting)สถานที่ในที่นี่หมายถึงสภาพแวดล้อมที่มีส่วนสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ห้องสมุด สนามเด็กเล่น หอประชุม เป็นต้น ส่วนสถานที่และสภาพแวดล้อมอื่นๆ ในชุมชน ได้แก่ อาคารสถานที่ที่เป็นประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น โรงงาน วัด ถนน พิพิธภัณฑ์ชุมชน

4. เครื่องมือและอุปกรณ์(Toole and Equipment) เป็นทรัพยากรการเรียนรู้ที่ช่วยในการผลิตหรือเป็นเครื่องช่วยนาเสนอร่วมกับทรัพยากรอื่นๆ มักเป็นเครื่องมือทางด้านโสตทัศนูปกรณ์ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมใช้ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์เครื่องมือ เช่น กระดาษ ไขควง กาว กรรไกร

ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรมวิชาการ, 2544) ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนรู้สามารถจำแนกออกตามลักษณะได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง หนังสือและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่แสดงหรือเรียบเรียงสาระความรู้ต่าง ๆ โดยใช้ตัว หนังสือที่เป็นตัวเขียนหรือตัวพิมพ์เป็นสื่อในการแสดงความหมาย สื่อสิ่งพิมพ์มีหลายชนิด ได้แก่ เอกสาร หนังสือเรียน หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร บันทึกรายงาน ฯลฯ

2. สื่อเทคโนโลยี หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้นใช้ควบคู่กับเครื่องมือโสตทัศนวัสดุ หรือเครื่องมือที่เป็น เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น แลบบันทึกรายภาพพร้อมเสียง (วีดิทัศน์) แลบบันทึกลายเสียง ภาพนิ่ง สื่อคอมพิวเตอร์ช่วย

สอน นอกจากนี้สื่อเทคโนโลยี ยังหมายรวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ใน กระบวนการเรียนรู้ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นต้น

3. สื่ออื่น ๆ นอกเหนือจากสื่อ 2 ประเภทที่กล่าวไปแล้ว ยังมีสื่ออื่น ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งมี ความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยี สื่อที่กล่าวนี้ ได้แก่

3.1 บุคคล หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ซึ่งสามารถถ่ายทอด สาระความรู้ แนวคิดและประสบการณ์ไปสู่บุคคลอื่น เช่น บุคลากรในท้องถิ่น แพทย์ ตำรวจ นักธุรกิจ เป็นต้น

3.2 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งมีอยู่ตามธรรมชาติและสภาพแวดล้อมตัวผู้เรียน เช่น พืชผัก ผลไม้ ปรากฏการณ์ ห้องปฏิบัติการ เป็นต้น

3.3 กิจกรรม / กระบวนการ หมายถึง กิจกรรม หรือกระบวนการที่ผู้สอนและผู้เรียนกำหนดขึ้นเพื่อ สร้างเสริม ประสบการณ์การเรียนรู้ ใช้ในการฝึกทักษะซึ่งต้องใช้กระบวนการคิด การปฏิบัติ การเผชิญ สถานการณ์และ การประยุกต์ความรู้ของผู้เรียน เช่น บทบาทสมมติ การสาธิต การจัดนิทรรศการ การทำ โครงการงาน เกม เพลง เป็นต้น

3.4 วัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์ หมายถึง วัสดุที่ประดิษฐ์ขึ้นใช้เพื่อประกอบการเรียนรู้ เช่น หุ่นจำลอง แผนภูมิ แผนที่ ตาราง สถิติ รวมถึงสื่อประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ทดลองวิทยาศาสตร์ เครื่องมือช่าง เป็นต้น

สื่อการเรียนรู้สำคัญต่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับภาษาของประชาชนท้องถิ่น ล้านนาโดยช่วยในการอนุรักษ์และเผยแพร่องค์ความรู้ที่อาจสูญหายได้ง่าย ส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง เพิ่มความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านสื่อที่มีความหลากหลายและ น่าสนใจ สนับสนุนการศึกษาเชิงวิชาการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และช่วยให้การเรียนรู้สามารถเข้าถึงได้ง่ายและ สะดวกยิ่งขึ้นในยุคดิจิทัล

2.3.2 การจัดทำสื่อการเรียนรู้

การจัดทำสื่อการเรียนรู้ต่อข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับภาษาของประชาชนท้องถิ่นล้านนา ควรเริ่มต้นด้วยการรวบรวมและวิเคราะห์เนื้อหาอย่างละเอียด แล้วนำมาจัดทำเป็นสื่อในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วิดีโอ เสียงบรรยาย หนังสือภาพ หรือสื่อดิจิทัล เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงได้ง่ายและน่าสนใจ การออกแบบสื่อควรคำนึงถึง ความถูกต้องของข้อมูลและการนำเสนอที่เข้าใจง่าย นอกจากนี้ควรมีการทดสอบและปรับปรุงสื่อเพื่อให้มี ประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนรู้สามารถดำเนินการได้ (สุชาติ ศรีสุวรรณ, 2562) ดังนี้

1. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล:

1.1 การสำรวจและสัมภาษณ์: ทำการสัมภาษณ์ประชาชนท้องถิ่นล้านนาที่มีความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรม พระพุทธศาสนาฉบับภาษาของ บันทึกลีลาหรือวิถีการสนทนา รวมถึงการจัดทำบันทึกคำพูดอย่างละเอียด

1.2 การเก็บข้อมูลจากเอกสาร: รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือเก่า จดหมายเหตุ บันทึก ของวัดหรือประชาชนท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

1.3 การวิเคราะห์เนื้อหา: วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมา เพื่อสกัดสาระสำคัญ แนวคิดหลัก และบทเรียนที่ต้องการถ่ายทอด

2. ออกแบบสื่อการเรียนรู้:

การออกแบบสื่อในหลากหลายรูปแบบเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น

2.1 หนังสือเรียน: จัดทำหนังสือที่เน้นการอธิบายเนื้อหาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย พร้อมภาพประกอบที่สื่อถึงเนื้อหา

2.2 วิดีโอ: ผลิตวิดีโอสารคดีหรือบทเรียนที่มีภาพและเสียงบรรยาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นภาพและฟังเสียงจากปราชญ์ท้องถิ่นโดยตรง

2.3 สื่อดิจิทัล: พัฒนาแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาแบบอินเทอร์แอกทีฟ เช่น การ์ตูนอนิเมชัน เกมการเรียนรู้ หรือการสัมผัสกับวรรณกรรมผ่านเสียง

3. ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย:

3.1 การปรับภาษา: ปรับภาษาที่ใช้ในสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น การใช้ภาษาที่ง่ายสำหรับนักเรียนประถมศึกษา หรือการใช้ภาษาที่มีรายละเอียดและความลึกซึ้งสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

3.2 การนำเสนอที่ชัดเจน: ใช้การนำเสนอที่ชัดเจน กระชับ และสื่อความหมายได้ตรงประเด็น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย

4. สร้างการมีส่วนร่วม:

4.1 กิจกรรมการเรียนรู้: ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น การทำแบบฝึกหัดที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับบทเรียน หรือการอภิปรายประเด็นสำคัญในวรรณกรรม

4.2 เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตแอกทีฟ: ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสื่อที่ผู้เรียนสามารถโต้ตอบได้ เช่น แบบทดสอบออนไลน์ เกมการเรียนรู้ หรือการสร้างชุมชนออนไลน์สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์

5. เผยแพร่และประเมินผล:

5.1 การเผยแพร่: เผยแพร่สื่อการเรียนรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ของสถาบันการศึกษา โซเชียลมีเดีย แอปพลิเคชันการเรียนรู้ หรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน

5.1 การประเมินผล: ทำการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนรู้ โดยการเก็บรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ใช้สื่อ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสื่อให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

การจัดทำสื่อการเรียนรู้ต่อข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับภาษาของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนาควรเริ่มจากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ นำข้อมูลมาสร้างเป็นสื่อที่หลากหลาย เช่น หนังสือ วิดีโอ และสื่อดิจิทัล ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย จัดทำสื่อในรูปแบบที่น่าสนใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน รวมถึงการเผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง

จากแนวคิดดังกล่าวมา สรุปได้ว่า การจัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดข้อมูลวรรณกรรม พระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมันช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งและชัดเจนมากขึ้น สร้างความน่าสนใจและส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและยั่งยืนมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับคนรุ่นหลังอย่างกว้างขวาง เพื่อที่จะทำให้อาณาจักรการเรียนรู้เหล่านี้มีประสิทธิผลมากที่สุด จะต้องมีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลมาสร้างเป็นสื่อที่หลากหลาย เช่น หนังสือ วิดีโอ และสื่อดิจิทัล ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และจัดทำให้อยู่ในรูปแบบที่น่าสนใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน รวมถึงการเผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง

2.4 การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

2.4.1 การอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ

การอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะมีประโยชน์ในการสืบทอดความรู้และภูมิปัญญาของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา ช่วยรักษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมทางศาสนาให้คงอยู่ ส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ช่วยสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัยและการศึกษาต่อไป (สมชาย ชื่นชม, 2554)

1. การรวบรวมข้อมูล: จัดทำโครงการสำรวจและรวบรวมข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะจากแหล่งต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ปราชญ์ท้องถิ่น การบันทึกเสียงและวิดีโอของการเล่าเรื่อง การเก็บรวบรวมเอกสารโบราณ และการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่แล้ว

2. การจัดเก็บและจัดการข้อมูล: พัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อจัดเก็บและจัดการข้อมูลที่รวบรวมมาให้มีความเป็นระเบียบและสามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยมีการสร้างดัชนีและการจัดหมวดหมู่ข้อมูลอย่างเป็นระบบ

3. การอนุรักษ์ทางกายภาพ: ดูแลรักษาเอกสารต้นฉบับและสื่อบันทึกเสียงและวิดีโอให้คงทนถาวร โดยใช้วิธีการอนุรักษ์ทางกายภาพที่เหมาะสม เช่น การจัดเก็บในสภาวะที่ควบคุมอุณหภูมิและความชื้น การทำสำเนาดิจิทัลเพื่อการสำรองข้อมูล

4. การฟื้นฟูและบูรณะ: ดำเนินการฟื้นฟูและบูรณะเอกสารโบราณและสื่อที่มีความเสียหาย โดยใช้เทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมในการรักษาและซ่อมแซม

การอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะมีประโยชน์หลายประการ เป็นต้นว่า ช่วยสืบสานและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมประเพณีของชาวล้านนาให้คงอยู่ต่อไป เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์และพุทธศาสนาที่มีคุณค่าทางวิชาการ เสริมสร้างความรู้และการเรียนรู้ให้กับคนรุ่นหลัง รวมถึงการเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและการรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อีกด้วยซึ่งสอดคล้องกับผล

การศึกษาของยิงยศ บุญจันทร์และชูลิพร วิรุณหะ (2562) ชี้ให้เห็นว่าฝรั่งเศสดำเนินนโยบายจัดระบบการศึกษาแบบใหม่แก่ชาวเขมรเพื่อตอบสนองต่อความต้องการแรงงานที่มีการศึกษา แต่ด้วยธรรมเนียมที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณ ประกอบกับภาระทางเศรษฐกิจและความขัดแย้งกับชาวเวียดนามและชาวจีนทำให้ชาวเขมรเลือกส่งบุตรหลานเข้าเรียนที่วัดโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการสอน ทำให้ฝรั่งเศสหันมาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนวัดพร้อมกับปฏิรูปการศึกษาแก่คณะสงฆ์เพื่อลดอิทธิพลของสยามและสร้างกลุ่มพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถสำหรับการสอนโรงเรียนวัดแบบใหม่ในแบบที่ฝรั่งเศสต้องการและควบคุมได้ แต่การจัดการศึกษาแบบใหม่ส่งผลที่ฝรั่งเศสไม่ได้คาดคิด กล่าวคือทำให้พระสงฆ์ก้าวเข้ามามีบทบาทในฐานะผู้เคลื่อนไหวด้านชาตินิยมควบคู่กับกลุ่มปัญญาชน ประเด็นที่น่าสนใจคือการเคลื่อนไหวของพระสงฆ์ไม่ได้เกิดขึ้นจากแนวคิดทางการเมือง แต่เกิดจากความต้องการธำรงรักษารากฐานทางวัฒนธรรมของเขมร จึงแสดงให้เห็นว่าสำนึกถึงความเป็นชาติของชาวเขมรนั้น ไม่ได้เกิดจากการผลักดันของฝรั่งเศสแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ยังเกิดจากความสืบเนื่องของการเพาะบ่มสำนึกถึงความเป็นชาติที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้สึกลงสู่ต่อสังคม และสัมพันธ์กับการปฏิรูปการศึกษาของฝรั่งเศสที่ผลักดันให้พระสงฆ์กลุ่มหนึ่งเป็นผู้ที่มีความก้าวหน้าทางความคิดแต่มีจิตสำนึกในการธำรงรักษาภาษา-วรรณกรรมที่แสดงออกถึง “ความเป็นเขมร”

2.4.2 การเรียนรู้และเผยแพร่วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบขปาฐะ

การเรียนรู้และเผยแพร่วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบขปาฐะมีความสำคัญในการสืบทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอน ส่งเสริมการพัฒนาจิตใจและศีลธรรมของผู้เรียน เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการวิจัยและศึกษาทางประวัติศาสตร์และศาสนา และสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน (กรมศาสนา, 2563)

1. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ โดยจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือเรียน วิดีโอสารคดี สื่อดิจิทัล และสื่อมัลติมีเดีย เพื่อให้สามารถเข้าถึงและเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบขปาฐะได้อย่างสะดวกและน่าสนใจ
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การเสวนา และการจัดนิทรรศการ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบขปาฐะ
3. การส่งเสริมการวิจัย สนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบขปาฐะ โดยจัดหาทุนวิจัย จัดทำโครงการวิจัยร่วมกับสถาบันการศึกษา และเผยแพร่ผลการวิจัยผ่านสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

การประยุกต์ใช้จะช่วยให้เห็นมุมมองใหม่ในเรื่องวิธีการรักษาความเป็นแท้และการสืบทอดที่มีชีวิตของยีนวัฒนธรรม มีประโยชน์ต่อการหาสมดุลระหว่างการรักษาความเป็นดั้งเดิมและนวัตกรรม การสืบสานและการทำให้มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (ICH) มีชีวิตชีวา ในขณะเดียวกัน การศึกษานี้ยังเป็นประโยชน์

ในการให้ข้อมูลแนะนำทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติสำหรับชุมชนและท้องถิ่นในการอนุรักษ์ของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (ICH) และการทำให้ทรัพยากรมีชีวิตชีวา

การเรียนรู้และเผยแพร่วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะมีประโยชน์หลายประการเป็นต้นว่า ช่วยให้เข้าใจหลักธรรมคำสอนและปรัชญาทางพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้ง ส่งเสริมการพัฒนาทางจิตใจและศีลธรรมของผู้เรียน รักษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่และแพร่หลายสู่คนรุ่นหลัง สร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่าในการวิจัยและศึกษาทางประวัติศาสตร์และศาสนา (ไอ ลีจุน และศราวุฒิ ปิ่นทอง 2567) ในอนาคต ควรมุ่งเน้นไปที่การกำหนดมาตรฐานการใช้คำศัพท์เฉพาะทาง มุ่งเน้นไปที่การบรรจบกันของวิธีการแบบสหวิทยา และประเมินความเป็นไปได้และผลกระทบต่อความยั่งยืนของข้อสรุป

2.4.3 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงปราชญ์ท้องถิ่น นักวิชาการ นักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจ โดยใช้เทคโนโลยีสื่อออนไลน์ เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ และกลุ่มสนทนาในโซเชียลมีเดีย เพื่อให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2562)

1. การระบุและเชื่อมโยงปราชญ์ท้องถิ่น: ค้นหาและระบุปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะ และสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์

2. การรวบรวมและจัดเก็บข้อมูล: จัดทำโครงการสำรวจและรวบรวมข้อมูลวรรณกรรมจากแหล่งต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การบันทึกเสียงและวิดีโอของการเล่าเรื่อง การเก็บรวบรวมเอกสารโบราณ และการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่แล้ว

3. การอนุรักษ์ทางกายภาพและดิจิทัล: ดูแลรักษาเอกสารต้นฉบับและสื่อบันทึกเสียงและวิดีโอให้คงทนถาวร โดยใช้วิธีการอนุรักษ์ทางกายภาพที่เหมาะสม และการทำสำเนาดิจิทัลเพื่อการสำรองข้อมูลและการเผยแพร่ในวงกว้าง

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เป็นพื้นที่สำคัญที่สนับสนุนการอนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะอย่างมีประสิทธิภาพที่สามารถสร้างความเข้าใจและความตระหนักในคุณค่าทางวรรณกรรมพระพุทธศาสนาได้อย่างกว้างขวางและเป็นที่ยอมรับในสังคม ทำให้มีการเผยแพร่และการสนับสนุนกิจกรรมทางวิชาการเพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจที่ลึกซึ้งในชุมชนได้เป็นอย่างดี

จากแนวคิดดังกล่าวมา สรุปได้ว่า การอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะมีความสำคัญมากในประเทศไทยโดยเฉพาะในภาคเหนือ เนื่องจากมีบทบาทสำคัญในการสืบทอดความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงรักษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมทางศาสนาอย่างมีชีวิตชีวา การศึกษาและเรียนรู้จากมูขปาฐะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในหลักธรรมและคำสอนของ

พระพุทธศาสนา สร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับ การศึกษาและวิจัยทางประวัติศาสตร์และศาสนา การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สนับสนุนให้มีการ เผยแพร่และสนับสนุนกิจกรรมทางวิชาการเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและคุณค่าทางวรรณกรรม พระพุทธศาสนาในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับในสังคมไทย

2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมล้านนาที่มีความหลากหลายและสมบูรณ์ วัฒนธรรมท้องถิ่นสะท้อนถึงประวัติศาสตร์ยาวนานและความเชื่อทางศาสนาที่สำคัญ เช่น การนับถือ พุทธศาสนาเป็นหลัก ประเพณีและเทศกาลต่างๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์และประเพณียี่เป็ง มีความสำคัญในการดำเนินชีวิตของชาวเชียงใหม่ วิถีชีวิตและการแต่งกายของชาวบ้านยังคงรักษา เอกลักษณ์ท้องถิ่น เช่น การแต่งกายด้วยผ้าซิ่นและเสื้อผ้าทอมือ อาหารท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น ข้าวซอยและไส้อั่ว การทำหัตถกรรมท้องถิ่น เช่น งานไม้แกะสลักและเครื่องเงิน เป็นที่รู้จักและมี คุณค่าสูง นอกจากนี้ยังมีการรักษาศิลปะการแสดง เช่น ฟ้อนเล็บและฟ้อนเทียน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ ของเชียงใหม่

2.5.1 ขนาดพื้นที่

จังหวัดเชียงใหม่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของประเทศไทย เส้นรุ้งที่ 16 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,027 ฟุต (310 เมตร) ห่างจากกรุงเทพมหานคร 696 กิโลเมตร

จังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ 20,107.057 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 12,566,911 ไร่มีพื้นที่ กว้างใหญ่เป็นอันดับที่ 1 ของภาคเหนือ และเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ รองจากจังหวัดนครราชสีมา ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปมีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาและป่าไม้มีที่ราบอยู่ตอนกลางตามสองฟากฝั่ง แม่น้ำปิง มีภูเขาที่สูงที่สุดในประเทศไทยคือ ดอยอินทนนท์สูงประมาณ 2,565.3355 เมตร อยู่ในเขต อำเภोजอมทอง นอกจากนี้ยังมีดอยอื่นที่มีความสูงรองลงมาอีกหลายแห่ง เช่น ดอยผ้าห่มปก สูง 2,285 เมตร ดอยหลวงเชียงดาว สูง 2,170 เมตร ดอยสุเทพสูง 1,601 เมตร สภาพพื้นที่แบ่งออกได้ เป็น 2 ลักษณะคือ

พื้นที่ภูเขา ส่วนใหญ่อยู่ทางทิศเหนือ และทิศตะวันตกของจังหวัด คิดเป็นพื้นที่ประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่จังหวัดเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก

พื้นที่ราบลุ่มและที่ราบเชิงเขา กระจายอยู่ทั่วไประหว่างหุบเขาทอดตัวในแนวเหนือ-ใต้ ได้แก่ ที่ราบลุ่มน้ำปิง ลุ่มน้ำฝาง ลุ่มน้ำแม่งัด เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมต่อการเกษตร

2.5.2 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ รัฐฉานของสหภาพเมียนมาร์โดยมีสันปันน้ำของดอยคำ ดอยปกเกล้า ดอยหลักแต่ง

ดอยถ้ำป่อง ดอยถ้ำว้ย ดอยผาวอก และดอยอ่างขางอันเป็นส่วนหนึ่งของทิวเขาแดนลาว เป็นเส้นกั้นอาณาเขต

ทิศใต้ อำเภอสามเงา อำเภอแม่ระมาด และอำเภอท่าสองยาง(จังหวัดตาก)มีร่องน้ำแม่ตื่น และสันปันน้ำ ดอยเรียม ดอยหลวงเป็นเส้นกั้นอาณาเขต

ทิศตะวันออก อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้า (จังหวัดเชียงราย) อำเภอเมืองปาน อำเภอเมืองลำปาง(จังหวัดลำปาง) อำเภอบ้านธิ อำเภอเมืองลำพูน อำเภอป่าซาง อำเภอเวียงหนองล่อง อำเภอบ้านโฮ้ง และอำเภอลี้(จังหวัดลำพูน) ส่วนที่ติดจังหวัด เชียงรายและลำปาง มีร่องน้ำลึกของแม่น้ำกก สันปันน้ำดอยซาง ดอยหลุมข้าว ดอยแม่วุ้นน้อย ดอยวัง ผา และดอยแม่โตเป็นเส้นกั้นอาณาเขต ส่วนที่ติดจังหวัดลำพูนมีดอยขุนห้วยหละ ดอยช้างสูงและร่องน้ำแม่ปิงเป็นเส้นกั้นอาณาเขต

ทิศตะวันตก อำเภอปาย อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอสบเมย (จังหวัดแม่ฮ่องสอน) มีสันปันน้ำดอยกิวแดง ดอยแปรเมือง ดอยแม่ยะ ดอยอังกฤษ ดอยแม่สุรินทร์ ดอยขุนยวม ดอยหลวง และร่องแม่ริด แม่ฮอย และสันปันน้ำ ดอยขุนแม่ตื่นเป็นเส้นกั้นอาณาเขต

ชายแดนติดต่อกับประเทศพม่า และมีพื้นที่ติดต่อกับ 5 อำเภอ ได้แก่

1. อำเภอแม่ฮวย 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่ฮวย ตำบลมะลิกา ตำบลแม่สาว ตำบลท่าตอน เมืองที่ติดต่อก็คือ เมืองยอน รัฐฉาน

2. อำเภอฝาง 2 ตำบล ได้แก่ ตำบลม่อนปิ่น และตำบลแม่ฮอน เมืองที่ติดต่อก็คือบ้านโป่งป่าแขม เมืองต่วน รัฐฉาน

3. อำเภอเชียงดาว 1 ตำบล ได้แก่ ตำบลเมืองน้ำ เมืองที่ติดต่อก็คือ บ้านน้ำยุมเมืองต่วน รัฐตองยี

4. อำเภอเวียงแหง 3 ตำบลได้แก่ ตำบลเปียงหลวง ตำบลเมืองแหง ตำบลแสนไหเมืองที่ติดต่อก็คือ บ้านบางใหม่สูง บ้านปางเสือเฒ่า บ้านกองเฮือบิน เมืองต่วนรัฐตองยี

5. อำเภอไชยปราการ 1 ตำบลได้แก่ ตำบลหนองบัว เมืองที่ติดต่อก็คือบ้านโป่งป่าแขม เมืองต่วน รัฐฉาน

รวมระยะทางทั้งสิ้น 227 กิโลเมตร พื้นที่เขตแดนส่วนใหญ่เป็นป่าเขา ทำให้ไม่สามารถปักหลักเขตแดนได้อย่างชัดเจน จึงเกิดปัญหาเส้นเขตแดนระหว่างประเทศบ่อยครั้ง

2.5.3 สภาพทางสังคม

จังหวัดเชียงใหม่เป็นนครแห่งวัฒนธรรมที่รุ่งเรืองและมีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 720 ปี มีศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่มีเอกลักษณ์มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดสู่งานหัตถกรรมที่มี คุณค่ารวมทั้ง มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ชนเผ่าที่มีวัฒนธรรมโดดเด่นและหลากหลายถึง 13 ชนเผ่า เป็น

ชาวเขา 7 เผ่า และเป็นชนกลุ่มน้อย 5 กลุ่ม

ภาษาราชการที่ใช้ในจังหวัดเชียงใหม่ ใช้ภาษาไทยเป็นหลัก และมีภาษาท้องถิ่น ซึ่ง เรียกว่า “ภาษาคำเมือง” ซึ่งแต่ละท้องถิ่นของภาคเหนือมีลักษณะของภาษาที่คล้าย ๆ กัน จะแตกต่างกัน เฉพาะสำเนียงและศัพท์บางคำ

ประชากรจังหวัดเชียงใหม่มีผู้นับถือ ศาสนาพุทธ จำนวน 1,519,879 คน (คิดเป็นร้อยละ 91.80 % ของประชากรจังหวัดเชียงใหม่) ประชากรจังหวัดเชียงใหม่มีผู้นับถือ ศาสนาอิสลาม จำนวน 19,371 คน (คิดเป็นร้อยละ 1.17% ของประชากรจังหวัดเชียงใหม่) 15 ประชากรจังหวัดเชียงใหม่มีผู้นับถือ ศาสนาคริสต์จำนวน 92,716 คน (คิดเป็นร้อยละ 5.60% ของประชากรจังหวัดเชียงใหม่) ประชากรจังหวัดเชียงใหม่มีผู้นับถือ ศาสนาพราหมณ์ฮินดูซิกข์จำนวน 331 คน (คิดเป็นร้อยละ 0.02% ของประชากรจังหวัดเชียงใหม่) ประชากรจังหวัดเชียงใหม่มีผู้นับถือ ศาสนาอื่น ๆ จำนวน 23,345 คน (คิดเป็นร้อยละ 1.41% ของประชากรจังหวัดเชียงใหม่)

วัดในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่มีลักษณะและความสำคัญที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันยาวนานของเมือง วัดส่วนใหญ่สร้างขึ้นด้วยสถาปัตยกรรมล้านนาโดดเด่นด้วยโครงสร้างไม้และการแกะสลักที่ประณีต วัดพระสิงห์และวัดเจดีย์หลวงเป็นวัดสำคัญและเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติธรรม วัดในเขตเมืองเชียงใหม่ยังเป็นที่จัดงานประเพณีสำคัญ เช่น งานประเพณียี่เป็งและประเพณีสงกรานต์ นอกจากนี้ วัดหลายแห่งยังมีพิพิธภัณฑ์ที่เก็บรักษาและแสดงโบราณวัตถุ วัตถุ มงคล และศิลปวัตถุต่าง ๆ ซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และศิลปะ วัดในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางการศึกษาและเผยแผ่ธรรมะ พระสงฆ์ในวัดเหล่านี้มักมีบทบาทในการส่งเสริมศีลธรรมและจริยธรรมในชุมชน ทำให้วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวเชียงใหม่

จากข้อมูลดังกล่าว สรุปได้ว่า จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนวัดทั้งหมดประมาณ 1,298 แห่ง ถือเป็นหนึ่งจังหวัดที่มีวัดจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย วัดที่มีความสำคัญและมีชื่อเสียงในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ วัดพระธาตุดอยสุเทพ วัดพระสิงห์ และวัดเจดีย์หลวง ซึ่งเป็นวัดที่มีประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมที่สวยงามและมีเอกลักษณ์ของล้านนา เฉพาะในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่มีวัด 121 วัด ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีวัดอยู่หนาแน่น เนื่องจากเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมและศาสนาของจังหวัดเชียงใหม่ วัดในเขตนี้ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย (2566) ได้ศึกษาถึงการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผ่านวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ฉบับมุขปาฐะ พบว่า รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเผยแผ่พุทธศาสนาแบบเชิงรุก ด้านการเผยแผ่พุทธศาสนาแบบเชิงรับ และ ด้านการเผย

แผ่พุทธศาสนาแบบผสมผสาน ด้านการเผยแผ่พุทธศาสนาแบบเชิงรุก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.84 ซึ่งเป็นความคิดเห็นในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.45 ด้านการเผยแผ่พุทธศาสนาแบบเชิงรับ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.12 ซึ่งเป็นความคิดเห็นในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.71 และ ด้านการเผยแผ่พุทธศาสนาแบบผสมผสาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.68 ซึ่งเป็นความคิดเห็นในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.52 การพัฒนารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 1. รูปแบบการท่องจำด้วยวาจาและการสาธยาย 2. รูปแบบการเผยแผ่โดยการพิมพ์ 3. รูปแบบการใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์ 4. รูปแบบการสื่อสารโดยโทรคมนาคมและดิจิทัล และ 5. รูปแบบการเผยแผ่ผ่านทางอินเทอร์เน็ต การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ นำเสนอผ่าน การเผยแผ่ตามประเพณีคณะสงฆ์และตามประเพณีไทย การเผยแผ่แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน

พระครูสมุห์ธนโชติ จิระมโฆ พระมหาวิเศษ ปญญาวิโร โผน นามณี และทรงศักดิ์ พรหมดี ได้วิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะท้องถิ่นล้านนา: อัตลักษณ์ พัฒนาการและการเพิ่มคุณค่าในมิติใหม่ พบว่า 1. ความเป็นอัตลักษณ์ของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะท้องถิ่นล้านนาเน้นไปที่หลักธรรมและปรัชญาทางพระพุทธศาสนา และมีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนความเชื่อและวิถีชีวิตของชุมชนในภาคเหนือ และมีการปรับใช้ตามบริบทท้องถิ่นและเหตุการณ์ปัจจุบันของชุมชน 2. เนื้อหาและหลักธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสำหรับคนรุ่นใหม่ควรเน้นการครองตน ครองคน และครองงาน ตามหลักธรรมพื้นฐานเช่น เบญจศีล เบญจธรรม พรหมวิหาร อธิปไตย และโลกธรรม 3. การเพิ่มคุณค่าและการจัดการวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะท้องถิ่นล้านนาในมิติใหม่นี้ โดยการเผยแผ่ความรู้และประสบการณ์ทางศาสนาเพื่อกระตุ้นการพัฒนาจิตใจและวิถีชีวิตที่ดีด้วยการเสริมสร้างความเข้าใจและความสุขในชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมไทยและทั่วโลกได้

พงศ์วัช จริญญาติวัฒน์ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมคำผูกแขนอีสาน : อำนาจ พบว่า อำนาจและอุดมการณ์ในพระพุทธศาสนามีความหมายที่สำคัญและมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและสังคมของชาวอีสานอย่างสิ้นเชิง วรรณกรรมคำผูกแขนอีสานเป็นสื่อที่แสดงถึงกฎเกณฑ์และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นธรรมชาติ ผู้ใช้ภาษาบางครั้งอาจตกอยู่ในอำนาจของวาทกรรมโดยไม่รู้ตัว เนื่องจากวรรณกรรมคำผูกแขนอีสานมีบทบาทในการกำหนดกฎเกณฑ์วิถีชีวิต วัฒนธรรม ขอบเขตธรรมเนียมประเพณี รวมถึงการปฏิบัติธรรมที่สำคัญในสังคมอีสานอย่างมีความสำคัญ

ชาญยุทธ สอนจันทร์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง พระพุทธเจ้าในวิถีคิดแบบชาวบ้านท้องถิ่นอีสาน พบว่า พระพุทธเจ้าในความเชื่อของคนอีสานนั้นแตกต่างจากในพระไตรปิฎก คนอีสานเชื่อว่า พระพุทธเจ้าเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับพวกเขา ใช้ชีวิตและปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้าน ผู้เขียนยังได้ศึกษาถึงวิถีคิดของโลกเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธเจ้ากับความเชื่อดั้งเดิม และ

พฤติกรรมเชิงสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าเพื่อเข้าใจวิถีคิดของคนเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า ในมุมมองของ คนอีสาน คนอีสานมีความเชื่อเรื่องผีก่อนที่พุทธศาสนาจะเข้ามา เมื่อพุทธศาสนาเข้ามาในหมู่บ้าน ความเชื่อดั้งเดิมกับพุทธศาสนาจึงมีการผสมผสานกัน ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงปฏิสัมพันธ์กับความเชื่อ ดั้งเดิมอย่างสมบูรณ์ จากการศึกษาพฤติกรรมเชิงสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าพระพุทธเจ้ามีพฤติกรรมเชิงสัญลักษณ์หลายอย่าง เช่น ปาฏิหาริย์ รอย พระบาท และสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ พฤติกรรมเชิงสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าใน วรรณกรรมอีสานเผยให้เห็นมุมมองของชาวบ้านเกี่ยวกับพุทธศาสนา ความเชื่อในพระพุทธเจ้าเป็น ตัวกำหนดบรรทัดฐานและค่านิยมทางสังคมของคนอีสานซึ่งมีอิทธิพลมากกว่าความเชื่อดั้งเดิมที่มีใน เรื่องผี การผสมผสานของความเชื่อทั้งสองนี้ทำให้เกิดเรื่องราวที่น่าสนใจมากมายในพื้นที่อีสาน

ไอ้ ลี่จุ่น และศราวุฒิ ปิ่นทอง (2567) ได้ทำการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมด้านมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ ตามทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม วรรณกรรมที่กล่าวถึงในที่นี้ได้ ยึดติดกับกรอบทฤษฎีและวิธีการของนิเวศวิทยาอย่างแท้จริง หรือทำการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยทาง วัฒนธรรมนิเวศที่ถ่ายทอดมาจากผู้วิจัยรุ่นก่อน ในด้านของมุมมองการวิจัย มุมมองแบบคงที่และแบบ ไดนามิกได้ถูกนำมาใช้เพื่อศึกษาผลกระทบจากการปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ และกระบวนการของ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ในด้านข้อสรุปของงานวิจัยมีการศึกษาเชิงเชิงประจักษ์และ กรณีศึกษาจำนวนมาก เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในระดับ ภูมิภาค จากผลการศึกษาดังกล่าว มีผู้วิจัยในอนาคต ควรมุ่งเน้นไปที่การกำหนดมาตรฐานการใช้ คำศัพท์เฉพาะทาง มุ่งเน้นไปที่การบรรจบกันของวิธีการแบบสหวิทยา และประเมินความเป็นไปได้ และผลกระทบต่อความยั่งยืนของข้อสรุปการประยุกต์ใช้: การศึกษานี้ช่วยให้มองเห็นจากมุมมองใหม่ ในเรื่องวิธีการรักษาความเป็นแท้และการสืบทอดที่มีชีวิตของยีนวัฒนธรรม มีประโยชน์ต่อการหา สมดุลระหว่างการรักษาความเป็นดั้งเดิมและนวัตกรรม การสืบสานและการทำให้มรดกทางวัฒนธรรม ที่จับต้องไม่ได้ (ICH) มีชีวิตชีวา ในขณะเดียวกัน การศึกษานี้ยังเป็นประโยชน์ในการให้ข้อมูลแนะนำ ทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติสำหรับชุมชนและท้องถิ่นในการอนุรักษ์ของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้อง ไม่ได้ (ICH) และการทำให้ทรัพยากรมีชีวิตชีวา

พระนคร ปณาวชิโร (2557) ได้ทำการศึกษารูปแบบการเทศนาธรรมในล้านนา สรุปไว้ว่า พระสงฆ์ล้านนาได้พัฒนารูปแบบการเทศนาใหม่ โดยผสมผสานการเทศนาแบบจารีตกับการเทศนา แบบใหม่ ทั้งนี้ยังคงรักษาความเป็นล้านนาอยู่ ดังนี้

1. การเทศนาธรรมแบบปฏิภาณโวหาร: พัฒนามาจากการแสดงพระธรรมเทศนาของ พระสงฆ์ไทยภาคกลาง การเทศนาแบบเดียวเรียกว่า “เทศน์ธรรมาสน์เดี่ยว” การเทศนา 2 รูปถาม-ตอบกันเรียกว่า “เทศน์ 2 ธรรมาสน์” หรือ “เทศน์ธรรมาสน์คู่” และถ้าเทศนา 3 รูปเรียกว่า “เทศน์ 3 ธรรมาสน์” ทั้งนี้ นำเสนอด้วยสำนวนภาษาและเรื่องเล่าในบริบทล้านนา

2. การเทศนาธรรมแบบปฏิภาณโวหาร: ที่พัฒนามาจากการเทศนาธรรมแบบจารีตล้านนา โดยคงโครงสร้างบทเทศน์แบบจารีตทั้งการขึ้นต้นและลงท้าย แต่ช่วงนำเสนอเนื้อหาใช้การพูดปากเปล่าด้วยภาษาถิ่นล้านนา แทรกทำนองขับขานและเรื่องเล่าในบริบทล้านนา

3. การเผยแพร่แบบปฏิภาณโวหาร: พัฒนามาจากปาฐกถาธรรมมีโครงสร้างเหมือนการพูดในที่ชุมชน ประกอบด้วยคำนำ เนื้อเรื่อง และบทสรุป แต่ใช้ภาษาถิ่นล้านนาและเรื่องเล่าบริบทล้านนาในการนำเสนอ

ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อพัฒนาการรูปแบบการเทศนาธรรมในล้านนา คือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาและทัศนคติของพระสงฆ์ล้านนา การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและความต้องการของผู้ฟังชาวล้านนา

เจษฎา สอนบาลี (2565) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมพิธีกรรมทางพุทธศาสนากับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยของจังหวัดลำพูน พบว่าประวัติศาสตร์สังคมวัฒนธรรมของชาวไทลื้อหรือยองพบหลักฐานในยุคที่ล้านนาทำการฟื้นฟูล้านนาขับไล่พม่าออกจากล้านนาและกวาดต้อนผู้คนจากหัวเมืองตอนเหนือลงมาสร้างบ้านแปงเมืองเรียกว่าเป็น “ยุคเก็บผักใส่ซ้าเก็บข้าใส่เมือง” ชาวไทยองทั้งเจ้านายและไพร่เมืองได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ตามเมืองต่าง ๆ ในล้านนาโดยเฉพาะเมืองลำพูน ซึ่งพบหลักฐานประวัติศาสตร์ความเป็นมาว่า 200 ปีประเพณีพิธีกรรมในวิถีชีวิตของชาวไทยองมีลักษณะคล้ายกันในกลุ่มชาติพันธุ์ไทหรือไตบริเวณภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงอัตลักษณ์ความเชื่อที่มีเหตุผลแฝงด้วยกุศโลบายที่ปลูกฝังจากคำสั่งสอนในวรรณกรรมพิธีกรรมซึ่งสิ่งเหล่านี้กำลังจะเสื่อมสูญไปจากสังคมชาวไทยองงานวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลเอกสารลายลักษณ์ และข้อมูลมุขปาฐะจำนวน 6 ส่วน/พิธีกรรมแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ 1. กลุ่มประเพณีพิธีกรรมระดับส่วนรวม 2. กลุ่มประเพณีพิธีกรรมระดับครอบครัว 3. กลุ่มประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับวิญญาณและความตาย แนวทางในการฟื้นฟูอัตลักษณ์วัฒนธรรมพบว่ามี 5 แนวทางได้แก่ 1. ชาวไทยองต้องมีส่วนร่วมในการช่วยกันสร้างความตระหนักโดยการถ่ายทอดจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่รุ่นสู่รุ่นต่อไป 2. ชาวไทยองควรมีแผนการจัดการวัฒนธรรมของตนเอง 3. ชาวไทยองควรอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชนและองค์กรต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนให้เกิดการฟื้นฟูอัตลักษณ์ของตนเอง 4. ชาวไทยองควรมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และ 5. ชาวไทยองควรพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสโดยใช้ปัจจัยที่เป็นแรงดึงดูดจากภายในและภายนอก ให้รู้จักสนใจความเป็นชาวไทยองอัตลักษณ์ของชาวไทยองจะดำเนินต่อไปอย่างยั่งยืนสืบไปต้องไม่โดดเดี่ยวหรือโดดโงงบนทางหนทางวัฒนธรรมต่างระดับเพื่อนพี่น้องผองชาติพันธุ์จะร่วมกันปะมือสู้วิกฤตระบบล่มสลายของวัฒนธรรมชาติพันธุ์และวัฒนธรรมจอมปลอมหน้ากากแห่งการแสวงหาผลกำไรบนหนทางแห่งวัฒนธรรมชาติพันธุ์ที่กลุ่มผู้แสวงหาต้องการกำไรที่รันดรไม่มีที่สิ้นสุด

Phrakruamu thanachot Jiradhammo Phramaha Wiset Panyavachiro Phon Namanee Songsakdi Promdee ได้ศึกษาเรื่อง Lanna Oral Buddhist Literature: Identity, Development, and Value-adding in a New Dimension พบว่า 1. ตัวตนของวรรณกรรมพุทธศาสนาท้องถิ่นเป็นการสะท้อนศรัทธาของภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วย การเทศน์ การขอขมาพระพุทธรูปเจ้า และผู้อื่น สุภาษิตล้านนา การขอขมาศพ เรื่องราวที่เสนอเรื่องสอน จรรยาบรรณ และพิธีเวณتان (พิธีล้านนา) และการพัฒนาของวรรณกรรมมาจากการผสมผสานกับเหตุการณ์ปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทชุมชน การรวมรวมภาษาท้องถิ่นอื่น ๆ การปรับเปลี่ยนตามเวลา และความเข้ากันได้กับสถาบัน 2. เนื้อหาในการแพร่ธรรมพุทธศาสนา รวมถึงความขยัน, การศึกษา, การเรียนรู้, การใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคน, และเทพาคติที่มีรากฐานในพระพุทธศาสนา 3. แนวทางในการเพิ่มมูลค่าของวรรณกรรมรวมถึงการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากวรรณกรรมพุทธศาสนา โดยการอนุรักษ์ การจัดคอร์สสัมมนา “การปฏิบัติศาสนิกภาคเหนือ” การเตรียมหนังสือคู่มือเกี่ยวกับวรรณกรรมพุทธศาสนาท้องถิ่น การส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน ทั้งระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ให้มีวิชาวรรณกรรมพุทธศาสนาท้องถิ่น การจัดทำหนังสือเรื่องนิทานฐานพุทธศาสนาล้านนา การสอนและการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมพุทธศาสนาในระดับศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายและการผลิตหนังสือเกี่ยวกับวรรณกรรมพุทธศาสนา

Sorpobdee, W., Chaibutra, N., Phoolaiyao, K., Lunsamrong, N., Pimkere, C. (2024) ได้ศึกษาเรื่อง Story Type and Factors to Adjust Story of Lanna Oral Buddhist Literature: Chiang Mai Province พบว่า ประเภทเรื่องของวรรณกรรมท้องถิ่นล้านนาได้แก่ การเทศนาท้องถิ่น การถวายทาน การขอขมาลาโทษพระรัตนตรัยและอื่นๆ สุภาษิตล้านนา การเล่านิทานคติสอนใจ การขอขมาศพ การสวดมนต์ท้องถิ่น การแม่เมตตา การเกริ่นนำก่อนเริ่มพิธีกรรม คำกล่าวในการสงฆ์พระธาตุเจดีย์ 2. พัฒนาการของวรรณกรรมมุขปาฐะท้องถิ่นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทชุมชน ความสอดคล้องกับระบบการปกครอง การผสมผสานกับเหตุการณ์ปัจจุบัน การผสมผสานกับภาษาท้องถิ่นอื่นๆ การผสมผสานหลากหลายภาษา เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ การนำแนวคิดความเชื่อจากถิ่นอื่นมาประยุกต์ใช้ การย่อเนื้อหาให้สั้นลง การปรับใช้ตามกาลเวลาที่กำหนดไว้ การใช้ภาษาไทยกลางมากกว่าแต่ดั้งเดิมและการใช้ภาษาบาลีสำนวนไทยแทนสำเนียงล้านนา

Ven. Guan Zhen ได้ศึกษาเรื่อง Buddhist Chaplaincy in the United States: Theory-Praxis Relationship in Formation and Profession ได้สรุปไว้ว่า การเป็นนักเผยแผ่พุทธศาสนาในสหรัฐอเมริกา ซึ่งวิเคราะห์แนวคิด วิชาชีพและกระบวนการก่อตัวของนักเผยแผ่พุทธศาสนาโดยใช้แบบจำลองทฤษฎีกับการปฏิบัติ วรรณกรรมวิจัยทางวิชาการที่มีอยู่ในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับนัก

เผยแพร่งพุทธศาสนานี้ก็ถูกรูปและวิเคราะห์ไว้ด้วย บทความยังยกตัวอย่างภัยที่นักเผยแพร่งพุทธศาสนาพบในปัจจุบันในสหรัฐอเมริกา และมองหาวิธีการที่เป็นไปได้ทางปฏิบัติและการดำเนินงานสำหรับการพัฒนานักเผยแพร่งพุทธศาสนาในปัจจุบันและในอนาคต นอกจากนี้ยังเปรียบเทียบและสำรวจความแตกต่างระหว่างทฤษฎีศาสนาปฏิบัติและพุทธศาสนาอิงจากแนวคิดเรื่อง “การเลี้ยง” และ “การครอบครองวัว” ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแบบจำลองทฤษฎีกับการปฏิบัติของนักเผยแพร่งพุทธศาสนาในปัจจุบันในสหรัฐอเมริกาดูแสดงในรูปแบบที่เป็นปฏิทิน

A. A. Bazarov, O. S. Rinchinov ได้ศึกษาเรื่อง Buddhist literary tradition in Buryatia: geoinformation approaches to reconstruct a cultural phenomenon ได้สรุปถึงการแสดงภาพของประเพณีวรรณคดีพุทธในบูริยาเตีย โดยแสดงให้เห็นปัจจัยหลักในการเป็นต้นกำเนิดของประเพณี และให้ลักษณะของสถานการณ์ปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงภายใต้เงื่อนไขที่เป็นปัจจุบัน มีการอธิบายเกี่ยวกับวิธีการสร้างฐานข้อมูลและการสืบค้นแบบโบราณคดี การควบคุมข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลเชื่อถือได้และการใช้เทคโนโลยี GIS เพื่อสร้างทรัพยากรข้อมูลออนไลน์

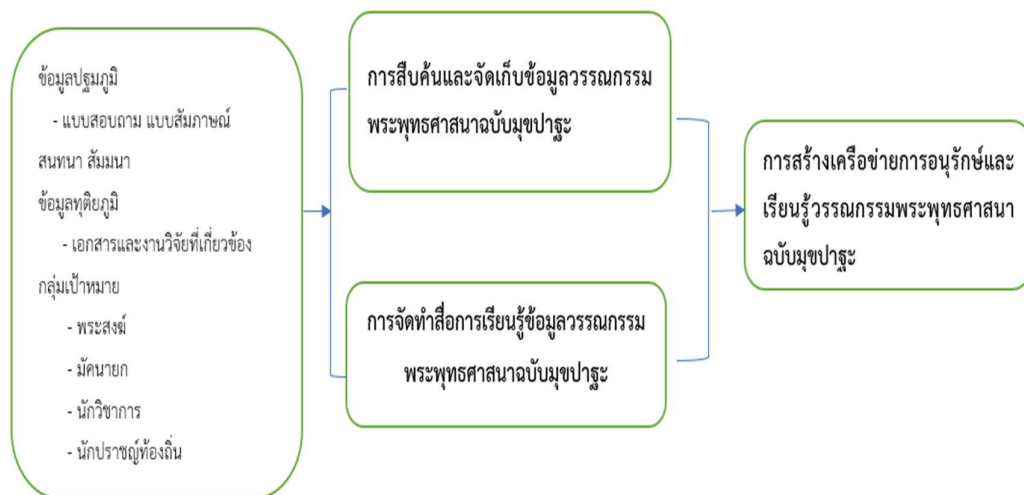
Upali Sraman ศึกษาถึง Connecting with and Distancing from: Transnational Influences in the Formation of Buddhist Identity and Practices in Bangladesh ได้สรุปไว้ว่า ปัจจุบันรูปแบบของพุทธศาสนาที่ระมัดลุ่มในประเทศบังกลาเทศเป็นการนำเข้าจริงจั้งในปี พ.ศ. 2399 ตามหลังการเคลื่อนไหวการปฏิรูปที่นำโดย พระสาเมธมหาเถระจากภูมิภาคอรากันของพม่า หลังจากการปฏิรูปนี้ พุทธศาสนาในประเทศบังกลาเทศได้เชื่อมต่อกับประเทศที่มีชาวพุทธเป็นส่วนใหญ่อื่น ๆ เพื่อเรียนรู้แบบจำลองของข้อความพุทธศาสนา ปฏิบัติศาสนา และการศึกษาทางศาสนา ตั้งแต่การปฏิรูปนี้มีความเข้าใจผิดว่าชาวพุทธในประเทศบังกลาเทศตามศาสนาพุทธศาสนาโทธราวาดายอย่างสม่าเสมอ ในบทความนี้ฉันจะแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจผิดนี้โดยการชี้ชัดเจนวารูปแบบของพุทธศาสนาอื่น ๆ ก็มีการปฏิบัติในประเทศบังกลาเทศด้วย เป็นพิเศษมากกว่านั้นการนำเข้าพุทธศาสนาหายานาผ่านองค์กรที่มีการทุ่มเทเหมือนญี่ปุ่นเช่น ริโซ โคโซไก ยังขยายการผลกระทบข้ามชาติที่รูปร่างพุทธศาสนาในประเทศบังกลาเทศนี้ ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาสมมติฐานทางวิชาการเกี่ยวกับพุทธศาสนาในประเทศบังกลาเทศใหม่ ในขณะที่กำลังเรียกร้องถึงผลลัพธ์จากความเชื่อมต่อข้ามชาติของพวกเขาเพื่อทำให้สามารถอยู่รอดในประเทศที่มีชาวมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ ฉันยังตรวจสอบถึงว่าวิกฤตการณ์ภัยของนักพม่าชาวมุสลิมรอฮิงญาได้สร้างสถานการณ์ที่ยากลำบากให้แก่ชาวพุทธในประเทศบังกลาเทศโดยต้องการให้พวกเขา

จากงานวิจัยสรุปได้ว่า การเผยแผ่พระพุทธรูปศาสนามีหลายรูปแบบ เช่น การท่องจำและสาธยาย การพิมพ์ การใช้สื่อวิทยุ โทรทัศน์ โทรคมนาคม ดิจิตอล และอินเทอร์เน็ต รวมถึงการเผยแผ่ตามประเพณีคณะสงฆ์และประเพณีไทย วรรณกรรมพระพุทธรูปศาสนาฉบับมุขปาฐะของล้านนาเน้นหลักธรรมและปรัชญา สะท้อนความเชื่อและวิถีชีวิตท้องถิ่น การเผยแผ่เนื้อหาสำหรับคนรุ่นใหม่ควร

เน้นการครองตน ครองคน และครองงาน ตามหลักธรรมพื้นฐาน เช่น เบญจศีล เบญจธรรม พรหมวิหาร อธิติบาท และโลกธรรม ในอีสาน การผสมผสานความเชื่อในพระพุทธเจ้าและผีสะท้อนวัฒนธรรมและกฎเกณฑ์ของชาวบ้าน การศึกษาพฤติกรรมเชิงสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าในวรรณกรรมแสดงถึงการรักษาความเป็นแท้และการสืบทอดวัฒนธรรม มีประโยชน์ในการหาสมดุลระหว่างการรักษาความเป็นดั้งเดิมและนวัตกรรม การสืบสานและการทำให้มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (ICH) มีชีวิตชีวา สามารถนำไปใช้ในการสืบค้นและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนาโดยการนำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อดิจิทัล วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ตลอดจนการจัดกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมในชุมชน เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ในกระบวนการอนุรักษ์และสืบทอดวรรณกรรมพระพุทธศาสนา

2.7 สรุปกรอบแนวความคิด

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดเชียงใหม่ โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอด้วยตาราง และอธิบายเพิ่มเติม สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสำรวจ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม นำมาวิเคราะห์ข้อคำถามปลายเปิดด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หลังจากนั้นทำการสังเคราะห์ สรุปจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา มุ่งพัฒนาและสร้างนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ในล้านนา คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการสืบค้นและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ ดังนี้

- 3.1 ประชากรที่ศึกษา
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรที่ศึกษา

ประชากรในการวิจัย คือ พระภิกษุสามเณร มัคทายกที่ประจำวัดต่างๆ ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 136 วัด และนักวิชาการด้านวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะท้องถิ่นล้านนา

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม คือ พระภิกษุ จำนวน 102 รูป และมัคทายกจำนวน 102 คนจากจำนวน 136 วัด ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยใช้ตารางเทียบสำเร็จรูปของสูตรคำนวณของ Krejcie & Morgan (Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. 1970)
2. กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ผู้มีส่วนสำคัญในการสืบค้นการสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงประกอบด้วย
 - 2.1 พระภิกษุผู้รอบรู้ชำนาญการในการเทศนาธรรมพื้นเมือง และมีความเชี่ยวชาญในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะล้านนา เป็นที่รู้จักของประชาชน จำนวน 2 รูป
 - 2.2 มัคทายก ผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งในวัดประจำหมู่บ้าน และได้รับเชิญให้นำประกอบพิธีกรรมตามสถานที่ต่าง ๆ เป็นที่รู้จักของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียง 2 คน

2.3 นักวิชาการ ผู้มีความรอบรู้ด้านวรรณกรรมขุปาฐะทางพระพุทธศาสนา จากสถาบันการศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ 2 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้ทราบและให้ความยินยอมในการเก็บข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเป็นความลับ และนำเสนอผลงานวิจัยในภาพรวม

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้ใช้เครื่องมือ 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุ และฆราวาส ประจำแต่ละวัด ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับผู้มีส่วนสำคัญในการสืบค้นการสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับขุปาฐะ

1. เครื่องมือแบบสอบถาม

คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัยและการนิยามศัพท์ปฏิบัติการ เป็นหลักแล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับขุปาฐะท้องถิ่นล้านนาตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 ร่างแบบสอบถามเพื่อให้ครอบคลุมและตอบวัตถุประสงค์

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อที่ปรึกษาในการใช้สำนวนภาษา ตลอดจนพิจารณาถึงความเหมาะสมทั่วไปของแบบสอบถาม โดยให้ครอบคลุมถึงรายละเอียดของเนื้อหา เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน คือ

1. พระครูวิจิตรศาสนธร, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

2. พระณัฐกร ปฏิภาณเมธี, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา การสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

3. ดร. ณรงค์ศักดิ์ ลุนส์โรง อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา การสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

เมื่อพิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมเนื้อหา ความกะทัดรัดชัดเจนของคำถาม กับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency = IOC) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาตัดสิน ดังนี้

1. ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.6 แสดงว่า คำถามวัดตรงตามเนื้อหา
2. ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดไม่ตรงตามเนื้อหา
3. ถ้าคำถามนั้นวัดไม่ตรงตามเนื้อหา ได้ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ แล้วนำมาแก้ไขให้คำถามนั้น ๆ มีความสอดคล้องตามเนื้อหา โดยใช้สูตรการหาค่าดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

$\sum R$ หมายถึง รวมค่าน้ำหนักของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดที่ตอบ

จากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ แล้วนำมาแก้ไขให้คำถามนั้น ๆ มีความสอดคล้องตามเนื้อหา

4. นำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง แล้วนำไปทดลองใช้ (Try -out) จำนวน 30 คน กับ พระภิกษุสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ =0.875

ขั้นตอนที่ 5 นำไปใช้เก็บข้อมูลจริง โดยคณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ

แบบสอบถามนี้สามารถใช้เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายและช่วยในการวางแผนและปรับปรุงกระบวนการสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ แบบสอบถามนี้สามารถใช้เพื่อเก็บข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการจากกลุ่มเป้าหมาย เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ตรงตามความต้องการและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ

แบบสอบถามนี้สามารถใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายเพื่อประเมินความต้องการและความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ ซึ่งจะช่วยในการวางแผนและพัฒนากิจกรรมต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

เกณฑ์ที่ใช้กำหนดการให้น้ำหนักคะแนน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548, หน้า 77) ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
เห็นด้วยอย่างมาก	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	มีค่าเท่ากับ	2 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1 คะแนน

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความ ดังนี้

คะแนน	4.50 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
คะแนน	3.50 - 4.49	หมายถึง	มาก
คะแนน	2.50 - 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนน	1.50 - 2.49	หมายถึง	น้อย
คะแนน	1.00 - 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือในการวิจัยแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ในการตอบวัตถุประสงค์ 1. เพื่อการสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ 2. เพื่อจัดทำสื่อการเรียนรู้ ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ และ 3. เพื่อสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้ วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัยและการนิยามศัพท์ปฏิบัติการ โดยได้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยแบ่งเป็นออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแนบเอกสารที่เป็นเครื่องมือสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างไปยังกลุ่มเป้าหมาย

เพื่อให้เตรียมตัวและกำหนดเวลาในการให้สัมภาษณ์ ซึ่งคณะผู้วิจัยนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลตามวัน และเวลาที่กำหนดไว้ พร้อมเตรียมอุปกรณ์ในการสัมภาษณ์ เช่น เทปบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก

เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้ว ทำการถอดเทปบันทึกเสียง แล้วนำมาวิเคราะห์ ประมวลผล ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดในการวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ใน กรณีที่ข้อมูลไม่สมบูรณ์ผู้วิจัยได้เก็บเพิ่มเติมในภายหลังจากกลุ่มเป้าหมาย ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสังเกตนั้น ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลพร้อมกับการสัมภาษณ์ในการลงพื้นที่ให้เป็นไปตามกรอบแนวคิด ที่กำหนดในการวิจัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เมื่อได้ข้อมูลจากแบบสอบถามแล้วจึงได้ตรวจสอบความ สมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม แล้วลงรหัส บันทึกข้อมูลลงเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผล ด้วยการใส่โปรแกรมสำเร็จรูป แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงการสืบค้นและจัดเก็บข้อมูล วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูล วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา และการสร้างเครือข่ายการ อนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา สถิติในการ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดังนี้

1.1 สถิติในการใช้วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

สูตรหาค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามตอนที่ 1 (ข้อ 1-5) การนำเสนอข้อมูลโดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency Table)

$$\text{สูตร} \quad P = \frac{F \times 100}{n}$$

เมื่อ

P แทน ร้อยละ

F แทน ความถี่ที่ต้องการแปลค่าให้เป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 สถิติในการใช้วิเคราะห์การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุข ปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุข ปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา และการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรม พระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สูตรค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean หรือ \bar{X}) เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูลต่าง ๆ โดยใช้ในแบบสอบถามตอนที่ 2 ตอนที่ 3 และ ตอนที่ 4

สูตร	\bar{X}	=	$\frac{\sum x}{n}$
เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนข้อมูล

สูตรความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation หรือ S.D.) เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูลต่าง ๆ โดยใช้ในแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ตอนที่ 3 และ ตอนที่ 4

สูตร	S.D.	=	$\frac{\sqrt{n \sum x^2 - (\sum x)^2}}{n(n-1)}$
เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	x	แทน	คะแนนแต่ละในกลุ่มตัวอย่าง
	$n-1$	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ
	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	$(\sum x)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ดังนี้

2.1 นำข้อมูลที่ผ่านการจัดระเบียบแล้วมาทำการวิเคราะห์ ซึ่งใช้แผนภูมิเป็นเครื่องมือในการช่วยวิเคราะห์เพื่อให้ทราบความเกี่ยวข้อง ความสัมพันธ์กันระหว่างปัจจัยต่าง ๆ

2.2 นำข้อมูลย่อย ๆ ต่าง ๆ ที่ได้คัดแยกและจัดระเบียบแล้วมารวมกันเป็นกลุ่ม ๆ (Clustering) ตามลักษณะของความเกี่ยวเนื่อง สัมพันธ์กัน

2.3 ตีความ (Interpretation) และสรุปความ (Conclusion) จากข้อมูลที่ค้นคว้ามาเพื่อให้เห็นถึงการสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ และการจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ

คณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวมาด้วยการอธิบายถึงความเกี่ยวเนื่องกัน ความสัมพันธ์กันระหว่างข้อมูลย่อยๆ ต่างๆ ตามเนื้อหาและประเด็นเดียวกันแต่ปรับบทแตกต่างกันเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาให้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่าง ๆ อันเป็นการวิเคราะห์ออกมาในรูปเชิงพรรณนา ตามหมวดหมู่ในประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ แล้วนำเสนอรายงานวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 5 บท คือ

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

เมื่อนำเสนอรายงานวิจัยแล้วนำมาแก้ไข เขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ตามที่ปรึกษาได้แนะนำไว้

ส่วนการนำเสนอบทความวิชาการ เป็นการนำเสนอผลการวิจัยอย่างเป็นระบบในวารสารระดับนานาชาติ และระดับชาติที่ฐาน TCI กลุ่ม 1 โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ หรืออื่นใดตามที่วารสารนั้น ๆ กำหนดไว้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา 2. เพื่อจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา 3. เพื่อสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือ คือแบบสอบถาม กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุ และมัคทายก ประจำแต่ละวัด ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 204 รูป/คน แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล เพื่อคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ และทำการเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล กับกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ผู้มีส่วนสำคัญในการสืบค้นการสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะ ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย 1. พระภิกษุสงฆ์ผู้รอบรู้ชำนาญการในเทศนาธรรมพื้นเมืองและมีความเชี่ยวชาญในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะล้านนา เป็นที่รู้จักของประชาชนจำนวน 2 รูป 2. มัคทายก ผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งในวัดประจำหมู่บ้าน และได้รับเชิญให้นำประกอบพิธีกรรมตามสถานที่ต่าง ๆ เป็นที่รู้จักของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียง 2 คน 3. นักปราชญ์ท้องถิ่น ที่มีความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับวัฒนธรรม ภาษาพื้นเมือง และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีบทบาทในการอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้เหล่านี้ให้แก่ชุมชนและรุ่นหลังผ่านการเล่าขานหรือการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน จำนวน 2 คน และ 4. นักวิชาการ ผู้มีความรอบรู้ด้านวรรณกรรมมูขปาฐะทางพระพุทธศาสนา จากสถาบันการศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ 2 คน โดยการเลือกเฉพาะเจาะจงพร้อมทั้งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน คือ

4.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

4.2 การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

4.3 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

4.4 การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

4.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

4.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 102 รูป และฆราวาส จำนวน 102 รูป ที่ประจำวัด ในจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งหมด จำนวน 204 รูป/คน ซึ่งมีลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานภาพ		
พระภิกษุสงฆ์	102	50.0
ฆราวาส	102	50.0
2. ภูมิลำเนาเดิม		
จังหวัดเชียงใหม่	137	67.82
จังหวัดอื่น ๆ	66	32.67
3. อายุ		
ไม่เกิน 50 ปี	80	39.60
51-60 ปี	74	36.63
มากกว่า 60 ปี	50	24.75
4. วุฒิการศึกษาทางโลก		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	109	53.96
ปริญญาตรี	90	44.55
สูงกว่าปริญญาตรี	21	10.40
5. วุฒิการศึกษาทางธรรม		
นักธรรมตรี	87	43.07
นักธรรมโท	52	25.74
นักธรรมเอก	48	23.76
ไม่ได้นักธรรม	15	7.43

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในจังหวัดเชียงใหม่ ร้อยละ 67.82 จะอยู่ในช่วงอายุไม่เกิน 50 ปี ร้อยละ 39.60 ในขณะที่กลุ่มที่มีอายุ 51-60 ปี และมากกว่า 60 ปี ก็มีจำนวนค่อนข้างใกล้เคียงกัน จากการศึกษาทางโลก พบว่า ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 53.96 ตามด้วยปริญญาตรี ร้อยละ 44.55 และสูงกว่าปริญญาตรี (10.40 ส่วนการศึกษาทางธรรม พบว่า กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมตรีมีมากที่สุด ร้อยละ 43.07 รองลงมาคือ

นักธรรมโท ร้อยละ 25.74 ส่วนนักธรรมเอก ร้อยละ 23.76 ขณะที่ไม่มีการศึกษาทางนักธรรม ร้อยละ 7.43

1.2 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะท้องถิ่นล้านนา จำนวน 8 รูป/คน ดังที่ปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานภาพ		
พระภิกษุสงฆ์	2	25.00
ฆราวาสชาย	5	62.50
2. ฆราวาสหญิง	1	12.50
จังหวัดเชียงใหม่	6	75.0
จังหวัดอื่น ๆ	2	25.0
3. อายุ		
ไม่เกิน 60 ปี	4	50.00
เกิน 60 ปี	4	50.00
4. วุฒิการศึกษาทางโลก		12.50
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	
ปริญญาตรี	2	25.00
ปริญญาโท	2	25.00
ปริญญาเอก	3	37.5
5. วุฒิการศึกษาทางธรรม		
นักธรรมเอก	7	87.5
ไม่ได้นักธรรม	1	12.50

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นพระภิกษุสงฆ์ 2 คน และฆราวาสชาย 5 คน โดยมีฆราวาสหญิง 1 คน ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดเชียงใหม่ 6 คน และจากจังหวัดอื่น ๆ 2 คน อายุไม่เกิน 60 ปีมี 4 คน และเกิน 60 ปีมี 4 คน สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 1 คน ปริญญาตรี 2 คน ปริญญาโท 2 คน และปริญญาเอก 3 คน สำเร็จการศึกษานักธรรมเอกมี 7 คน

4.2 การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของ ปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

การนำเสนอข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยได้แยกประเด็นหลัก ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามถึงการสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

คณะผู้วิจัยได้ตั้งคำถามปลายปิด (Close-ended Question) เพื่อวัดระดับความเห็นด้วยของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ

เนื้อหา		ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	เคยมีประสบการณ์ในการฟังหรือเล่าวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ	4.42	0.672	มาก
2	ความสำคัญของการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ	4.39	0.570	มาก
3	ควรใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ	4.34	0.587	มาก
4	ควรมีผู้รับผิดชอบในการอนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ	4.30	0.598	มาก
5	ควรจัดกิจกรรมหรือโครงการใดเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ	4.25	0.578	มาก
6	การใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแพร่วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ	4.28	0.542	มาก
7	เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ	4.10	0.612	มาก
8	การจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะมีความสำคัญ	4.27	0.602	มาก
9	การสืบค้นข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะมีความสำคัญต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	4.26	0.608	มาก
10	การสืบค้นข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะมีความจำเป็น	4.19	0.648	มาก
	รวม	4.28	0.602	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม = 4.28 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.602 ซึ่งสามารถสรุปเป็นอันดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

จากข้อมูลที่ให้มา ถ้าเรียงลำดับจากคะแนนมากไปหาน้อย 5 ข้อแรกจะได้ดังนี้:

1. เคยมีประสบการณ์ในการฟังหรือเล่าวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ
2. ความสำคัญของการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ
3. ควรใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ
4. ควรมีผู้รับผิดชอบในการอนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ
5. ควรจัดกิจกรรมหรือโครงการใดเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ

นอกจากนี้ยังมีผู้เสนอในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. ควรนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บข้อมูล เช่น การถ่ายภาพ การบันทึกเสียง หรือการจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัลเพื่อให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายและยั่งยืน พร้อมทั้งมีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลในอนาคต

2. ควรมีการทำงานร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่นในการบันทึกและถ่ายทอดวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ ผ่านการสัมภาษณ์หรือการบันทึกเรื่องเล่าต่าง ๆ เพื่อเก็บรักษาความรู้และประสบการณ์ที่มีค่าในท้องถิ่น พร้อมทั้งส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมนี้

สรุปได้ว่า การฟังและเล่าวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะมีความสำคัญในการรักษาและถ่ายทอดความรู้ทางศาสนาให้แก่คนรุ่นใหม่ การอนุรักษ์วรรณกรรมเหล่านี้ช่วยป้องกันการสูญหายของข้อมูลสำคัญและรักษาวัฒนธรรมให้ยั่งยืน โดยสามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูล เช่น การถ่ายภาพ การบันทึกเสียง หรือดิจิทัล เพื่อให้เข้าถึงได้ง่ายและยาวนาน นอกจากนี้ยังควรมีความร่วมมือกับปราชญ์ท้องถิ่นในการบันทึกและถ่ายทอดวรรณกรรมผ่านการสัมภาษณ์หรือการบันทึกเรื่องเล่า เพื่อเก็บรักษาความรู้และประสบการณ์ที่มีค่าในชุมชนและส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมนี้ให้ยั่งยืน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ถึงการสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา ตามประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะที่เคยเรียนรู้

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. มีการถ่ายทอดผ่านการบอกเล่าจากรุ่นสู่รุ่นโดยครูบาอาจารย์และพระสงฆ์ล้านนาเน้นการสอนธรรมะและนิทานชาดกเพื่อเสริมสร้างศรัทธาและความเข้าใจในหลักธรรม ผลงานเหล่านี้รวมถึงพระไตรปิฎก อรรถกถา และวรรณกรรมท้องถิ่นที่มีเนื้อหาหลากหลายเกี่ยวกับศีลธรรมและจริยธรรม การถ่ายทอดมุขปาฐะนี้ช่วยรักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวล้านนาอย่างยาวนาน

2. แรกคงเริ่มต้นจากการบันทึกคำสอนและเรื่องราวพุทธศาสนาด้วยปากเปล่าในชุมชน ล้านนาเพื่อเผยแพร่และสืบทอดความรู้ พระภิกษุและครูบาเป็นผู้สอนและเล่าเรื่องให้แก่ลูกศิษย์และชาวบ้าน จนเกิดเป็นเนื้อหาที่มีความหลากหลายและลึกซึ้ง วรรณกรรมนี้ถูกจารึกลงบนใบลานและเอกสารพื้นบ้านเพื่ออนุรักษ์สืบทอดต่อไป ทั้งนี้การศึกษาและอนุรักษ์วรรณกรรมนี้เป็นวิธีที่ช่วยรักษา วัฒนธรรมและมรดกทางปัญญาของชาวล้านนาได้อย่างดี

3. มีรากฐานมาจากการถ่ายทอดด้วยวาจาจากครูบาอาจารย์สู่ศิษย์ โดยเฉพาะในวัดและชุมชนของล้านนา การเล่าเรื่องราวในคัมภีร์ อรรถกถา และนิทานชาดกเป็นเครื่องมือสำคัญในการ เรียนรู้และสอนธรรมะ วรรณกรรมนี้มีความสำคัญในการรักษาประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อม ทั้งช่วยสร้างความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้กับชุมชน

4. มีการถ่ายทอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านการเล่าเรื่องที่สนุกสนานและเข้าใจ ง่าย เนื้อเรื่องมักเน้นการสอนจริยธรรม ความเมตตา และการทำความดี โดยใช้ตัวละครและสถานที่ที่ ค่อนข้างในวิถีชีวิตล้านนา นิทานเหล่านี้ไม่เพียงแต่สอนธรรมะ แต่ยังช่วยรักษาและสืบทอดวัฒนธรรม ท้องถิ่นล้านนาให้กับคนรุ่นหลัง

5. คนเมืองล้านนาเน้นการสอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผ่านเรื่องราวที่สะท้อนวิถี ชีวิตและความเชื่อท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็น นิทานเกี่ยวกับการทำบุญ การให้ทาน และการละเว้นจาก ความชั่วร้าย นิทานเหล่านี้มีบทเรียนที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย ช่วยเสริมสร้างจริยธรรมและคุณธรรม ให้กับผู้ฟัง โดยเฉพาะในบริบทของสังคมล้านนา

6. นิทานชาดกพื้นเมืองล้านนาเกิดจากการผสมผสานเรื่องเล่าพุทธศาสนากับประเพณี ของบ้านเรา เรื่องราวมักจะถูกปรับเปลี่ยนหรือต่อยอดจากชาดกในคัมภีร์พุทธศาสนาให้เหมาะกับวิถี ชีวิตของชาวล้านนา นิทานเหล่านี้มักจะถูกถ่ายทอดผ่านการเล่าในพิธีกรรมหรือกิจกรรมทางศาสนา นิทานชาดกพื้นเมืองล้านนาไม่เพียงแต่สอนหลักธรรมเท่านั้น แต่ยังสะท้อนวิถีชีวิตและค่านิยมของชาว ล้านนาอีกด้วย

7. การเรียนรู้จากผู้ที่มีความชำนาญและการหาแรงจูงใจเป็นส่วนสำคัญในการสร้าง แรงผลักดันให้คนรุ่นใหม่มีความสนใจในการพัฒนาตนเองและเสริมสร้างทักษะใหม่ๆ โดยการที่พวกเขาได้รับคำแนะนำจากผู้ที่มีประสบการณ์จะช่วยให้เห็นแนวทางที่ถูกต้องในการทำงานหรือการเรียนรู้ ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้จริง การสร้างแรงจูงใจให้พวกเขา รู้สึก ตื่นเต้นกับการพัฒนาตนเองและมุ่งมั่นในการตั้งเป้าหมายก็เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยเพิ่มพลังในการ เรียนรู้ โดยเฉพาะการแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จจากคนที่ประสบความสำเร็จจริง ๆ ทำให้คนรุ่นใหม่ รู้สึกว่าพวกเขาสามารถทำได้เช่นกัน

8. การเรียนรู้จากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์และภูมิปัญญาที่สะสมมาจากชีวิตที่ผ่านมาของพวกเขา โดยสามารถสอนทั้งในเรื่องของการใช้ชีวิต การจัดการกับปัญหาต่างๆ และการรักษาความสัมพันธ์ในชุมชน ผู้เฒ่าผู้แก่ยังมีมุมมองที่ลึกซึ้งและเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน การเรียนรู้จากพวกเขาจะช่วยให้คุณรุ่นใหม่ได้รับบทเรียนสำคัญเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณค่า และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมขปาฐะล้านนาเน้นการถ่ายทอดคำสอนและนิทานชาดกโดยครูบาอาจารย์และพระสงฆ์ เพื่อเสริมสร้างศรัทธาและความเข้าใจในหลักธรรม ซึ่งช่วยรักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวล้านนา การบันทึกคำสอนเริ่มจากการบอกเล่าในชุมชน โดยพระภิกษุและครูบา จนเกิดเป็นวรรณกรรมที่จารึกลงใบลานและเอกสารพื้นบ้าน การเล่าเรื่องเน้นการสอนจริยธรรมและความเมตตา โดยใช้ตัวละครและสถานที่ที่คุ้นเคยในวิถีชีวิตล้านนา นิทานเหล่านี้สะท้อนวิถีชีวิตและค่านิยมท้องถิ่น ช่วยเสริมสร้างจริยธรรมในสังคมล้านนาและรักษาประเพณีท้องถิ่น

2. แหล่งที่มาของข้อมูลวรรณกรรม และความสำคัญของแหล่งข้อมูล

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. การถ่ายทอดคำสอนผ่านการบอกเล่าของครูบาอาจารย์และพระสงฆ์ในชุมชน การจารึกคำสอนและเรื่องราวพุทธศาสนาในใบลานและเอกสารพื้นบ้าน การใช้คัมภีร์พุทธศาสนาและอรรถกถาในการเรียนการสอน การปรับนิทานชาดกให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวล้านนา และการเล่าเรื่องในพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนาเพื่อรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมคนเมือง จะช่วยรักษาและเผยแพร่ความรู้ทางพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและค่านิยมของท้องถิ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรมในชุมชน

2. การถ่ายทอดปากเปล่าจากครูบาอาจารย์และพระสงฆ์ที่เล่าเรื่องและสอนธรรมะในชุมชน คัมภีร์พุทธศาสนาและอรรถกถาที่ถูกจารึกลงใบลานและเอกสารพื้นบ้านเพื่ออนุรักษ์ นิทานชาดกที่ปรับให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตล้านนา และการเล่าเรื่องในพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนาเพื่อสืบทอดค่านิยมและศีลธรรมคนเมืองล้านนา เป็นพื้นฐานในการเข้าใจและรักษาความรู้และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในบริบทท้องถิ่น

3. คำสอนเกี่ยวกับนิทานชาดกชาวบ้านล้านนาจะประกอบด้วยการถ่ายทอดปากเปล่าจากครูบาอาจารย์และพระสงฆ์ในชุมชน ซึ่งทำให้เรื่องราวถูกสืบทอดไปยังรุ่นหลัง นิทานชาดกเหล่านี้มักถูกปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตและค่านิยมของชาวล้านนา คำสอนและเรื่องราวเหล่านี้ถูกบันทึกลงในเอกสารพื้นบ้านและใบลาน การเล่าเรื่องในพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนาเป็นอีกหนึ่งวิธีที่ช่วยรักษาความเข้าใจและสืบทอดนิทานชาดกไปช่วยรักษาและถ่ายทอดความรู้ทางพระพุทธศาสนา รวมถึงค่านิยมและประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่และสืบทอดต่อไป

4. การถ่ายทอดปากเปล่าจากครูบาอาจารย์และพระสงฆ์ในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสอนและเล่าเรื่องผ่านการประชุมและพิธีกรรม การบันทึกและจารึกคำสอนในเอกสารพื้นบ้านและใบลาน การปรับเนื้อหาของคัมภีร์พุทธศาสนาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่น นิทานชาดกที่ถูกปรับแต่งให้เข้ากับบริบทของท้องถิ่น และการใช้กิจกรรมทางศาสนาในการเผยแพร่และรักษาหลักธรรมตามความเชื่อและประเพณีท้องถิ่นช่วยให้การศึกษาพุทธศาสนาแบบท้องถิ่นสามารถรักษาและสืบทอดความรู้และค่านิยมท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง

5. การถ่ายทอดคำสอนโดยครูบาอาจารย์และพระสงฆ์ในชุมชนซึ่งใช้การบอกเล่าปากเปล่า การบันทึกคำสอนและเรื่องราวในเอกสารพื้นบ้านและใบลาน การใช้คัมภีร์พุทธศาสนาและอรรถกถาที่ปรับให้เข้ากับบริบทท้องถิ่น การเล่าเรื่องในพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา และการปรับเปลี่ยนนิทานชาดกให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและค่านิยมของชาวท้องถิ่น ช่วยให้เข้าใจและรักษาความรู้และค่านิยมของพุทธศาสนาในบริบทท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบ

6. การถ่ายทอดคำสอนในพุทธศาสนาแบบท้องถิ่นประกอบด้วยการบอกเล่าปากเปล่าจากครูบาอาจารย์และพระสงฆ์ในชุมชน การบันทึกคำสอนและเรื่องราวในเอกสารพื้นบ้านและใบลาน การใช้คัมภีร์พุทธศาสนาและอรรถกถาที่ปรับให้เข้ากับบริบทท้องถิ่น การเล่าเรื่องในพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา และการปรับนิทานชาดกให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและค่านิยมของชาวท้องถิ่น มีความสำคัญในการรักษาและเผยแพร่คำสอนและวัฒนธรรมพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและค่านิยมท้องถิ่น

7. การสืบทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้และเข้าใจสิ่งที่มีคุณค่าของอดีต การบอกเล่าต่อในโอกาสต่าง ๆ จะช่วยให้พวกเขาเห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ควรอนุรักษ์ไว้ นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจในชีวิตและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในอนาคต การให้โอกาสแก่เยาวชนในการรับรู้เรื่องราวเหล่านี้จะช่วยปลูกฝังความรู้สึกภาคภูมิใจในประเพณีและรากฐานของตนเอง

8. คัมภีร์ใบลานอักษรพื้นเมืองที่ครูบาอาจารย์ได้เขียนไว้ในหนังสือปีบสา การนำความรู้จากคัมภีร์มาเล่ากล่าวต่อเป็นการสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาแบบดั้งเดิม เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมที่มีอยู่ในอดีต การเล่ากล่าวต่อยังช่วยเสริมสร้างความภาคภูมิใจในรากฐานของชุมชน และทำให้ความรู้เหล่านี้ยังคงมีชีวิตต่อไปในสังคม

สรุปได้ว่า การถ่ายทอดคำสอนในพุทธศาสนาแบบท้องถิ่นมีหลายแหล่งที่สำคัญ โดยเริ่มจากการบอกเล่าปากเปล่าจากครูบาอาจารย์และพระสงฆ์ในชุมชนซึ่งใช้การประชุมและพิธีกรรมเป็นช่องทางสำคัญ การบันทึกและจารึกคำสอนลงในเอกสารพื้นบ้านและใบลาน การปรับเนื้อหาของคัมภีร์พุทธศาสนาให้เหมาะกับวิถีชีวิตท้องถิ่น การปรับแต่งนิทานชาดกให้เข้ากับบริบทของชุมชน และการใช้กิจกรรมทางศาสนาในการเผยแพร่และรักษาหลักธรรมตามความเชื่อและประเพณีท้องถิ่น.

การทำเช่นนี้ช่วยให้การศึกษาพุทธศาสนาแบบท้องถิ่นสามารถรักษาและสืบทอดความรู้ ค่านิยม และวัฒนธรรมได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง

3. วิธีการใช้ในกระบวนการศึกษาหรือเผยแพร่วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. สามารถทำได้ผ่านหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็น การสร้างกลุ่มศึกษาวรรณกรรมที่เชื่อมโยงนักวิชาการและผู้สนใจ การจัดอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการตีความและวิเคราะห์วรรณกรรม การบันทึกและเผยแพร่บทสนทนาและการบรรยายของพระสงฆ์หรือผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีสื่อสารที่ทันสมัยในการสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการศึกษาร่วมกัน และการจัดพิมพ์หรือแปลเอกสารเพื่อเผยแพร่แก่สาธารณชน การผสมผสานวิธีการเหล่านี้จะช่วยให้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะได้รับการศึกษาและเผยแพร่อย่างกว้างขวางและยั่งยืน

2. มักใช้วิธีการที่หลากหลายไม่จำเป็นว่าการจัดการเรียนการสอนแบบถ่ายทอดปากต่อปากในวัดหรือชุมชน การบันทึกเสียงและวิดีโอของพระภิกษุหรือผู้เชี่ยวชาญที่บรรยายหรือเล่านิทาน การจัดกิจกรรมการฟังธรรมและการสอนศีลธรรมในชุมชน และการใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ตหรือแอปพลิเคชันมือถือ ทั้งนี้การบันทึกและเผยแพร่ยังต้องคำนึงถึงความถูกต้องและความเคารพต่อพระพุทธศาสนาและประเพณีดั้งเดิม

3. วิธีการที่เหมาะสมที่สุดคือ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นต้นว่าการสร้างแอปพลิเคชันมือถือหรือเว็บไซต์ที่รวบรวมเสียงและวิดีโอของการบรรยายหรือเล่านิทานจากพระภิกษุหรือผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งมีคำบรรยายหรือคำแปลเพื่อให้เข้าถึงได้ง่าย นอกจากนี้การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแพร่เนื้อหาและจัดกิจกรรมการฟังธรรมออนไลน์ยังเป็นวิธีที่ช่วยขยายการเข้าถึงและเพิ่มความสนใจในวรรณกรรมพระพุทธศาสนา

4. ในยุคสมัยใหม่ต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นต้นว่า การบันทึกเสียงและวิดีโอของพระภิกษุหรือผู้เชี่ยวชาญแล้วเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ตหรือแอปพลิเคชันมือถือ วิธีนี้สามารถเข้าถึงผู้คนได้กว้างขวางและสะดวกสบาย นอกจากนี้ยังสามารถจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อให้ผู้สนใจสามารถศึกษาและฟังธรรมได้ตลอดเวลาและทุกที่

5. ยุคสมัยนี้ควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ไม่จำเป็นว่า การบันทึกเสียงและวิดีโอของพระภิกษุหรือผู้เชี่ยวชาญแล้วเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เป็นต้นว่า YouTube Facebook และแอปพลิเคชันมือถือ นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนและฟังธรรมออนไลน์ยังช่วยให้เข้าถึงเนื้อหาได้สะดวกและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น เพิ่มความยืดหยุ่นในการศึกษาและทำให้นิเทศถูกเผยแพร่อย่างกว้างขวาง

6. กระบวนการเผยแพร่วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะที่เหมาะสมสำหรับยุคสมัยนี้คือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและโซเชียลมีเดีย โดยสามารถบันทึกเสียงและวิดีโอของการเล่าเรื่อง

หรือการบรรยายธรรมจากพระภิกษุและผู้เชี่ยวชาญ แล้วเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เป็นต้นว่า YouTube Facebook และแอปพลิเคชันมือถือ การจัดทำพอดแคสต์และบล็อกธรรมะยังเป็นวิธีที่ดีในการเข้าถึงผู้คนทั่วโลก ทำให้สามารถศึกษาและฟังธรรมได้ทุกที่ทุกเวลา

7. การศึกษาหรือเผยแพร่โดยใช้วิธีการบอกเล่าและถ่ายทอดคำสอนจากปากสู่ปาก โดยการจำและท่องจำข้อความสำคัญเพื่อให้คงความถูกต้องและไม่หลุดลอยไปจากเนื้อหา อีกทั้งยังใช้การสนทนาและการฟังจากครูบาอาจารย์เพื่อสอนธรรมะให้เข้าใจในเชิงลึก การถ่ายทอดนี้จะช่วยให้สามารถส่งต่อความรู้ไปยังรุ่นหลังได้อย่างต่อเนื่อง และยังคงความเป็นมาของคำสอนในพระพุทธศาสนาได้

8. การใช้วิธีการโดยการบอกเล่าผ่านการท่องจำและเล่าขานต่อๆ กันมา ฟังจากครูบาอาจารย์และจดจำคำสอนให้แน่น เพื่อถ่ายทอดไปยังผู้อื่นอย่างถูกต้อง การใช้วิธีนี้ช่วยรักษาความบริสุทธิ์ของเนื้อหาไว้ และสามารถส่งผ่านสัจธรรมจากรุ่นสู่รุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังส่งเสริมการเข้าใจลึกซึ้งในพระธรรมคำสอนผ่านการฝึกฝนและปฏิบัติจริง

สรุปได้ว่า ในยุคปัจจุบันการเผยแพร่วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและโซเชียลมีเดียเป็นหลัก โดยการบันทึกเสียงและวิดีโอของการบรรยายหรือการเล่าเรื่องจากพระภิกษุและผู้เชี่ยวชาญแล้วเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็น YouTube Facebook และแอปพลิเคชันมือถือ วิธีนี้ทำให้เนื้อหาสามารถเข้าถึงผู้คนได้กว้างขวางและสะดวกสบาย นอกจากนี้ยังสามารถจัดกิจกรรมการฟังธรรมออนไลน์และการเรียนการสอนผ่านระบบดิจิทัลเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นในการศึกษาและขยายการเข้าถึงเนื้อหาได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น การผสมผสานวิธีการหลากหลายช่วยให้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาได้รับการศึกษาและเผยแพร่อย่างกว้างขวางและยั่งยืน

4. ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์และจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. บันทึกเสียงและวิดีโอการสวดมนต์และการเล่าเรื่องโดยพระสงฆ์หรือผู้รู้ในท้องถิ่นเป็นวิธีที่สำคัญในการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ ควรใช้เครื่องมือคุณภาพสูงในการบันทึกเพื่อให้ได้เสียงและภาพที่ชัดเจน รวมถึงระบุข้อมูลเกี่ยวกับผู้บันทึก สถานที่ และเวลาเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ นอกจากนี้ การบันทึกควรครอบคลุมบทสวดมนต์และเรื่องราวที่มีความสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงและเผยแพร่ในวงกว้าง

2. แปลงข้อมูลเสียงและวิดีโอเป็นรูปแบบดิจิทัลและจัดเก็บในระบบคลาวด์เริ่มจากการใช้ซอฟต์แวร์แปลงไฟล์เสียงเป็น MP3 หรือ WAV และไฟล์วิดีโอเป็น MP4 หรือ AVI จากนั้นตรวจสอบคุณภาพของไฟล์เพื่อให้แน่ใจว่ามีความคมชัดและคุณภาพสูง จัดหมวดหมู่ไฟล์ดิจิทัลตาม

ประเภท ไม่ว่าจะเป็น บทสวดมนต์และการเล่าเรื่อง พร้อมทั้งระบุรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับผู้บันทึกและเนื้อหา สุดท้ายจัดเก็บไฟล์ในบริการระบบคลาวด์ที่ปลอดภัย เป็นต้นว่า Google Drive หรือ AWS S3 เพื่อการเข้าถึงและสำรองข้อมูลที่ง่ายและปลอดภัย

3. สร้างฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีการจัดหมวดหมู่และทำดัชนีให้ค้นหาได้ง่าย จะเห็นได้ว่าการสร้างฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีการจัดหมวดหมู่และทำดัชนีให้ค้นหาได้ง่ายเริ่มจากการรวบรวมและแปลงข้อมูลเสียงและวิดีโอเป็นไฟล์ดิจิทัล จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเภท ไม่ว่าจะเป็น บทสวดมนต์ การเล่าเรื่อง และรายละเอียดอื่นๆ จากนั้นสร้างดัชนีค้นหาที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านอินเทอร์เน็ตที่ใช้งานง่าย รวมถึงใช้เทคโนโลยีการค้นหาขั้นสูงเพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ สุดท้าย ควรมีการสำรองข้อมูลและป้องกันความปลอดภัยเพื่อป้องกันการสูญหายและการเข้าถึงที่ไม่พึงประสงค์

4. จัดทำเอกสารและหนังสือเกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาโดยอิงข้อมูลจากชุมชนปาฐะเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลเสียงและวิดีโอที่บันทึกไว้ จากนั้นถอดเสียงและเขียนเนื้อหาให้อยู่ในรูปแบบที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยเน้นการรักษาเนื้อหาและรายละเอียดที่สำคัญ เพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังควรมีการตรวจสอบและแก้ไขเนื้อหาเพื่อให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย สุดท้ายจัดพิมพ์เป็นหนังสือหรือเอกสารดิจิทัลเพื่อเผยแพร่ในวงกว้างและให้ผู้สนใจสามารถศึกษาและเรียนรู้ได้ง่าย

5. จัดการอบรมและสัมมนาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการอนุรักษ์วรรณกรรมควรเริ่มจากการวางแผนหลักสูตรที่ครอบคลุมเนื้อหาสำคัญของวรรณกรรมพระพุทธศาสนา โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญมาบรรยายและแนะนำวิธีการอนุรักษ์ การฝึกปฏิบัติจริงควรเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้มีประสบการณ์ตรง นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำเอกสารประกอบการอบรมและสร้างเครือข่ายผู้สนใจเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง

6. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน นักวิชาการ และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์อย่างยั่งยืนเริ่มจากการจัดประชุมและเวิร์กช็อปเพื่อสร้างความเข้าใจและการสื่อสารระหว่างกลุ่มต่างๆ จากนั้นสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลและทรัพยากร จัดกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้นว่าโครงการวิจัยและการจัดทำสื่อการเรียนรู้ รวมถึงการสนับสนุนทางการเงินและทรัพยากรอื่นๆ จากองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนามีความยั่งยืนและมีผลกระทบในระยะยาว

7. การอนุรักษ์และจัดเก็บข้อมูล ควรเริ่มจากการบันทึกเสียงหรือวิดีโอการเล่าขานของครูบาอาจารย์ เพื่อเก็บรักษาไว้ในรูปแบบดิจิทัล เพื่อให้สามารถเผยแพร่และเข้าถึงได้ง่ายในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ควรจัดตั้งศูนย์ข้อมูลหรือห้องสมุดออนไลน์ที่รวบรวมเนื้อหาวรรณกรรมนี้ให้เยาวชนได้

ศึกษาต่อไป การจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการสืบสานก็จะช่วยให้การถ่ายทอดยังคงอยู่ต่อไปในอนาคต

8. ควรให้ความสำคัญกับการบันทึกและดิจิทัลไลซ์ข้อมูลเหล่านี้ เพื่อให้สามารถเข้าถึงและเผยแพร่ได้ในรูปแบบที่เหมาะสมกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน เช่น การบันทึกเสียงและวิดีโอการบรรยาย เพื่อรักษาความถูกต้องของเนื้อหาและการแปลความที่มีคุณค่า นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการวิจัยและการจัดตั้งฐานข้อมูลดิจิทัลที่รวบรวมข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง เพื่อเสริมสร้างการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ การฝึกอบรมและสร้างความตระหนักในระดับสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์นี้จะช่วยให้สามารถสืบสานและรักษาองค์ความรู้ของพระพุทธศาสนาได้อย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า การอนุรักษ์และจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะประกอบด้วย การบันทึกเสียงและวิดีโอที่ชัดเจนจากพระสงฆ์หรือผู้รู้ท้องถิ่น ซึ่งต้องใช้เครื่องมือคุณภาพสูงและระบุข้อมูลเกี่ยวกับผู้บันทึกและสถานที่ หลังจากนั้น แปลงข้อมูลเหล่านี้เป็นรูปแบบดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็น MP3 WAV MP4 หรือ AVI และจัดเก็บในระบบคลาวด์ที่ปลอดภัย ตรวจสอบคุณภาพของไฟล์และจัดหมวดหมู่ให้ค้นหาได้ง่าย สร้างฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีการทำดัชนีเพื่อให้ค้นหาได้สะดวก และจัดทำเอกสารหรือหนังสือโดยถอดเสียงจากข้อมูลที่บันทึก เพื่อเผยแพร่และศึกษา การอบรมและสัมมนาควรจัดเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการอนุรักษ์วรรณกรรม โดยมีวิทยากรและเอกสารประกอบการอบรม นอกจากนี้ ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน นักวิชาการ และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน

5. ความสำคัญของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมูขปาฐะต่อสังคมล้านนาและการสืบทอดต่อคนรุ่นหลัง

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. เป็นแหล่งข้อมูลที่สะท้อนความเชื่อและประเพณีของชุมชนล้านนา โดยรวมถึงบทสวดมนต์ การเล่าเรื่อง และคำสอนทางศาสนาที่ถ่ายทอดความเชื่อและค่านิยมที่สำคัญของสังคมล้านนา การอนุรักษ์วรรณกรรมเหล่านี้ช่วยคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เป็นต้นว่าประเพณีการสวดมนต์ในเทศกาลสำคัญและพิธีกรรมทางศาสนาที่มีความหมายลึกซึ้ง การสืบทอดความรู้และการปฏิบัติตามประเพณีช่วยให้รุ่นหลังเข้าใจและยึดถือค่านิยมที่สำคัญนี้ ส่งผลให้สังคมล้านนาไม่สูญเสียวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และเชื่อมโยงกับอดีต การรักษาวรรณกรรมพระพุทธศาสนาไม่เพียงแต่เป็นการอนุรักษ์ความรู้ แต่ยังเป็นส่งเสริมความภาคภูมิใจในความเป็นล้านนาและการรักษาความมั่นคงของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น

2. วรรณกรรมพระพุทธศาสนา เป็นต้นว่าบทสวดมนต์และการเล่าเรื่อง มักเน้นการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็น ความเมตตา ความซื่อสัตย์ และการเสียสละ โดยการปฏิบัติตามคำสอนเหล่านี้ช่วยให้บุคคลมีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี ส่งผลให้เกิดความสงบสุขใน

ชีวิตประจำวันและสร้างสังคมที่มีความสงบเรียบร้อย การสวดมนต์และการศึกษาเรื่องราวทางศาสนา เป็นการเสริมสร้างจิตใจและศีลธรรมที่แข็งแกร่ง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสร้างความเข้าใจอันดีในสังคม นอกจากนี้ การปฏิบัติตามคุณธรรมที่สอนในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาช่วยลดความขัดแย้งและส่งเสริมความร่วมมือที่สร้างสรรค์ในชุมชน

3. เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับคนรุ่นใหม่ เนื่องจากบรรจุความรู้และปัญญาทางศาสนาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็น หลักการปฏิบัติที่ช่วยพัฒนาความคิดและจิตใจ เป็นต้นว่าการฝึกสมาธิ การพัฒนาคุณธรรม และการเข้าใจในหลักธรรมที่สำคัญ การศึกษาวรรณกรรมเหล่านี้ช่วยสร้างฐานความรู้ที่มั่นคงให้กับคนรุ่นหลัง เพราะเป็นการเรียนรู้ที่ไม่เพียงแต่เพิ่มพูนความรู้ทางศาสนา แต่ยังเสริมสร้างความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพ การนำหลักธรรมไปใช้ในการตัดสินใจและการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันสามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาดตนเองและการสร้างสังคมที่ดี

4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็น การสวดมนต์และการเล่าเรื่อง ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะกิจกรรมเหล่านี้มักเป็นการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนเพื่อร่วมปฏิบัติและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การทำกิจกรรมร่วมกันเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างบุคคล ส่งผลให้เกิดการสนับสนุนและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในสังคม นอกจากนี้ การเข้าร่วมกิจกรรมยังช่วยให้เกิดความรู้สึกของความเป็นเจ้าของและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น ซึ่งเสริมสร้างความแข็งแกร่งและความสามัคคีในชุมชนได้ดี

5. มักบันทึกเหตุการณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ช่วยในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นต้นว่าการบันทึกเกี่ยวกับการก่อตั้งวัด การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเหตุการณ์สำคัญในช่วงต่างๆ ของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การอนุรักษ์วรรณกรรมเหล่านี้จึงมีความสำคัญในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและละเอียดเกี่ยวกับอดีต ซึ่งช่วยให้คนรุ่นหลังสามารถเรียนรู้และเข้าใจเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการของชุมชน การเรียนรู้จากวรรณกรรมเหล่านี้ช่วยให้เกิดการต่อยอดความรู้และการรักษาความทรงจำของชุมชน รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน

6. มีการเสนอคำสอนและเรื่องราวที่มีบทเรียนสำคัญที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและพัฒนาจิตใจของบุคคลได้ โดยเฉพาะในเรื่องของความเมตตา ความอดทน และการปฏิบัติธรรม ซึ่งช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจถึงการพัฒนาดตนเองและการจัดการกับความท้าทายในชีวิต การศึกษาและทำความเข้าใจในคำสอนเหล่านี้ส่งเสริมการเติบโตทางจิตใจผ่านการฝึกฝนคุณธรรมและการพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาอย่างมีสติ การนำบทเรียนที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติและพฤติกรรม ทำให้บุคคลมีความสุขสงบและความพอใจในชีวิตมากขึ้น การ

พัฒนาตนเองตามแนวทางนี้จึงเป็นการสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการเติบโตและการพัฒนาจิตใจในระยะยาว

7. มีความสำคัญมากสำหรับชาวล้านนา เพราะมันช่วยให้เรารู้จักทำความดีและการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง การที่ครูบาอาจารย์เล่าต่อกันมาทำให้คนในชุมชนสามารถฟังและเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของพระพุทธศาสนาได้ง่ายขึ้น การสืบทอดเรื่องเหล่านี้ให้รุ่นหลังจะช่วยให้คนในสังคมอยู่กันอย่างมีเมตตาและมีความสุข การเล่าขานนี้ช่วยรักษาประเพณีและวัฒนธรรมของเราให้คงอยู่ต่อไปได้

8. มีความสำคัญแก่เด็กและเยาวชนอย่างมาก เพราะช่วยปลูกฝังความดีและค่านิยมที่ถูกต้อง การที่ครูบาอาจารย์เล่าต่อๆ กันมา ทำให้เด็กๆ ได้เรียนรู้เรื่องราวที่สอนให้รู้จักการให้อภัยและการทำความดี การสืบทอดเรื่องราวเหล่านี้ให้กับเยาวชนจะช่วยสร้างพื้นฐานที่ดีในชีวิต และทำให้พวกเขามีจิตใจที่เมตตาและมีสติในการใช้ชีวิต การฟังและเรียนรู้จากเรื่องราวเหล่านี้ช่วยให้เยาวชนเข้าใจพระพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้งและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะมีบทบาทสำคัญในสังคมล้านนา โดยสะท้อนความเชื่อและประเพณีท้องถิ่น รวมถึงการอนุรักษ์เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เป็นต้นว่า ประเพณีการสวดมนต์และพิธีกรรมทางศาสนา การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในวรรณกรรมเหล่านี้ช่วยสร้างสังคมที่สงบสุขและมีคุณธรรม การศึกษาวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับคนรุ่นใหม่ เนื่องจากบรรจุความรู้และปัญญาที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงในชุมชน การบันทึกเหตุการณ์และประวัติศาสตร์ของชุมชนผ่านวรรณกรรมเหล่านี้ช่วยให้คนรุ่นหลังเข้าใจอดีตและเหตุการณ์สำคัญ ส่วนการเสนอคำสอนที่มีบทเรียนสำคัญช่วยสร้างแรงบันดาลใจและพัฒนาจิตใจบุคคล ทำให้เกิดการเติบโตทางจิตใจและการพัฒนาตนเอง

4.3 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

การนำเสนอข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยได้แยกประเด็นหลัก ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามถึงการจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

คณะผู้วิจัยได้ตั้งคำถามปลายปิด (Close-ended Question) เพื่อวัดระดับความเห็นด้วยของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ

เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมมีความสำคัญต่อวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ	4.24	0.549	มาก
2 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะเป็นสิ่งจำเป็น	4.39	0.575	มาก
3 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบวิดีโอช่วยเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาวรรณกรรม	4.30	0.538	มาก
4 การจัดทำเอกสารดิจิทัล (เช่น PDF eBook) เป็นวิธีที่ดีในการเผยแพร่วรรณกรรม	4.25	0.554	มาก
5 การใช้ภาพประกอบในสื่อการเรียนรู้จะช่วยเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาวรรณกรรมได้	4.39	0.560	มาก
6 การจัดทำแอปพลิเคชันช่วยให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจและเข้าถึงวรรณกรรมได้ง่ายขึ้น	4.28	0.586	มาก
7 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบเสียง (เช่น พอดแคสต์) จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาวรรณกรรมได้ดีขึ้น	4.10	0.545	มาก
8 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบสไลด์หรือพรีเซนเทชัน (เช่น PowerPoint) เป็นวิธีที่ดีในการถ่ายทอดความรู้วรรณกรรม	4.27	0.621	มาก
9 การเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย) ช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขึ้น	4.26	0.587	มาก
10 การจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (เช่น เวิร์กช็อป การฝึกอบรม) ช่วยเพิ่มความเข้าใจวรรณกรรม	4.19	0.564	มาก
รวม	4.27	0.568	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม = 4.27 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.568 ซึ่งสามารถสรุปเป็นอันดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

จากการจัดอันดับตามคะแนนจากมากไปหาน้อย 5 อันดับแรกในการจัดทำสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ มีดังนี้:

1. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะเป็นสิ่งจำเป็น
2. การใช้ภาพประกอบในสื่อการเรียนรู้จะช่วยเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาวรรณกรรมได้
3. การจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบวิดีโอช่วยเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาวรรณกรรม

4. การจัดทำแอปพลิเคชันช่วยให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจและเข้าถึงวรรณกรรมได้ง่ายขึ้น

5. การจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบสไลด์หรือพรีเซนเทชัน (เช่น PowerPoint) เป็นวิธีที่ดีในการถ่ายทอดความรู้วรรณกรรม

นอกจากนี้ยังมีผู้เสนอในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. ควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสื่อ เช่น วิดีโอ พอดแคสต์ หรือแอปพลิเคชันที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ง่ายและสะดวก สื่อเหล่านี้ควรมีการใช้ภาพประกอบและกราฟิกเพื่อเสริมความเข้าใจในเนื้อหาที่ซับซ้อน

2. การเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เว็บไซต์หรือโซเชียลมีเดีย จะช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขึ้นและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะควรถูกนำเสนอในรูปแบบที่หลากหลายและเข้าถึงง่ายเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนในยุคดิจิทัล

สรุปได้ว่า การจัดทำสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น วิดีโอ พอดแคสต์ และแอปพลิเคชันที่มีภาพประกอบเพื่อเสริมความเข้าใจและทำให้การเรียนรู้สะดวกขึ้น การเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขึ้นและเพิ่มการมีส่วนร่วม การใช้สื่อที่หลากหลายจะช่วยให้เหมาะสมกับผู้เรียนในยุคดิจิทัล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ถึงการจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา ตามประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1. ประสบการณ์ในการศึกษาฉบับมุขปาฐะล้านนาและความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาของชุมชนในพื้นที่

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. ได้พูดคุยกับพระสงฆ์หรือผู้รู้ในท้องถิ่นเป็นวิธีการสำคัญในการเรียนรู้บทสวดมนต์และการเล่าเรื่องทางศาสนา เนื่องจากพวกเขามีความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการปฏิบัติ การถามคำถามที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของบทสวดมนต์หรือเรื่องราวทางศาสนาช่วยให้เข้าใจความหมายเชิงลึกและวิธีการถ่ายทอดที่ถูกต้อง การสนทนาเหล่านี้ยังช่วยให้เรียนรู้ถึงประเพณีและวิธีการปฏิบัติที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น ช่วยในการรักษาและส่งต่อความรู้ที่มีค่าให้กับคนรุ่นหลัง

2. ได้เข้าร่วมในพิธีกรรม เถกเช่นการสวดมนต์และการเล่าเรื่องมุขปาฐะ ให้ออกาสในการเห็นการปฏิบัติจริงที่สะท้อนเอกลักษณ์ของพื้นที่และวิถีชีวิตประจำวัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้สัมผัสถึงความลึกซึ้งของพุทธศาสนาและบทบาทของมันในการสร้างสรรค์ชีวิตที่มี

ความหมาย การสังเกตวิธีการปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ร่วมพิธีทำให้เข้าใจถึงความสำคัญของคำสอนและประเพณีที่ส่งผลต่อความสุขและคุณค่าของชุมชนอย่างชัดเจน

3. ได้เรียนรู้จากเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การบันทึกเสียงและวิดีโอของการสวดมนต์และการเล่าเรื่อง มอบข้อมูลที่ละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติทางศาสนา การถอดความจากบันทึกเหล่านี้ช่วยให้เข้าใจคำสอนและเนื้อหาทางศาสนาได้อย่างชัดเจน การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อค้นหาความหมายเชิงลึกและแนวทางการปฏิบัติช่วยให้ได้ภาพรวมที่ครบถ้วนเกี่ยวกับหลักธรรมและวิธีการที่ถูกต้อง เป็นการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจที่มั่นคงในพุทธศาสนา

4. เคยหาความหมายของบทสวดมนต์และการเล่าเรื่องทางศาสนาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของพุทธศาสนา การศึกษาและวิเคราะห์ข้อความช่วยให้เห็นถึงต้นกำเนิดและการพัฒนาแนวคิดทางศาสนา รวมถึงบทบาทของมันในสังคมท้องถิ่น การวิจัยยังช่วยประเมินผลกระทบที่บทสวดมนต์และเรื่องราวทางศาสนามีต่อชุมชนและสังคม เหนือกว่าการส่งเสริมคุณธรรมและการสร้างความสามัคคี การเข้าใจบริบทเหล่านี้ช่วยให้สามารถตีความและนำไปใช้ในบริบทปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

5. เคยมีปฏิสัมพันธ์กับนักวิชาการและผู้มีความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะช่วยเปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ที่มีค่า การเข้าร่วมประชุมและสัมมนาเป็นโอกาสสำคัญในการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ และเพื่อแบ่งปันข้อค้นพบและแนวทางปฏิบัติที่ได้เรียนรู้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้สามารถรับรู้ถึงความก้าวหน้าในงานวิจัยและพัฒนาการด้านพุทธศาสนา รวมทั้งการสร้างเครือข่ายที่สนับสนุนการศึกษาต่อเนื่องและการพัฒนาองค์ความรู้

6. เคยบันทึกเสียงและวิดีโอของบทสวดมนต์และการเล่าเรื่อง เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลทางศาสนา ช่วยให้เข้าถึงและศึกษาได้ง่าย โดยสามารถจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเภท เช่น บทสวดมนต์ การเล่าเรื่อง และรายละเอียดอื่น ๆ การทำให้ฐานข้อมูลมีการค้นหาและการจัดระเบียบที่ดีช่วยให้ผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การเก็บข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลยังช่วยในการสำรองข้อมูลและป้องกันการสูญหาย

7. ได้เรียนรู้วิธีการถ่ายทอดความรู้ทางพระพุทธศาสนาจากปากสู่ปาก ซึ่งสะท้อนถึงการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น การเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาในชุมชนช่วยให้เข้าใจวิธีการนำหลักธรรมมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การมีเมตตากรุณาและการฝึกสมาธิ นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้การรักษาและเผยแพร่คำสอนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษผ่านการฟังและการเล่าชาน ซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนและสร้างความร่วมมือในการรักษาประเพณีเหล่านี้ให้คงอยู่ต่อไป

8. การศึกษาลำดับมุขปาฐะล้ำลึกน่าเป็นประสบการณ์ที่อบอุ่นใจ เพราะได้เรียนรู้วิธีการถ่ายทอดความรู้จากปากสู่ปาก ซึ่งสะท้อนถึงความรักและความห่วงใยในชุมชน การฟังและเล่าชาน

วรรณกรรมพระพุทธศาสนาช่วยให้เราสามารถนำคำสอนที่มีค่าไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสงบและมีความเมตตา นอกจากนี้ยังทำให้เราเห็นถึงความสำคัญของการรักษาประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ถูกส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น

สรุปได้ว่า การเรียนรู้พุทธศาสนาแบบมุขปาฐะล้านนา ประสบการณ์ที่สำคัญได้แก่ การพูดคุยกับพระสงฆ์และผู้รู้ในท้องถิ่น เพื่อเข้าใจความหมายและวิธีการปฏิบัติของบทสวดมนต์และการเล่าเรื่อง ซึ่งช่วยในการรักษาและส่งต่อความรู้ทางศาสนา การเข้าร่วมพิธีกรรมอย่างการสวดมนต์ให้เห็นการปฏิบัติจริงและบทบาทของพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน การศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เอกเช่นการบันทึกเสียงและวิดีโอ ช่วยให้เข้าใจคำสอนและแนวทางการปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ค้นหาความหมายของบทสวดมนต์และการเล่าเรื่องเผยให้เห็นบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รวมถึงผลกระทบต่อชุมชน การสร้างความสัมพันธ์กับนักวิชาการและการเข้าร่วมประชุมช่วยในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ที่มีค่า บันทึกและจัดเก็บข้อมูลทางศาสนาในรูปแบบดิจิทัลช่วยในการเข้าถึงและจัดการข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

2. วิธีการนำวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของชุมชนในพื้นที่

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. ใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนในชุมชนเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการสืบสานและเผยแพร่คำสอนที่สำคัญ โดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบทสวดมนต์และคำสอนในวรรณกรรมช่วยให้สมาชิกในชุมชนสามารถเรียนรู้หลักธรรมที่สำคัญจากพระไตรปิฎกและตำราอื่นๆ การเรียนรู้เช่นนี้ไม่เพียงแต่ส่งเสริมความเข้าใจในหลักการทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังช่วยให้พวกเขา นำคำสอนเหล่านี้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชน และเป็นแนวทางในการพัฒนาจิตใจให้มีความสงบและมั่นคงมากขึ้น

2. นำบทสวดมนต์และเรื่องราวทางศาสนามาใช้ในพิธีกรรมต่างๆ เช่น เทศกาลหรือพิธีสำคัญ ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการปฏิบัติที่ถูกต้องในศาสนา การใช้บทสวดมนต์ที่เกี่ยวข้องในพิธีกรรมช่วยให้ผู้เข้าร่วมมีโอกาสสัมผัสกับคำสอนและหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง การดำเนินการพิธีที่ถูกต้องตามศาสนาพิธีทำให้เกิดความรู้สึกถึงการเชื่อมโยงกับประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงส่งเสริมการปฏิบัติที่ดีและเสริมสร้างความสงบในจิตใจ ซึ่งช่วยให้ผู้เข้าร่วมพิธีมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับหลักธรรมและการใช้ชีวิตตามแนวทางที่พระพุทธศาสนาสอนไว้

3. ใช้สื่อสมัยใหม่ เช่น โซเชียลมีเดียและเว็บไซต์ในการเผยแพร่ความรู้จากวรรณกรรม เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงสมาชิกในชุมชนอย่างรวดเร็วและสะดวกสบาย การเผยแพร่บทสวดมนต์ เรื่องราวทางศาสนา และคำสอนในรูปแบบดิจิทัลช่วยให้ผู้สนใจสามารถค้นหาข้อมูลและศึกษาเนื้อหาได้ทุกที่ทุกเวลา การใช้โซเชียลมีเดียเพื่อแชร์ความรู้และการอภิปรายจะช่วยสร้างความ

ตระหนักและการมีส่วนร่วมในชุมชนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ เว็บไซต์ยังสามารถเป็นแหล่งรวมทรัพยากรที่มีคุณค่าและข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้และการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนามีความต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

4. นำหลักธรรมจากวรรณกรรมมาใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน เช่น การใช้หลักการของความเมตตาและการเสียสละในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สามารถช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและแข็งแรงได้ การปฏิบัติตามหลักความเมตตา เช่น การให้ความรักและการเข้าใจผู้อื่น จะทำให้ความสัมพันธ์มีความลึกซึ้งและเป็นมิตร การใช้หลักการของการเสียสละ เช่น การให้อภัยและการช่วยเหลือโดยไม่คาดหวังผลตอบแทน สามารถลดความขัดแย้งและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น การนำหลักธรรมเหล่านี้มาใช้ช่วยให้การติดต่อและการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นไปอย่างราบรื่นและมีความสุขมากขึ้น

5. จัดตั้งกลุ่มสนับสนุนหรือชุมชนศึกษาที่ใช้วรรณกรรมเป็นฐานในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ช่วยให้การปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการรวมกลุ่มจะเป็นโอกาสให้สมาชิกได้ร่วมศึกษาและอภิปรายเกี่ยวกับบทเรียนและหลักธรรมจากวรรณกรรมร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในกลุ่มช่วยเสริมสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม และสนับสนุนการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกันในชุมชนยังสร้างความเป็นหนึ่งเดียวและแรงบันดาลใจในการปฏิบัติธรรม ซึ่งส่งผลให้ทุกคนมีความมุ่งมั่นและความเข้าใจที่ดีขึ้นในทางปฏิบัติและจริยธรรม

6. บันทึกการใช้บทสวดมนต์และการปฏิบัติในชีวิตประจำวันเพื่อสร้างฐานข้อมูลที่สามารถศึกษาและทบทวนได้ เป็นการสร้างทรัพยากรที่มีค่าในการเรียนรู้และพัฒนาการปฏิบัติธรรม โดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทสวดมนต์ที่ใช้และวิธีการปฏิบัติในชีวิตประจำวันช่วยให้สามารถติดตามและวิเคราะห์ผลกระทบของการปฏิบัติได้อย่างละเอียด การจัดทำเอกสารหรือคู่มือที่รวบรวมคำสอนและแนวทางการปฏิบัติจะช่วยให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเป็นระบบและเข้าใจได้ง่าย การมีฐานข้อมูลและเอกสารดังกล่าวยังช่วยในการศึกษาและทบทวนหลักธรรมอย่างเป็นระเบียบ ซึ่งสนับสนุนการปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

7. การนำวรรณกรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันของชุมชน ควรเริ่มจากการฟังและเรียนรู้จากครูบาอาจารย์ในชุมชน เพื่อให้คำสอนเหล่านั้นซึมซับเข้าไปในใจและนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต การเผยแพร่คำสอนผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การเล่าขานในงานประเพณี หรือการจัดการฝึกอบรมเล็กๆ จะช่วยให้ทุกคนได้เข้าใจและนำคำสอนมาใช้ในการทำความดี การปฏิบัติธรรมและการมีเมตตาต่อผู้อื่นจะทำให้ชีวิตในชุมชนเต็มไปด้วยความสงบและความสุข นอกจากนี้ การรักษาประเพณีนี้ไว้จะทำให้เยาวชนได้เรียนรู้และสืบสานสิ่งดีๆ ต่อไป.

8. การเอาวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนามาใช้ในชีวิตประจำวันของชุมชนก็ง่ายๆ เลยครับ เริ่มจากการฟังคำสอนจากครูบาอาจารย์ให้เข้าใจจริงๆ แล้วค่อยเอามาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เรียนรู้จากคำพูดดีๆ ที่มีความหมายและทำให้คนในชุมชนได้อยู่ร่วมกันแบบสงบ การเผยแพร่คำสอนผ่านงานประเพณีหรือการบอกต่อแบบธรรมดาถือเป็นการสืบสานสิ่งที่ดีให้กับรุ่นหลัง การปฏิบัติธรรมและการทำความดีจะช่วยให้ทุกคนในชุมชนรู้จักทำความดี และทำให้ชีวิตในชุมชนมันร่มเย็น

สรุปได้ว่า การนำวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของชุมชนในพื้นที่สามารถทำได้โดยการใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน จัดพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนาเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและปฏิบัติที่ถูกต้อง ใช้สื่อสมัยใหม่ในการเผยแพร่ความรู้ให้เข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว ประยุกต์ใช้หลักธรรมในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน จัดตั้งกลุ่มสนับสนุนหรือชุมชนศึกษาที่ใช้วรรณกรรมเป็นฐานในการแลกเปลี่ยนความรู้ และบันทึกการใช้บทสวดมนต์และการปฏิบัติในชีวิตประจำวันเพื่อสร้างฐานข้อมูลและจัดทำเอกสารที่รวบรวมคำสอนและแนวทางการปฏิบัติ

3. วรรณกรรมพระพุทธศาสนามีความสำคัญและบทบาทต่อชุมชนท้องถิ่นล้านนา

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. บทสวดมนต์และเรื่องราวทางศาสนาในวรรณกรรมล้านนามีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการสวดมนต์และเล่าเรื่องทางศาสนาถือเป็นวิธีการที่ใช้ในการถ่ายทอดความเชื่อและค่านิยมที่มีเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งช่วยให้สมาชิกในชุมชนสามารถรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมอันมีค่าได้อย่างต่อเนื่อง

2. คำสอนในวรรณกรรมพระพุทธศาสนา เช่น ความเมตตา ความซื่อสัตย์ และการเสียสละ ช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีในสังคม ทำให้เกิดการปฏิบัติที่มีคุณธรรมและความสงบสุข ผู้ที่เรียนรู้และปฏิบัติตามคำสอนเหล่านี้มักจะเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบและพร้อมที่จะทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสังคมที่สงบและเจริญรุ่งเรือง

3. การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่น การสวดมนต์ การเล่าเรื่อง และการทำบุญ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลและเสริมสร้างความรู้สึกร่วมกันของความเป็นหนึ่งเดียวกันในชุมชน

4. วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญสำหรับการศึกษาและพัฒนาตนเอง โดยการศึกษาหลักธรรมและคำสอนที่อยู่ในวรรณกรรมนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาคุณลักษณะและทักษะต่างๆ ของบุคคล ทำให้เกิดการเติบโตทางจิตใจและการเข้าใจถึงธรรมชาติของชีวิต

5. ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งความรู้ทางศาสนา แต่ยังเป็นเครื่องมือในการบันทึกเหตุการณ์ และประวัติศาสตร์ของชุมชน ช่วยให้เรียนรู้เกี่ยวกับอดีตและเหตุการณ์สำคัญในพื้นที่ ทำให้เข้าใจถึง บริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีผลต่อการพัฒนาของชุมชน

6. คำสอนและเรื่องราวในวรรณกรรมพระพุทธศาสนา มักจะให้แรงบันดาลใจและช่วยในการพัฒนาจิตใจ การศึกษาและการนำคำสอนเหล่านี้มาใช้ในชีวิตประจำวันช่วยให้เข้าใจถึงวิธีการ จัดการกับความท้าทายต่างๆ และเติบโตทางจิตใจ ทำให้มีความมั่นคงและสุขสงบในชีวิตมากขึ้น

7. วรรณกรรมพระพุทธศาสนามีความสำคัญและบทบาทที่ยิ่งใหญ่ต่อชุมชนท้องถิ่น ล้านนา เพราะเป็นแหล่งความรู้ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและค่านิยมของผู้คนในพื้นที่ การสืบทอด วรรณกรรมเหล่านี้ช่วยรักษาความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่ามากมาย ทำให้คนในชุมชนเข้าใจถึง ความสำคัญของการทำความดี การมีเมตตา และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข วรรณกรรมเหล่านี้ไม่ เพียงแค่เป็นการเล่าเรื่องเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังหลักธรรมที่มีค่าต่อจิตใจของทุกคน ในชุมชน

8. วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะมีบทบาทในการเชื่อมโยงคนในชุมชนให้มีความรู้สึกร่วมกัน การฟังและเรียนรู้จากเรื่องราวเหล่านี้ทำให้เราทุกคนมีความเข้าใจใน พระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีสติและเมตตา ส่งผลให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสมานฉันท์ ในทุกๆ วัน

สรุปได้ว่า วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการอนุรักษ์และส่งเสริม วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น โดยการรักษาทสวถมนต์และเรื่องราวทางศาสนาช่วยถ่ายทอดความ เชื่อและค่านิยมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนล้านนา ซึ่งเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็น ความเมตตา ความซื่อสัตย์ และการเสียสละ ช่วยให้เกิดสังคมที่สงบสุขและมีคุณธรรม การร่วม กิจกรรมทางศาสนา เช่น การสวดมนต์และการเล่าเรื่อง ยังช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและความ ร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชน วรรณกรรมยังเป็นแหล่งความรู้สำคัญสำหรับการศึกษาและการเรียนรู้ ทางศาสนา รวมถึงการพัฒนาตนเอง โดยการเข้าใจหลักธรรมสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ การบันทึกและศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในวรรณกรรมช่วยให้เรียนรู้เกี่ยวกับอดีต และเหตุการณ์สำคัญในพื้นที่ ในที่สุด คำสอนและเรื่องราวในวรรณกรรมพระพุทธศาสนา ยังเป็นแหล่ง ที่ให้แรงบันดาลใจและช่วยในการพัฒนาจิตใจ ทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจถึงการจัดการกับความท้าทายและ การเติบโตทางจิตใจได้ดีขึ้น

4. วิธีการสืบทอดและการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาใน ชุมชน

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. บันทึกเสียงและวิดีโอของการสวดมนต์ การเล่าเรื่อง และพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการรักษาความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลเหล่านี้ การจัดทำเอกสารที่รวบรวมข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ข้อมูลเข้าถึงและศึกษาได้ง่ายขึ้น โดยการบันทึกช่วยรักษาเนื้อหาในรูปแบบดั้งเดิมและลดการสูญหายของข้อมูลสำคัญในอนาคต เอกสารที่รวบรวมข้อมูลจะทำให้ศึกษาและอ้างอิงได้ง่าย รวมถึงการเรียนรู้และการถ่ายทอดวรรณกรรมพระพุทธศาสนาให้กับคนรุ่นใหม่ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน การเก็บรักษาข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลยังช่วยให้จัดการและค้นหาข้อมูลได้สะดวกขึ้น รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลไปยังกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น

2. จัดการเรียนการสอนและการพูดคุยกับพระสงฆ์และผู้รู้ในท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมและการปฏิบัติทางศาสนาเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการรักษาประเพณีและความรู้ทางศาสนา การอบรมและการให้ความรู้แก่คนรุ่นใหม่ไม่เพียงแต่ช่วยให้พวกเขาเข้าใจและปฏิบัติตามหลักธรรมได้อย่างถูกต้อง แต่ยังสร้างแรงบันดาลใจในการสืบทอดและอนุรักษ์ประเพณีอย่างยั่งยืน การเรียนรู้จากผู้รู้ที่มีประสบการณ์ให้มุมมองที่ลึกซึ้งและข้อคิดที่มีค่า ซึ่งช่วยให้การสืบทอดความรู้มีความครบถ้วนและถูกต้อง นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนยังช่วยให้คนรุ่นใหม่นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และส่งเสริมการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของวรรณกรรมและประเพณีท้องถิ่น

3. จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการสวดมนต์และการเล่าเรื่อง มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและการรักษาประเพณีทางศาสนา การเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้สมาชิกในชุมชนได้สัมผัสกับวรรณกรรมและคำสอนอย่างตรงไปตรงมา แต่ยังเป็นโอกาสในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทางศาสนา การมีส่วนร่วมในพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนาช่วยสร้างความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและทำให้ประเพณีทางศาสนาได้รับการสืบทอดอย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมเหล่านี้ยังช่วยให้การปฏิบัติธรรมกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้การรักษาประเพณีทางศาสนาเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวาและมีความหมายมากยิ่งขึ้น

4. เชื่อมโยงกับองค์กรหรือกลุ่มที่สนใจในการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการจัดสัมมนาและการประชุม เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ การจัดกิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้รับข้อมูลใหม่ๆ แต่ยังเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่มีความสนใจร่วมกัน การสร้างเครือข่ายช่วยในการแบ่งปันทรัพยากร แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด และโครงการที่เกี่ยวข้อง การร่วมมือกันในระดับที่กว้างขึ้นส่งผลให้การสืบทอดและการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังช่วยสร้างแรงบันดาลใจและความตระหนักรู้ในระดับชุมชนและสังคมที่กว้างขึ้น

5. สนับสนุนการศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเป็นการส่งเสริมการเข้าใจเนื้อหาและความหมายของวรรณกรรมอย่างลึกซึ้ง การทำวิจัยจะช่วยเปิดเผยรายละเอียดและมิติใหม่ของเนื้อหา เช่น ความเชื่อ ประเพณี และหลักธรรมที่แฝงอยู่ในวรรณกรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ความรู้ที่มีค่าให้แก่ผู้สนใจและชุมชน การวิจัยยังช่วยในการจัดทำเอกสารและคู่มือการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และการอบรมที่ตรงกับความต้องการและความเข้าใจของผู้เรียน การสนับสนุนการศึกษาและวิจัยจึงเป็นการเสริมสร้างความรู้และการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาในระยะยาว

6. ใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการจัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการสร้างฐานข้อมูลออนไลน์ ช่วยให้ข้อมูลเข้าถึงได้จากทุกที่และทุกเวลา การใช้แอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์เพื่อรวบรวมและจัดระเบียบข้อมูล เช่น บทสวดมนต์ คำสอน และการศึกษาเชิงลึก ช่วยให้ผู้ใช้ค้นหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การใช้สื่อดิจิทัลยังช่วยในการเผยแพร่ความรู้และการศึกษาทางศาสนาให้เข้าถึงกลุ่มผู้เรียนที่กว้างขึ้น รวมถึงการสร้างแพลตฟอร์มที่รวมฟังก์ชันการฟังเสียง ดูวิดีโอการสอน และการแลกเปลี่ยนความรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนา

7. วิธีการสืบทอดและการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาในชุมชนควรเริ่มจากการบันทึกและเก็บรักษาคำสอนที่สำคัญในรูปแบบดิจิทัลหรือการบันทึกเสียง เพื่อให้คำสอนเหล่านี้ไม่สูญหายไปตามกาลเวลา การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้หรือห้องสมุดท้องถิ่นเพื่อรวบรวมและเผยแพร่วรรณกรรมเหล่านี้จะช่วยให้เยาวชนและคนในชุมชนได้เข้าถึงง่าย ๆ การเล่าขานในงานประเพณีต่างๆ เช่น งานบุญหรือเทศกาลที่จัดขึ้นในชุมชน จะเป็นการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่องและช่วยให้คำสอนยังคงอยู่ในใจของผู้ฟังตลอดเวลา

8. การสืบทอดควรเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน ทั้งคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ เช่น การจัดกิจกรรมฝึกอบรมหรือเวิร์กช็อปเพื่อให้เด็กๆ และเยาวชนได้เรียนรู้และฝึกฝนการเล่าขานเรื่องราวพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ การใช้สื่อออนไลน์หรือช่องทางสื่อสารใหม่ๆ ก็จะช่วยให้การเผยแพร่คำสอนเข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้มากขึ้น การสืบทอดและอนุรักษ์นี้จะทำให้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาในรูปแบบมุขปาฐะยังคงมีชีวิตและเป็นเครื่องเตือนใจให้ชุมชนยึดมั่นในคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม

สรุปได้ว่า การสืบทอดและอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาในชุมชนควรบันทึกเสียงและวิดีโอของการสวดมนต์ การเล่าเรื่อง และพิธีกรรมเพื่อรักษาความถูกต้องและเข้าถึงได้ง่าย ถ่ายทอดความรู้จากพระสงฆ์และผู้รู้ในท้องถิ่นให้แก่คนรุ่นใหม่ผ่านการอบรมและการสอน จัดกิจกรรมทางศาสนาไม่ว่าจะเป็นการสวดมนต์และการเล่าเรื่องเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมและ

รักษาประเพณี สร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงกับองค์กรหรือกลุ่มที่สนใจในการอนุรักษ์ วรรณกรรม สนับสนุนการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้ และใช้เทคโนโลยี และสื่อดิจิทัลในการจัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูล เช่น การสร้างฐานข้อมูลออนไลน์และแอปพลิเคชันเพื่อ การเข้าถึงข้อมูลอย่างสะดวกและรวดเร็ว

5. แนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการตีความวรรณกรรม พระพุทธศาสนาในชุมชนภูมิภาคล้านนา

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. สร้างเอกสารและสื่อการเรียนรู้ที่เข้าใจง่ายโดยพัฒนาเอกสารการศึกษา ไม่ว่าจะเป็น คู่มือและกราฟิกที่มีรูปภาพและข้อมูลที่สรุปเนื้อหาอย่างชัดเจนเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น การใช้ภาษา ท้องถิ่นและภาพประกอบที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้เนื้อหาเป็นที่เข้าถึงได้ดีขึ้น และช่วยให้ผู้เรียนรู้สึก คุ่นเคยกับเนื้อหามากขึ้น

2. พัฒนาแอปพลิเคชันและเว็บไซต์การศึกษาโดยสร้างแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ที่รวม ข้อมูลสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นบทสวดมนต์และคำสอนทางศาสนา ฟังก์ชันที่ควรรวมอยู่คือ การค้นข้อมูล การฟังเสียงบทสวดมนต์ และการดูวิดีโอการสอน การพัฒนานี้จะทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องง่ายและ สะดวกมากขึ้น

3. ผลิตวิดีโอการสอนและสื่อมัลติมีเดียควรเน้นการสร้างเนื้อหาที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ โดยการทำวิดีโอการสอนที่อธิบายหัวข้ออย่างชัดเจนและใช้กราฟิกช่วยในการอธิบายทำให้การเรียนรู้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การบันทึกเสียงบทสวดมนต์และการทำคลิปวิดีโอการเล่าเรื่องจะช่วยเพิ่ม มิติในการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับเนื้อหาในหลายรูปแบบ ทำให้การศึกษาเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และหลากหลายมากขึ้น วิดีโอและสื่อมัลติมีเดียยังช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตามจังหวะของตนเองและ เข้าถึงข้อมูลได้สะดวกยิ่งขึ้น

4. จัดกิจกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกัน ดังเช่นสัมมนา การอบรม และกิจกรรม อภิปรายเกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนา เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้และ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การจัดกิจกรรมเหล่านี้ช่วยสร้างโอกาสให้ผู้เข้าร่วมแบ่งปันความรู้ ตั้ง คำถาม และเรียนรู้จากมุมมองที่หลากหลาย การมีชุมชนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายช่วยกระตุ้น ความสนใจและทำให้การศึกษามีชีวิตชีวา การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือจะเสริมสร้างความ เข้าใจในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาและเพิ่มความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง

5. สร้างสื่อการเรียนรู้ในบริบทท้องถิ่นโดยพัฒนาเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังเช่นใช้ภาษาท้องถิ่นและเชื่อมโยงกับประเพณีและวิถีชีวิตของชุมชน การใช้เรื่องราวและตัวอย่างที่ เกี่ยวข้องจะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกเชื่อมโยงและเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น นอกจากนี้ การรวมเรื่องราวและ ตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและกิจกรรมท้องถิ่น เช่น นิทานพื้นบ้าน การเทศน์ประเพณี หรือ

กิจกรรมสังคม จะช่วยให้เนื้อหาที่มีความหมายและความสำคัญมากขึ้นในสายตาของผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับเนื้อหาได้ดีขึ้น และทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสนุกสนาน ช่วยส่งเสริมความเข้าใจและการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันของชุมชน ทำให้การเรียนรู้ไม่เพียงแต่เป็นการศึกษา แต่ยังเป็น การเสริมสร้างและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอีกด้วย

6. ประเมินและปรับปรุงสื่อการเรียนรู้โดยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการตอบรับและประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ โดยการรับข้อเสนอแนะจากผู้ใช้และประเมินผลลัพธ์เพื่อปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบของสื่อให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น จะช่วยระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของสื่อการเรียนรู้ ซึ่งอาจรวมถึงความชัดเจนของเนื้อหา ความน่าสนใจ และความสะดวกในการใช้งาน ข้อมูลที่ได้รับจะนำไปสู่การปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบของสื่อ ดังเช่นการปรับปรุงการออกแบบกราฟิก การเพิ่มฟังก์ชันใหม่ หรือการแก้ไขข้อผิดพลาด เพื่อให้สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

7. แนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการตีความวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในชุมชนภูมิภาคล้านนา ควรเริ่มจากการสร้างสื่อที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตและความเข้าใจของคนในท้องถิ่น เช่น การผลิตสื่อที่เป็นวิดีโอหรือเสียงการเล่าเรื่องในภาษาท้องถิ่น เพื่อให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีความเข้าใจที่ลึกซึ้ง การจัดทำสื่อออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้ผ่านโทรศัพท์มือถือหรืออินเทอร์เน็ต จะช่วยให้คนรุ่นใหม่สามารถเรียนรู้และตีความคำสอนต่างๆ ได้ทุกที่ทุกเวลา

8. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ยังควรใช้เทคนิคการเล่าเรื่องที่เข้าใจง่าย และนำเสนอผ่านกิจกรรมที่มีส่วนร่วม เช่น การแสดงละครหรือการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดและตีความวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในรูปแบบที่ตรงกับชีวิตประจำวัน การจัดการฝึกอบรมให้แก่ครูหรือผู้สอนในชุมชน เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการรักษาและตีความวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเรียนรู้และตีความวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในชุมชนภูมิภาคล้านนา ควรสร้างเอกสารและกราฟิกที่เข้าใจง่าย ใช้ภาษาท้องถิ่นและภาพประกอบที่ชัดเจน พัฒนาแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ที่รวบรวมข้อมูลสำคัญ เช่น บทสวดมนต์และคำสอน พร้อมฟังก์ชันค้นข้อมูลและสื่อการสอน ผลิตวิดีโอการสอนและสื่อมัลติมีเดียที่น่าสนใจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการศึกษาเช่น สัมมนาและอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และสร้างสื่อที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกเชื่อมโยงกับเนื้อหา นอกจากนี้ยังต้องประเมินและปรับปรุงสื่อการเรียนรู้โดยการเก็บข้อมูลตอบรับและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดีขึ้น

4.4 การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

การนำเสนอข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยได้แยกประเด็นหลัก ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามถึงการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

คณะผู้วิจัยได้ตั้งคำถามปลายปิด (Close-ended Question) เพื่อวัดระดับความเห็นด้วยของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ

เนื้อหา		ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	การสร้างเครือข่ายช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์และเรียนรู้ได้มากขึ้น	4.63	0.521	
2	การมีเครือข่ายช่วยเพิ่มความรู้และความเข้าใจวรรณกรรม	4.36	0.573	มาก
3	การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกช่วยเพิ่มความสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนความรู้วรรณกรรม	4.32	0.573	มาก
4	การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างเครือข่ายเป็นวิธีที่ดี	4.34	0.556	มาก
5	สร้างหลักสูตรหรือโปรแกรมการเรียนรู้	4.22	0.547	มาก
6	การประชุมและสัมมนาระหว่างสมาชิกเป็นสิ่งจำเป็นในการอนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรม	4.14	0.543	มาก
7	การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ช่วยให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และเข้าใจวรรณกรรมนี้มากขึ้น	4.25	0.555	มาก
8	การจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์ช่วยให้สามารถเข้าถึงและศึกษาวรรณกรรมได้ง่ายขึ้น	4.27	0.511	มาก
9	การฝึกอบรมสมาชิกเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญ	4.29	0.547	มาก
10	การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนสำคัญต่อการสร้างเครือข่ายอนุรักษ์วรรณกรรม	4.34	0.572	มาก
รวม		4.32	0.550	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม = 4.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.550 ซึ่งสามารถสรุปเป็นอันดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1. การสร้างเครือข่ายช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์และเรียนรู้ได้มากขึ้น

2. การมีเครือข่ายช่วยเพิ่มความรู้และความเข้าใจวรรณกรรม
3. การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างเครือข่ายเป็นวิธีที่ดี
4. การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนสำคัญต่อการสร้างเครือข่ายอนุรักษ์วรรณกรรม
5. การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกช่วยเพิ่มความสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนความรู้วรรณกรรม

นอกจากนี้ยังมีผู้เสนอในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. ควรจัดให้มีการรวมกลุ่มระหว่างนักวิชาการ พระสงฆ์ และผู้ที่สนใจในการอนุรักษ์เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะ โดยการประชุมสัมมนาหรือกิจกรรมร่วมกันเป็นช่องทางในการเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยการสร้างเครือข่ายระหว่างนักวิชาการและผู้สนใจ

2. ควรใช้ช่องทางสื่อออนไลน์ในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เช่น การจัดทำเว็บไซต์หรือโซเชียลมีเดียที่มีข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้คนที่ทั่วไปสามารถเข้าถึงและศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแพร่และการเรียนรู้

3. ควรสร้างหลักสูตรหรือโปรแกรมการฝึกอบรมสำหรับสมาชิกเครือข่าย เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการถ่ายทอดวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในรูปแบบมุขปาฐะอย่างถูกต้องและสอดคล้องกับการอนุรักษ์แบบยั่งยืนโดยการฝึกอบรมและจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การสร้างเครือข่ายเพื่ออนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาในรูปแบบมุขปาฐะควรเน้นการรวมกลุ่มระหว่างนักวิชาการ พระสงฆ์ และผู้สนใจเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านการประชุมสัมมนาและกิจกรรมร่วมกัน การใช้สื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์หรือโซเชียลมีเดีย จะช่วยให้การเผยแพร่และการเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และควรสร้างหลักสูตรหรือโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการถ่ายทอดวรรณกรรมพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องและยั่งยืน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ถึงการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา ตามประเด็นที่ตั้งต่อไปนี้

1. ความรู้และความสนใจของผู้ที่เข้าร่วมเครือข่ายในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะล้านนา

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. ผู้ที่จะเข้าร่วมเครือข่ายมักจะมีความรู้และความสนใจในเรื่องราวทางศาสนา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น มีความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมล้านนา ผู้เข้าร่วมเหล่านี้ยังมีความมุ่งมั่นในการสร้างเครือข่ายเพื่อศึกษา แลกเปลี่ยนความรู้ และเผยแพร่ความรู้ทางศาสนาและวัฒนธรรมแก่ชุมชน

2. จะมีความรู้และความสนใจในด้านต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนาไม่เพียงแค่อ่านเรื่องราวและคำสอนจากวรรณกรรมนี้ แต่ยังมีมุ่งมั่นการอนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการสวดมนต์ การเล่าเรื่อง และการปฏิบัติธรรม ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์และสืบทอดมรดกทางจิตวิญญาณและประวัติศาสตร์ของชุมชนล้านนาให้คงอยู่ต่อไป

3. ผู้เข้าร่วมเครือข่ายมีความรู้ในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะบทสวดมนต์และเรื่องราวทางศาสนาที่สะท้อนถึงค่านิยมและความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของล้านนา

4. มักจะมีความรู้ในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะบทสวดมนต์และเรื่องราวทางศาสนาที่สะท้อนถึงค่านิยมและความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของล้านนา

5. ความรู้และความสนใจของผู้ที่จะเข้าร่วมเครือข่ายมีความสำคัญในการรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น พวกเขามีความรู้ลึกซึ้งในเรื่องราวและคำสอนที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น ความสนใจในการศึกษาและแบ่งปันวรรณกรรมเหล่านี้ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในชุมชน และส่งเสริมการพัฒนาจิตใจและคุณธรรมของสมาชิกในเครือข่าย นอกจากนี้ยังเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและศาสนาให้คงอยู่ต่อไป

6. ผู้ที่จะเข้าร่วมเครือข่ายจะมีความรู้และความสนใจในหลายด้าน เช่น การศึกษาและรักษา คำสอนของพระพุทธเจ้า การอนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรมล้านนา และการเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง พวกเขาเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเองและชุมชนผ่านการปฏิบัติธรรมและการเผยแพร่คำสอนเพื่อสร้างสังคมที่มีความสงบสุขและมีคุณธรรม นอกจากนี้ พวกเขาให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายเพื่อร่วมมือและแลกเปลี่ยนความรู้ทางพระพุทธศาสนาในชุมชนล้านนา

7. ความรู้และความสนใจของผู้ที่เข้าร่วมเครือข่ายในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนา ควรมีความหลากหลายและครอบคลุมทั้งในแง่ของเนื้อหาธรรมะและวิธีการถ่ายทอด การเข้าใจหลักธรรมสำคัญ เช่น ความเมตตา การให้ทาน และการเจริญสติ จะช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีสติและเข้าใจถึงการปฏิบัติธรรมในแต่ละวัน นอกจากนี้ ควรมีความสนใจในการศึกษาความหมายและการตีความวรรณกรรมให้ลึกซึ้ง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

8. ผู้ที่เข้าร่วมควรมีความกระตือรือร้นในการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายให้แข็งแกร่งขึ้น โดยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ การเล่าเรื่องพระพุทธศาสนาในรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้ทุกคนได้เรียนรู้จากกันและกัน ความสนใจในวรรณกรรมมุขปาฐะควรมาจากความรักในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความปรารถนาที่จะรักษาคำสอนของพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ต่อไปให้กับรุ่นหลัง การมีส่วนร่วมในเครือข่ายนี้จะสร้างความสามัคคีและความเข้าใจที่ดีในชุมชน.

สรุปได้ว่า ผู้ที่จะเข้าร่วมเครือข่ายในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนา จะมีความรู้และความสนใจในหลายด้าน เช่น การศึกษาและรักษาคำสอนของพระพุทธเจ้า การอนุรักษ์

และถ่ายทอดวัฒนธรรมล้านนา รวมถึงการเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง พวกเขามุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและชุมชนผ่านการปฏิบัติธรรมและการเผยแพร่คำสอนเพื่อสร้างสังคมที่มีความสงบสุขและมีคุณธรรม ผู้เข้าร่วมเหล่านี้ยังมีความรู้สึกซึ่งในบทสวดมนต์และเรื่องราวทางศาสนาที่สะท้อนค่านิยมและความเชื่อของล้านนา การมีส่วนร่วมในเครือข่ายนี้ไม่เพียงช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในชุมชน แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาจิตใจและคุณธรรม นอกจากนี้ การแลกเปลี่ยนความรู้ในเครือข่ายช่วยรักษามรดกทางวัฒนธรรมและศาสนาให้คงอยู่ต่อไป

2. วิธีการเข้าถึงและการใช้งานวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาในชุมชน

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. การจัดตั้งศูนย์ที่มุ่งเน้นการศึกษาและอนุรักษ์วรรณกรรมพุทธศาสนาในรูปแบบมุขปาฐะช่วยให้ชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและเอกสารที่สำคัญได้ง่ายขึ้น ศูนย์เหล่านี้อาจจัดอบรมสัมมนาและจัดหาทรัพยากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน
2. การบันทึกคำบอกเล่าและการทำเอกสารทางการศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมพุทธศาสนาในรูปแบบมุขปาฐะเป็นสิ่งสำคัญในการเก็บรักษาและส่งต่อความรู้ ทรัพยากรเหล่านี้สามารถจัดทำเป็นหนังสือหรือสื่อดิจิทัลเพื่อให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น
3. การนำเสนอเนื้อหาและการสอนเรื่องวรรณกรรมพุทธศาสนาในระดับชุมชน เช่น ผ่านการจัดคอร์สอบรมหรือกลุ่มเรียนรู้ ช่วยให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสเรียนรู้และใช้ประโยชน์จากข้อมูลเหล่านี้ในชีวิตประจำวัน
4. การนำเทคโนโลยี แอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์มาช่วยในการเผยแพร่และจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพุทธศาสนา สามารถทำให้ชุมชนเข้าถึงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว
5. การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น การให้ทุนสนับสนุนหรือการร่วมมือในการจัดกิจกรรมช่วยเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงและการใช้งานวรรณกรรมพุทธศาสนาในชุมชน
6. การสร้างเครือข่ายของผู้สนใจและผู้เชี่ยวชาญในด้านวรรณกรรมพุทธศาสนาในระดับท้องถิ่นสามารถช่วยให้การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มโอกาสในการศึกษาหรือการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. วิธีการเข้าถึงและการใช้งานวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาในชุมชนควรจะต้องเข้าถึงได้ง่ายและไม่ซับซ้อน ด้วยการใช้สื่อที่คนในชุมชนสามารถเข้าถึงได้ทุกช่วงเวลา อย่างการทำให้มีเสียงบันทึกหรือวิดีโอการเล่าขานที่สามารถฟังหรือดูได้ผ่านมือถือ คนในชุมชนไม่ว่าจะวัยไหนก็สามารถเข้าใจได้ ไม่จำเป็นต้องไปที่ไหนไกล สามารถเรียนรู้ได้จากที่บ้านหรือที่ทำงาน ทุกคนจะได้รู้เรื่องพระพุทธศาสนาอย่างไม่รู้สึกลำบาก

8. ควรมีการจัดกิจกรรมที่เชิญชวนให้คนในชุมชนร่วมกันเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณกรรมมุขปาฐะ เช่น การจัดการเล่าขานร่วมกันในที่สาธารณะ หรือเวิร์กช็อปที่เน้นการปฏิบัติจริง จะช่วยให้คนในชุมชนเกิดการเชื่อมโยงและเข้าใจถึงความสำคัญ of คำสอนเหล่านี้ได้มากขึ้น อย่าให้มันเป็นแค่เรื่องของทฤษฎีแต่ต้องเป็นสิ่งที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ พร้อมทั้งเผยแพร่ให้ทุกคนรู้จัก ว่าการเรียนรู้พระพุทธศาสนาไม่ใช่เรื่องยาก แต่สามารถทำให้ชีวิตดีขึ้นได้จริงๆ.

7. แนวทางการสืบทอดและอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาในระดับชุมชน ควรเริ่มจากการให้คนในชุมชนร่วมมือกันบันทึกและเล่าขานต่อกัน โดยไม่ต้องใช้เครื่องมืออะไรซับซ้อนมาก อาจจะบันทึกเสียงหรือวิดีโอการเล่าขานไว้ แล้วแบ่งปันให้ชาวบ้านได้ฟังหรือได้ดูในกิจกรรมต่างๆ การจัดงานบุญหรืองานประเพณีที่มีการเล่าเรื่องพระพุทธศาสนาก็เป็นวิธีที่ดี เพราะคนทุกวัยสามารถร่วมฟังและเรียนรู้ไปพร้อมกัน

8. ควรมีการสร้างกลุ่มการเรียนรู้ในชุมชน โดยจัดให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องวรรณกรรมมุขปาฐะ เช่น การเล่าเรื่องกันในวงสนทนา หรือจัดการอบรมให้ชาวบ้านทุกคนได้มีส่วนร่วม โดยเฉพาะเยาวชนที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่น การอนุรักษ์นี้จะช่วยให้คนในชุมชนยังคงเข้าใจถึงคำสอนและประเพณีอันดีงามของพระพุทธศาสนา และสามารถส่งต่อไปกับคนรุ่นหลังได้อย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การจัดตั้งศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาในรูปแบบมุขปาฐะช่วยให้ชุมชนเข้าถึงข้อมูลและเอกสารสำคัญได้ง่ายขึ้น รวมถึงการบันทึกคำบอกเล่าและทำเอกสารทางการศึกษาเป็นหนังสือหรือสื่อดิจิทัล การจัดอบรมหรือกลุ่มเรียนรู้ช่วยให้สมาชิกชุมชนได้เรียนรู้และใช้ประโยชน์จากข้อมูลในชีวิตประจำวัน การใช้เทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ ช่วยเผยแพร่และจัดเก็บข้อมูลอย่างสะดวก การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องและการสร้างเครือข่ายผู้สนใจและผู้เชี่ยวชาญในระดับท้องถิ่นช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแลกเปลี่ยนความรู้และการวิจัย

3. แนวทางการสืบทอดและการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาในระดับชุมชน

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. การบันทึกเนื้อหาและการจัดทำฐานข้อมูลของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในรูปแบบมุขปาฐะเป็นสิ่งสำคัญในการอนุรักษ์ ข้อมูลควรถูกบันทึกในรูปแบบดิจิทัลและเอกสาร เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึงและการศึกษาในอนาคต

2. การจัดคอร์สอบรมและเวิร์กช็อปสำหรับผู้อาวุโส ผู้สอน และสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับการสืบทอดและการใช้งานวรรณกรรมเหล่านี้ ช่วยให้ความรู้ที่สำคัญไม่สูญหายไปและถูกถ่ายทอดต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจัดตั้งกลุ่มศึกษาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชน เถกเช่น การเล่าเรื่อง การจัดแสดงและการบรรยายเกี่ยวกับวรรณกรรมมุขปาฐะ ช่วยเพิ่มความเข้าใจและความสนใจในเนื้อหาของชุมชน

4. การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น เช่น วัด โรงเรียน หรือสมาคมต่าง ๆ จะช่วยในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและการอนุรักษ์วรรณกรรม การสร้างความร่วมมือจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงานได้ดียิ่งขึ้น

5. การใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ข้อมูล เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน หรือสื่อดิจิทัลสามารถทำให้วรรณกรรมพุทธศาสนาเข้าถึงกลุ่มคนที่กว้างขึ้น และช่วยรักษาข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและเข้าถึงได้ตลอดเวลา

6. การรักษาประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการบรรยายและการเรียนรู้วรรณกรรมมุขปาฐะ เถกเช่น การจัดงานประเพณีหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง ช่วยให้ชุมชนไม่ลืมวรรณกรรมและส่งเสริมการศึกษาในทางปฏิบัติ

7. แนวทางการสืบทอดและอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธานุชาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาในระดับชุมชน ควรเริ่มจากการให้คนในชุมชนร่วมมือกันบันทึกและเล่าขานต่อกัน โดยไม่ต้องใช้เครื่องมืออะไรซับซ้อนมาก อาจจะบันทึกเสียงหรือวิดีโอการเล่าขานไว้ แล้วแบ่งปันให้ชาวบ้านได้ฟังหรือได้ดูในกิจกรรมต่างๆ การจัดงานบุญหรืองานประเพณีที่มีการเล่าเรื่องพระพุทธานุชาสนาก็เป็นวิธีที่ดี เพราะคนทุกวัยสามารถร่วมฟังและเรียนรู้ไปพร้อมกัน

8. ควรมีการสร้างกลุ่มการเรียนรู้ในชุมชน โดยจัดให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องวรรณกรรมมุขปาฐะ เช่น การเล่าเรื่องกันในวงสนทนา หรือจัดการอบรมให้ชาวบ้านทุกคนได้มีส่วนร่วม โดยเฉพาะเยาวชนที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่น การอนุรักษ์นี้จะช่วยให้คนในชุมชนยังคงเข้าใจถึงคำสอนและประเพณีอันดีงามของพุทธศาสนา และสามารถส่งต่อให้กับคนรุ่นหลังได้อย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การบันทึกและจัดทำฐานข้อมูลของวรรณกรรมพระพุทธานุชาสนาในรูปแบบมุขปาฐะเป็นสิ่งสำคัญ โดยควรบันทึกในรูปแบบดิจิทัลและเอกสาร เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงและศึกษาในอนาคต การจัดคอร์สอบรมและเวิร์กช็อปสำหรับผู้อาวุโส ผู้สอน และสมาชิกในชุมชน ช่วยให้ความรู้ไม่สูญหายไป การจัดตั้งกลุ่มศึกษาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชน เช่น การเล่าเรื่องและการบรรยาย ช่วยเพิ่มความเข้าใจและความสนใจในเนื้อหา การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่นและการใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ข้อมูล เช่น เว็บไซต์และแอปพลิเคชัน ทำให้วรรณกรรมเข้าถึงได้กว้างขึ้น การรักษาประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการบรรยายและการเรียนรู้วรรณกรรม ช่วยให้ชุมชนไม่ลืมวรรณกรรมและส่งเสริมการศึกษาในทางปฏิบัติ

4. ความสำคัญและบทบาทของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาในการเรียนรู้และการอนุรักษ์ในชุมชน

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. วรรณกรรมมุขปาฐะล้านนาเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ช่วยในการศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เนื้อหาในวรรณกรรมนี้มักมีข้อคิดและหลักธรรมที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของสมาชิกในชุมชน ช่วยส่งเสริมความรู้และการศึกษา

2. วรรณกรรมมุขปาฐะช่วยรักษาประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะในภาคเหนือของประเทศไทย เนื้อหาในวรรณกรรมนี้สะท้อนถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ และประเพณีที่สืบทอดกันมา ช่วยให้คนรุ่นใหม่เข้าใจและคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ การรักษาประเพณีและวัฒนธรรม

3. การเรียนรู้จากวรรณกรรมมุขปาฐะช่วยให้เข้าใจหลักธรรมของพระพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้ง เนื้อหาที่สื่อสารในรูปแบบของคำบอกเล่าและนิทานช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างน่าสนใจและเข้าใจง่าย การสร้างความเข้าใจในหลักธรรม

4. การศึกษาและการใช้วรรณกรรมมุขปาฐะช่วยเสริมสร้างความรู้และจริยธรรมในชุมชน โดยการทำความเข้าใจและการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ได้รับการบรรยายในวรรณกรรมนี้ ช่วยเพิ่มความรู้ในด้านจริยธรรมและคุณธรรม ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้และการส่งเสริมจริยธรรม

5. การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมมุขปาฐะ เช่น การบรรยาย การเล่าเรื่อง หรือการอภิปราย ช่วยสร้างความร่วมมือและความสามัคคีในชุมชน เนื่องจากทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และอนุรักษ์วรรณกรรมอันมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือในชุมชน

6. วรรณกรรมมุขปาฐะช่วยส่งเสริมความตระหนักในคุณค่าทางจิตวิญญาณ โดยการเรียนรู้จากเรื่องราวและคำสอนที่แฝงไปด้วยแง่คิดและข้อธรรมะ ช่วยให้สมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจในความหมายของชีวิตและการปฏิบัติตามหลักธรรมซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักในคุณค่าทางจิตวิญญาณ

7. วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะมันเป็นเหมือนต้นแบบของการสอนชีวิตให้คนในชุมชนเข้าใจถึงการทำความดี การมีเมตตา และการมีสติในการใช้ชีวิต วรรณกรรมเหล่านี้ไม่ได้เป็นแค่เรื่องเล่า แต่คือเครื่องมือที่ทำให้เรารู้จักปรับตัวและใช้ชีวิตอย่างมีทิศทาง การเรียนรู้จากมันทำให้เรารู้ว่าความสุขจริงๆ มาจากการให้และการรักษาหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าสอน

8. การอนุรักษ์วรรณกรรมมุขปาฐะนั้นก็เป็นการรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ เพราะมันคือการบันทึกประวัติศาสตร์และความเชื่อที่ทำให้ชุมชนเราไม่ลืมรากเหง้าของตัวเอง การสืบทอดอย่างต่อเนื่องจะทำให้เยาวชนได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของศาสนาและวิถีชีวิตที่ดี วรรณกรรมเหล่านี้จึงไม่ใช่

แต่คำพูดที่เล่าต่อๆ กันไป แต่เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง.

สรุปได้ว่า วรรณกรรมมุขปาฐะล้านนาเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ช่วยในการศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา โดยมีเนื้อหาที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชน และรักษาประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นของภาคเหนือประเทศไทย การเล่าเรื่องและนิทานในวรรณกรรมนี้ช่วยให้การเรียนรู้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างน่าสนใจและเข้าใจง่าย การใช้วรรณกรรมมุขปาฐะในกิจกรรมต่างๆ ยังช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและความสามัคคีในชุมชน และสร้างความตระหนักในคุณค่าทางจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้และจริยธรรมในชุมชน

5. แนวทางการพัฒนาเพื่อสนับสนุนเครือข่ายการอนุรักษ์และการเรียนรู้ของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะล้านนาในอนาคต

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาเพื่อสนับสนุนเครือข่ายการอนุรักษ์และการเรียนรู้ของวรรณกรรมมุขปาฐะล้านนาในอนาคตควรเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างนักวิจัย พระภิกษุ และชุมชนท้องถิ่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบันทึกและเผยแพร่เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการอนุรักษ์เพื่อให้การศึกษาดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และการจัดกิจกรรมร่วมมือเพื่อเผยแพร่ความรู้และทักษะในการศึกษาและอนุรักษ์วรรณกรรมเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนในการรักษามรดกทางวรรณกรรมและศาสนา

2. ควรรวมถึงการสร้างฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อจัดเก็บและเข้าถึงวรรณกรรมอย่างมีระบบ การจัดการอบรมและสัมมนาเพื่อถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สนใจและนักวิจัย และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างวัด ชุมชน และสถาบันการศึกษา เพื่อให้มีการบูรณาการความรู้และการอนุรักษ์

3. การพัฒนาเครือข่ายการอนุรักษ์และการเรียนรู้ในอนาคตควรเน้นการสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการบันทึกและเผยแพร่เนื้อหาทางวรรณกรรม การจัดตั้งศูนย์การศึกษาและอนุรักษ์ที่รวมกลุ่มนักวิจัยและพระภิกษุ และการสร้างความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการศึกษาและการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมล้านนาอย่างยั่งยืน

4. เพื่อสนับสนุนเครือข่ายการอนุรักษ์และการเรียนรู้ของวรรณกรรมมุขปาฐะล้านนาในอนาคต ควรพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ที่รวบรวมและเผยแพร่เนื้อหาวรรณกรรม จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนและฝึกอบรมสำหรับนักศึกษาและผู้สนใจ และส่งเสริมการร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่น นักวิจัย และพระภิกษุในการอนุรักษ์และเผยแพร่เนื้อหาทางวรรณกรรมอย่างยั่งยืน

5. การสนับสนุนเครือข่ายการอนุรักษ์และการเรียนรู้พระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะล้านนาในอนาคต ควรมุ่งพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการบันทึกและเผยแพร่เนื้อหา สร้างเครือข่ายความ

ร่วมมือระหว่างนักวิจัย พระภิกษุ และชุมชนท้องถิ่น และจัดกิจกรรมการศึกษาและฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างความรู้และการอนุรักษ์วัฒนธรรมดังกล่าวอย่างยั่งยืน

6. ควรมุ่งเน้นการสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อรวบรวมและเผยแพร่เนื้อหาทางพระพุทธศาสนา การจัดตั้งศูนย์การศึกษาและอนุรักษ์ที่มีการเชื่อมโยงระหว่างพระภิกษุ นักวิจัย และชุมชนท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมการศึกษา เวิร์กช็อป และการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความรู้และการปฏิบัติในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

7. แนวทางการพัฒนาเพื่อสนับสนุนเครือข่ายการอนุรักษ์และการเรียนรู้ของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาในอนาคต ต้องเริ่มจากการทำให้ทุกคนเข้าถึงวรรณกรรมนี้ได้ง่ายๆ อย่างการใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ เช่น การบันทึกเสียงการเล่าเรื่อง หรือสร้างแอปพลิเคชันที่สามารถเข้าถึงเนื้อหาพระพุทธศาสนาได้ทุกที่ทุกเวลา การสร้างสื่อที่หลากหลายจะช่วยให้คนรุ่นใหม่รู้สึกสนุกกับการเรียนรู้ ไม่ต้องยึดติดกับรูปแบบเดิมๆ เพียงแค่เรียนรู้จากหนังสือหรือการฟังคำสอนจากครูบาอาจารย์ในชุมชนเท่านั้น อีกทั้งการใช้โซเชียลมีเดียในการเผยแพร่เรื่องราวนี้ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่น่าสนใจ คนรุ่นใหม่สามารถแชร์และสื่อสารกันได้ง่ายๆ และช่วยขยายขอบเขตการเรียนรู้ในวงกว้าง

8. การสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งระหว่างชุมชน วัด และองค์กรท้องถิ่นต่างๆ จะช่วยเสริมการสืบทอดวรรณกรรมพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน การจัดกิจกรรมที่ให้ชาวบ้านทุกคนมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวิร์กช็อปหรือการอบรมเกี่ยวกับการเล่าขาน และการตีความวรรณกรรม ก็จะช่วยทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและร่วมมือกันอนุรักษ์ได้จริง การสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนในชุมชนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และสืบสานวรรณกรรมมุขปาฐะจะทำให้เราไม่สูญเสียความเป็นตัวเอง แต่จะยังคงสามารถยืนหยัดอยู่ในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมั่นคง

สรุปได้ว่า การสนับสนุนเครือข่ายการอนุรักษ์และการเรียนรู้ของวรรณกรรมมุขปาฐะล้านนาในอนาคตควรมุ่งพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการบันทึกและเผยแพร่เนื้อหา รวมถึงการสร้างฐานข้อมูลที่เข้าถึงได้ง่ายและมีระบบ การจัดตั้งศูนย์การศึกษาและอนุรักษ์ที่เชื่อมโยงนักวิจัย พระภิกษุ และชุมชนท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมการศึกษา เวิร์กช็อป และฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความรู้และการอนุรักษ์วรรณกรรมอย่างยั่งยืน การสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มต่าง ๆ จะช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนในการรักษามรดกทางวรรณกรรมและศาสนา

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสืบค้นและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา” นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา 2) เพื่อจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา 3) เพื่อสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 1. กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม คือ พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 102 รูป มัคทายก จำนวน 102 คน 2. กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมมุขปาฐะท้องถิ่นล้านนา และเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรมทางศาสนาแบบพื้นเมือง ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือให้เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งเป็นงานมงคลและงานอวมงคล ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 2 รูป มัคทายก จำนวน 2 คน และนักปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 2 คน และนักวิชาการ จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) แบบสอบถาม ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูล 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา จากการวิจัยเรื่องนี้ได้ค้นพบ สามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.1 กลุ่มประชากรที่ศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 204 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในจังหวัดเชียงใหม่ ร้อยละ 67.82 มีอายุไม่เกิน 50 ปี ร้อยละ 39.60 ในขณะที่กลุ่มที่มีอายุ 51-60 ปี และมากกว่า 60 ปี ก็มีจำนวนค่อนข้างใกล้เคียงกัน มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 53.96 ตามด้วยปริญญาตรี ร้อยละ 44.55 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 10.40 ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมตรี ร้อยละ 43.07 รองลงมา นักธรรมโท ร้อยละ 25.74 ส่วนนักธรรมเอก ร้อยละ 23.76 ขณะที่ไม่มีการศึกษาทางนักธรรม ร้อยละ 7.43

2. กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นพระสงฆ์ จำนวน 2 รูป เป็นปุจฉารย์ จำนวน 2 คน และนักวิชาการจำนวน 2 คน ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 3 รูป/คน ระดับปริญญาโท จำนวน 1 รูป/คน ระดับปริญญาเอก 2 คน ทั้งหมดเคยบรรพชาอุปสมบทเป็นเวลานานมากกว่า 15 พรรษา สามารถเทศนาธรรมพื้นบ้าน นำประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา พราหมณ์ และศาสนาดั้งเดิมตามความเชื่อของท้องถิ่นล้านนา เคยได้รับเชิญให้ไปประกอบพิธีกรรม ทั้งในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดอื่นๆ

5.1.2 การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะจากปราชญ์ท้องถิ่นล้านนามีความสำคัญต่อการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้ทางศาสนาให้แก่คนรุ่นหลัง โดยการบันทึกเรื่องเล่าและนิทานชาดกที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้ชุมชนและสังคมในแต่ละพื้นที่สามารถเข้าใจและยึดถือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการเก็บข้อมูล เช่น การบันทึกเสียง การถ่ายภาพ หรือการจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัล ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และยังช่วยอนุรักษ์ข้อมูลให้คงอยู่ได้ในระยะยาว การจัดเก็บข้อมูลจำเป็นต้องมีการร่วมมือกับปราชญ์ท้องถิ่นผู้รู้ในศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเก็บรักษาความรู้ที่ถูกถ่ายทอดอย่างมีคุณค่า และควรใช้วิธีการที่หลากหลายในการบันทึก เช่น การสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชน การบันทึกเรื่องเล่าในรูปแบบดิจิทัล และการสร้างสื่อออนไลน์เพื่อเผยแพร่ความรู้ไปยังชุมชนกว้าง การรักษาวรรณกรรมทางศาสนาแบบมุขปาฐะไม่เพียงแต่เป็นการอนุรักษ์ประเพณีและความรู้ในอดีต แต่ยังเป็นการเสริมสร้างศรัทธาและความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณค่าและยั่งยืน

การเผยแพร่และศึกษาวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะสามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธีเพื่อให้เข้าถึงชุมชนในยุคปัจจุบัน การจัดกิจกรรมการฟังธรรมในชุมชนยังคงเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้และสืบสานวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากช่วยให้ผู้ฟังได้สัมผัสกับการเล่าเรื่องที่เป็นมุขปาฐะโดยตรง การใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่เนื้อหาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูป หรือแพลตฟอร์มต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้คนในทุกมุมโลกสามารถเข้าถึงการบรรยายและการเล่านิทานเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาได้อย่างสะดวก การสร้างแอปพลิเคชันเพื่อบันทึกเสียงและวิดีโอของการบรรยายหรือการเล่านิทานจากพระภิกษุและผู้เชี่ยวชาญในศาสนา ยังสามารถทำให้การเผยแพร่เนื้อหาดังกล่าวเป็นไปอย่างยั่งยืนและเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ดีขึ้น การผสมผสานการใช้วิธีการทั้งทางออนไลน์และการจัดกิจกรรมในชุมชนจะช่วยส่งเสริมการศึกษาและการเผยแพร่เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยไม่เพียงแต่รักษาความเคารพในประเพณีท้องถิ่น แต่ยังช่วยให้ความรู้และความศรัทธาของศาสนาสามารถเข้าถึงผู้คนในทุกช่วงวัยอย่างมีประสิทธิภาพ

5.1.3 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะล้านนา ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาทางศาสนาได้จากทุกที่ทุกเวลา แต่ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามจังหวะของตัวเอง โดยไม่จำกัดการศึกษาในรูปแบบเดิมที่ต้องเข้าเรียนในห้องเรียน ซึ่งทำให้การศึกษาในชุมชนมีความยืดหยุ่นและสะดวกยิ่งขึ้น การใช้สื่อดิจิทัล เช่น วิดีโอ

และพอดแคสต์ยังช่วยให้เนื้อหาที่มีความลึกซึ้งสามารถนำเสนอได้อย่างมีชีวิตชีวาและเข้าใจง่ายกว่าเดิม การเข้าถึงข้อมูลทางศาสนาในรูปแบบดิจิทัลทำให้ผู้เรียนทุกกลุ่มสามารถเรียนรู้ได้แม้ในพื้นที่ห่างไกล หรือในเวลาที่ไม่มีสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาแบบดั้งเดิม การนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างช่วยในการเผยแพร่หลักธรรมในลักษณะที่ทันสมัย ทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้เรียนใหม่ ๆ ที่อาจไม่คุ้นเคยกับการเรียนรู้ในรูปแบบเดิมได้มากขึ้น ทั้งนี้ยังช่วยให้การศึกษาทางศาสนามีความต่อเนื่องและตอบโต้ภัยกับการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัลได้ดียิ่งขึ้น

การนำวรรณกรรมพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันยังส่งผลดีต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ในชุมชนและการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณค่า ตัวอย่างเช่น การนำหลักธรรมที่ได้จากวรรณกรรม เช่น ความเมตตา การเสียสละ และการให้อภัย มาปรับใช้ในการแก้ไขข้อขัดแย้งในชุมชน และในการดำเนินชีวิตประจำวัน ช่วยเสริมสร้างความสงบสุขทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน การเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อสมัยใหม่เช่นโซเชียลมีเดีย ยังช่วยให้การเรียนรู้ทางศาสนามีความสะดวกและสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้การอนุรักษ์และการสืบทอดความรู้ทางศาสนาผ่านวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.14 การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

การสร้างเครือข่ายระหว่างนักวิชาการ พระสงฆ์ และผู้สนใจการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนา เป็นการสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนความรู้และแนวคิดที่สามารถส่งเสริมการศึกษาและการเข้าใจในพระพุทธศาสนาได้ดีขึ้น การใช้สื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์และแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย ช่วยให้ข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเข้าถึงผู้คนได้ในวงกว้างและรวดเร็ว รวมถึงการจัดกิจกรรมสัมมนาและประชุมที่สามารถเชื่อมโยงผู้มีความสนใจจากหลากหลายกลุ่ม เช่น นักวิจัย นักศึกษา พระสงฆ์ และประชาชนทั่วไป การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนก็เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความยั่งยืนในการอนุรักษ์วรรณกรรมเหล่านี้ เช่น การจัดตั้งทุนการศึกษา การให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และการจัดทำโครงการอนุรักษ์วรรณกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้ทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านี้ได้รับการรักษาและเผยแพร่ไปยังอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ การร่วมมือจากหลายภาคส่วนจะช่วยเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในวงกว้างอย่างยั่งยืน

การสร้างศูนย์ศึกษาวรรณกรรมพระพุทธศาสนาและการบันทึกข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลหรือเอกสารเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการอนุรักษ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้เข้าถึงได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น แอปพลิเคชันและเว็บไซต์ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและศึกษาผ่านอุปกรณ์ดิจิทัลได้ทุกที่ทุกเวลา นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมในชุมชน เช่น การเล่าเรื่องหรือการจัดเวิร์กช็อป ยังเป็นวิธีการที่สำคัญในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของคนใน

ชุมชนในการอนุรักษ์และเผยแพร่คำสอน รวมถึงการสืบทอดมรดกทางศาสนาให้คงอยู่ การร่วมมือจากทุกภาคส่วนในชุมชนจะทำให้ประเพณีและคำสอนท้องถิ่นได้รับการรักษาและสืบสานต่อไปอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมจากทุกคนจะช่วยเพิ่มความเข้มแข็งในกระบวนการอนุรักษ์และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในวงกว้าง

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงอัตลักษณ์ พัฒนาการและการเพิ่มคุณค่าในมิติใหม่ของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะท้องถิ่นล้านนา ส่วนผลการวิจัยที่ได้สรุปเป็นประเด็นสำหรับการอภิปรายผลมีดังนี้

5.2.1 การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

จากผลการวิจัยพบว่า การฟังและเล่าวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะมีความสำคัญในการรักษาและถ่ายทอดความรู้ทางศาสนาให้แก่คนรุ่นใหม่ การอนุรักษ์วรรณกรรมเหล่านี้ช่วยป้องกันการสูญหายของข้อมูลสำคัญและรักษาวัฒนธรรมให้ยั่งยืน โดยสามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูล เช่น การถ่ายภาพ การบันทึกเสียง หรือดิจิทัล เพื่อให้เข้าถึงได้ง่ายและยาวนาน นอกจากนี้ยังควรมีการร่วมมือกับปราชญ์ท้องถิ่นในการบันทึกและถ่ายทอดวรรณกรรมผ่านการสัมภาษณ์หรือการบันทึกเรื่องเล่า เพื่อเก็บรักษาความรู้และประสบการณ์ที่มีค่าในชุมชนและส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมนี้ให้ยั่งยืน แนวคิดของเตือนใจ ชีวาเกียรติยั้งและคณะ, ออนไลน์) ในเนื้อหาที่กล่าวถึงการสืบค้นและการจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาวิจัย ซึ่งนำไปสู่การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืนผ่านการอนุรักษ์ข้อมูลสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรม เช่น การสัมภาษณ์ผู้รู้ การบันทึกคำบอกเล่า และ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเก็บรักษาข้อมูลเหล่านี้ให้คงทนและเข้าถึงได้ง่ายในอนาคต โดยเฉพาะการร่วมมือกับปราชญ์ท้องถิ่นในการสืบสานและถ่ายทอดความรู้ที่มีคุณค่าอีกทั้งยังเห็นได้ว่าการใช้ ฐานข้อมูลออนไลน์ และเครื่องมือดิจิทัล เป็นต้นว่า Google Scholar, TDC, หรือ ThaiJO สามารถเป็นแหล่งสำคัญในการสืบค้นข้อมูลที่เชื่อถือได้และช่วยให้กระบวนการวิจัยมีความสะดวกและรวดเร็วขึ้นในการค้นหาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาและการอนุรักษ์ความรู้พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน ไม่ว่าจะ เป็น TDC (Thai Digital Collection) เป็นคลังข้อมูลดิจิทัลที่รวบรวมเอกสารและสื่อที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยในด้านต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และ วิชาการ เพื่อเผยแพร่และอนุรักษ์ข้อมูลสำคัญให้กับสาธารณชน, Google Scholar เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ใช้ค้นหาค้นหาบทความวิจัยจากหลากหลายแหล่งข้อมูลทั้งในและต่างประเทศ, TAR (Thai Academic Reference Database) เป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมงานวิจัยและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยเพื่อสนับสนุน

การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์และวิจัย, ThaiJO เป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมวารสารทางวิชาการของประเทศไทยที่ให้บริการออนไลน์, ThaiEDResearch เป็นฐานข้อมูลที่เผยแพร่ผลงานวิจัยทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนการศึกษาและวิจัยในประเทศ, และ SpringerLink – Journal เป็นแหล่งข้อมูลวิจัยจากสำนักพิมพ์ที่มีชื่อเสียงในหลายสาขาวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคมศาสตร์

วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะล้านนาเน้นการถ่ายทอดคำสอนและนิทานชาดกโดยครูบาอาจารย์และพระสงฆ์ เพื่อเสริมสร้างศรัทธาและความเข้าใจในหลักธรรม ซึ่งช่วยรักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวล้านนา การบันทึกคำสอนเริ่มจากการบอกเล่าในชุมชน โดยพระภิกษุและครูบา จนเกิดเป็นวรรณกรรมที่จารึกลงใบลานและเอกสารพื้นบ้าน การเล่าเรื่องเน้นการสอนจริยธรรมและความเมตตา โดยใช้ตัวละครและสถานที่ที่คุ้นเคยในวิถีชีวิตล้านนา นิทานเหล่านี้สะท้อนวิถีชีวิตและค่านิยมท้องถิ่น ช่วยเสริมสร้างจริยธรรมในสังคมล้านนาและรักษาประเพณีท้องถิ่น สอดคล้องกันกับงานวิจัยของ Phrakruamu thanachot Jiradhammo Phramaha Wiset Panyavachiro Phon Namanee Songsakdi Promdee ได้ศึกษาเรื่อง Lanna Oral Buddhist Literature: Identity, Development, and Value-adding in a New Dimension พบว่า 1. ตัวตนของวรรณกรรมพุทธศาสนาท้องถิ่นเป็นการสะท้อนศรัทธาของภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วย การเทศน์ การขอมาพระพุทธรูปเจ้าและผู้อื่น สุภาชิตล้านนา การขอมาศพ เรื่องราวที่เสนอเรื่องสอน จรรยาบรรณ และพิธีเวณتان (พิธีล้านนา) และการพัฒนาของวรรณกรรมมาจากการผสมผสานกับเหตุการณ์ปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทชุมชน การรวมรวมภาษาท้องถิ่นอื่น ๆ การปรับเปลี่ยนตามเวลา และความเข้ากันได้กับสถาบัน 2. เนื้อหาในการแพร่ธรรมพุทธศาสนา รวมถึง ความขยัน, การศึกษา, การเรียนรู้, การใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคน, และเทพาคติที่มีรากฐานในพระพุทธศาสนา 3. แนวทางในการเพิ่มมูลค่าของวรรณกรรมรวมถึง การสร้างองค์ความรู้ใหม่จากวรรณกรรมพุทธศาสนา โดยการอนุรักษ์ การจัดคอร์สสัมมนา “การปฏิบัติศาสนกิจภาคเหนือ” การเตรียมหนังสือคู่มือเกี่ยวกับวรรณกรรมพุทธศาสนาท้องถิ่น การส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน ทั้งระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษาให้มีวิชาวรรณกรรมพุทธศาสนาท้องถิ่น การจัดทำหนังสือเรื่องนิทานฐานพุทธศาสนาล้านนา การสอนและการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมพุทธศาสนาในระดับศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายและการผลิตหนังสือเกี่ยวกับวรรณกรรมพุทธศาสนา

5.2.2 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของประชาชนท้องถิ่นล้านนา

จากผลการวิจัยพบว่า การจัดทำสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น วิดีโอ พอดแคสต์ และแอปพลิเคชันที่มีภาพประกอบเพื่อเสริมความ

เข้าใจและทำให้การเรียนรู้สะดวกขึ้น การเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขึ้นและเพิ่มการมีส่วนร่วม การใช้สื่อที่หลากหลายจะช่วยให้เหมาะสมกับผู้เรียนในยุคดิจิทัล

การจัดทำสื่อการเรียนรู้ต่อข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนาควรเริ่มจากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ นำข้อมูลมาสร้างเป็นสื่อที่หลากหลาย เช่น หนังสือ วิดีโอ และสื่อดิจิทัล ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย จัดทำสื่อในรูปแบบที่น่าสนใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน รวมถึงการเผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรมวิชาการ, 2544) ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนรู้สามารถจำแนกออกตามลักษณะได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง หนังสือและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่แสดงหรือเรียบเรียงสาระความรู้ต่าง ๆ โดยใช้ตัว หนังสือที่เป็นตัวเขียนหรือตัวพิมพ์เป็นสื่อในการแสดงความหมาย สื่อสิ่งพิมพ์มีหลายชนิด ได้แก่ เอกสาร หนังสือเรียน หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร บันทึกรายงาน ฯลฯ

2. สื่อเทคโนโลยี หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้นใช้ควบคู่กับเครื่องมือไฮเทคทันสมัย หรือเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น แด็บบันทึกภาพพร้อมเสียง (วีดิทัศน์) แด็บบันทึกเสียง ภาพนิ่ง สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นอกจากนี้สื่อเทคโนโลยี ยังหมายรวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นต้น

3. สื่ออื่น ๆ นอกเหนือจากสื่อ 2 ประเภทที่กล่าวไปแล้ว ยังมีสื่ออื่น ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยี

ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของพระนคร ปณฺญาวชิโร (2557) ได้ทำการศึกษารูปแบบการเทศนาธรรมในล้านนา สรุปได้ว่าปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อพัฒนาการรูปแบบการเทศนาธรรมในล้านนา คือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาและทัศนคติของพระสงฆ์ล้านนา การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและความต้องการของผู้ฟังชาวล้านนา การจัดทำสื่อการเรียนรู้ต่อข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนาควรเริ่มจากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ นำข้อมูลมาสร้างเป็นสื่อที่หลากหลาย เช่น หนังสือ วิดีโอ และสื่อดิจิทัล ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย จัดทำสื่อในรูปแบบที่น่าสนใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน รวมถึงการเผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง

5.2.3 การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

จากผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมมุขปาฐะล้านนาเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ช่วยในการศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา โดยมีเนื้อหาที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชน และรักษาประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นของภาคเหนือประเทศไทย การเล่าเรื่องและนิทานในวรรณกรรมนี้ช่วยให้การเรียนรู้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างน่าสนใจและเข้าใจง่าย การใช้วรรณกรรม

มุขปาฐะในกิจกรรมต่างๆ ยังช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและความสามัคคีในชุมชน และสร้างความตระหนักในคุณค่าทางจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้และจริยธรรมในชุมชน สอดคล้องกับหลักการในการเรียนรู้และเผยแพร่วรรณกรรมพระพุทธศาสนา บัณฑิตปาฐะมีประโยชน์หลายประการเป็นต้นว่า ช่วยให้เข้าใจหลักธรรมคำสอนและปรัชญาทางพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้ง ส่งเสริมการพัฒนาทางจิตใจและศีลธรรมของผู้เรียน รักษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่และแพร่หลายสู่คนรุ่นหลัง สร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่าในการวิจัยและศึกษาทางประวัติศาสตร์และศาสนา (ไอ ลีจัน และศราวดี ปิ่นทอง 2567) ในอนาคต ควรมุ่งเน้นไปที่การกำหนดมาตรฐานการใช้คำศัพท์เฉพาะทาง มุ่งเน้นไปที่การบรรจบกันของวิธีการแบบสหวิทยา และประเมินความเป็นไปได้และผลกระทบต่อความยั่งยืนของข้อสรุป

การสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งระหว่างชุมชน วัด และองค์กรท้องถิ่นต่างๆ จะช่วยเสริมการสืบทอดวรรณกรรมพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน การจัดกิจกรรมที่ให้ชาวบ้านทุกคนมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวิร์กช็อปหรือการอบรมเกี่ยวกับการเล่าขาน และการตีความวรรณกรรม ก็จะช่วยทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและร่วมมือกันอนุรักษ์ได้จริง การสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนในชุมชนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และสืบสานวรรณกรรมมุขปาฐะจะทำให้เราไม่สูญเสียความเป็นตัวเอง แต่จะยังคงสามารถยืนหยัดอยู่ในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมั่นคง ซึ่งเป็นแนวทางในการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนา บัณฑิตปาฐะมีประโยชน์หลายประการ เป็นต้นว่า ช่วยสืบสานและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมประเพณีของชาวล้านนาให้คงอยู่ต่อไป เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์และพุทธศาสนาที่มีคุณค่าทางวิชาการ เสริมสร้างความรู้และการเรียนรู้ให้กับคนรุ่นหลัง รวมถึงการเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและการรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อีกด้วยซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของยังยศ บุญจันทร์และชูลีพร วิรุณหะ (2562) ซึ่งเห็นว่าฝรั่งเศสดำเนินนโยบายจัดระบบการศึกษาแบบใหม่แก่ชาวเขมรเพื่อตอบสนองต่อความต้องการแรงงานที่มีการศึกษา แต่ด้วยธรรมเนียมที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณ ประกอบกับภาระทางเศรษฐกิจและความขัดแย้งกับชาวเวียดนามและชาวจีนทำให้ชาวเขมรเลือกส่งบุตรหลานเข้าเรียนที่วัดโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการสอน ทำให้ฝรั่งเศสหันมาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนวัดพร้อมกับปฏิรูปการศึกษาแก่คณะสงฆ์เพื่อลดอิทธิพลของสยามและสร้างกลุ่มพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถสำหรับการสอนโรงเรียนวัดแบบใหม่ในแบบที่ฝรั่งเศสต้องการและควบคุมได้ แต่การจัดการศึกษาแบบใหม่ส่งผลที่ฝรั่งเศสไม่ได้คาดคิด กล่าวคือทำให้พระสงฆ์ก้าวเข้ามามีบทบาทในฐานะผู้เคลื่อนไหวด้านชาตินิยมควบคู่กับกลุ่มปัญญาชน ประเด็นที่น่าสนใจคือการเคลื่อนไหวของพระสงฆ์ไม่ได้เกิดขึ้นจากแนวคิดทางการเมือง แต่เกิดจากความต้องการธำรงรักษารากฐานทางวัฒนธรรมของเขมร จึงแสดงให้เห็นว่าสำนึกถึงความเป็นชาติของชาวเขมรนั้น ไม่ได้เกิดจากการผลักดันของฝรั่งเศสแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ยังเกิดจากความสืบทอดของการเพาะบ่มสำนึกถึงความเป็นชาติที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดและเผยแพร่วรรณกรรมที่สืบทอดมาต่อสังคม

และสัมพันธ์กับการปฏิรูปการศึกษาของฝรั่งเศสที่ผลักดันให้พระสงฆ์กลุ่มหนึ่งเป็นผู้ที่มีความก้าวหน้าทางความคิด แต่มีจิตสำนึกในการธำรงรักษาภาษา-วรรณกรรมที่แสดงออกถึง “ความเป็นเขมร”

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบจากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วมีข้อเสนอแนะที่ควรนำไปใช้ใน 2 ระดับ คือ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การนำผลการวิจัยไปใช้เชิงนโยบายจะช่วยเสริมสร้างการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้ด้าน วัฒนธรรมและศาสนาในระดับประเทศและท้องถิ่น หน่วยงานที่ควรนำผลการวิจัยไปใช้ ได้แก่

1. กระทรวงวัฒนธรรม ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนานโยบายด้านการอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะการสืบค้นและเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบของมรดกปาฐะ เช่น การสนับสนุน กิจกรรมที่ส่งเสริมการถ่ายทอดวรรณกรรมนี้ในชุมชนต่างๆ และการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์

2. คณะสงฆ์ สำนักงานพระพุทธศาสนา ควรมีนโยบายในการเผยแพร่คำสอน พระพุทธศาสนาในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น โดยเฉพาะในชุมชนล้านนา ซึ่ง สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาหลักสูตรและการอบรมแก่พระสงฆ์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการเผยแพร่ ศาสนาในพื้นที่

3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการ พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เรื่อง วรรณกรรมพระพุทธศาสนาและวิธีการถ่ายทอดความรู้แบบมรดกปาฐะ เพื่อให้เยาวชนเข้าใจและรู้จักการ อนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของท้องถิ่น

4. มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยสงฆ์ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มี การวิจัยและการเรียนการสอนด้านวัฒนธรรม ภาษา และศาสนา ควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการพัฒนา โครงการวิจัยเพิ่มเติม หรือการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และอนุรักษ์มรดกปาฐะในฐานะส่วนหนึ่ง ของมรดกทางปัญญา

5. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อบต. หรือเทศบาล) ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนา นโยบายและโครงการที่ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและศาสนา โดยการสนับสนุนกิจกรรมใน ชุมชน เช่น การจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมล้านนา การฝึกอบรมและการสร้างเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นที่มี บทบาทในการอนุรักษ์มรดกปาฐะ

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไปที่จะช่วยให้การวิจัยสามารถเข้าถึงและศึกษาได้จาก หลายมุมมองทั้งทางภาษา วัฒนธรรม ศาสนา และการพัฒนาในยุคปัจจุบันมีดังนี้

1. การศึกษาภาษาและศิลปะการเล่าเรื่องในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนา เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะของภาษาที่ใช้ในวรรณกรรมมุขปาฐะและวิธีการเล่าเรื่องที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมล้านนา

2. ผลกระทบของการสื่อสารผ่านมุขปาฐะต่อการเผยแพร่และการเข้าใจพระพุทธศาสนาในชุมชนล้านนา เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของการเล่าเรื่องแบบมุขปาฐะในการเผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนาในชุมชนท้องถิ่น

3. การสร้างเครือข่ายอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะในยุคดิจิทัล เพื่อศึกษาวิธีการอนุรักษ์และเผยแพร่ข้อมูลทางวรรณกรรมมุขปาฐะในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญ

4. การเปรียบเทียบรูปแบบการสืบทอดวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะในชุมชนล้านนากับภาคอื่นๆ ของไทย เพื่อเปรียบเทียบและหาความแตกต่างในวิธีการสืบทอดและอนุรักษ์มุขปาฐะในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย

5. บทบาทของปราชญ์ท้องถิ่นในการอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้ในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ เพื่อศึกษาและเข้าใจบทบาทของปราชญ์ท้องถิ่นในกระบวนการถ่ายทอดและอนุรักษ์วรรณกรรมนี้

5.4 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการส่งเสริมการศึกษาวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา โดยเน้นถึงความสำคัญของการสืบค้น การจัดเก็บข้อมูล และการสร้างสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมดังกล่าว เพื่อตอบสนองต่อการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้ทางศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ยั่งยืนในยุคดิจิทัลสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ : model 3 ส ตามแผนภูมิดังนี้

ส 1 : การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูล เช่น การถ่ายภาพ การบันทึกเสียง หรือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ จะช่วยให้สามารถรักษาและส่งต่อข้อมูลได้อย่างยั่งยืน การร่วมมือกับปราชญ์ท้องถิ่นในการบันทึกและถ่ายทอดข้อมูลผ่านสัมภาษณ์หรือการบอกเล่าจะช่วยเสริมสร้างการอนุรักษ์วรรณกรรมเหล่านี้ให้ยั่งยืน

ส 2 : การสร้างสื่อการเรียนรู้โดยใช้สื่อดิจิทัล เช่น วิดีโอ พอดแคสต์ และแอปพลิเคชันที่มีภาพประกอบ เพื่อเสริมความเข้าใจและเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์จะช่วยให้การเรียนรู้สะดวกและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขวาง

ส 3 : การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้ในการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน วัด และองค์กรท้องถิ่นต่าง ๆ จะช่วยเสริมการสืบทอดและอนุรักษ์วรรณกรรมมุขปาฐะให้ยั่งยืน การจัดกิจกรรมที่ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม เช่น เวิร์กช็อปหรืออบรมเกี่ยวกับการเล่าขานและตีความวรรณกรรมจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน

การอนุรักษ์และการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ความรู้และคุณธรรมจากพระพุทธศาสนาแพร่หลาย แต่ยังช่วยรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมของชาวล้านนาให้อยู่รอดในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

บรรณานุกรม

1. หนังสือ

- กรมศาสนา. (2563). *การเรียนรู้และเผยแผ่วรรณกรรมพระพุทธศาสนา*. สำนักพิมพ์พระพุทธศาสนา.
- กุลทัต หงส์ขยางกูร และปรัชญานันท์ เทียงจรรยา. 2560. *การสร้างและการบริหารเครือข่าย*. สงขลา: สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จากรุวรรณเหมืองจา. (2565). *ตำนานพระเจ้าตนหลวงเมืองพะเยา*. เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์ พี.เอส.เปเปอร์ฟอรัม.
- ทวิศักดิ์ ทองทิพย์ และสิทธิมนต์ ตีสันเทียะ. (2551). *งานวิจัยและวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทองคำ ดร.ณัฐวุฒิ. (2560). *มรดกทางวรรณกรรมล้านนา: พระพุทธศาสนาในรูปแบบมุขปาฐะ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นางฟ้า ซาลี. (2559). *คำฮ่ำ ตำนาน 2*. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แม็กซ์พริ้นติ้ง.
- นางฟ้า ซาลี. (2560). *คำฮ่ำ ตำนาน*. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แม็กซ์พริ้นติ้ง.
- ประกายรัตน์ ภัทรธิตติ. (2561). *แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก*. ในเอกสารประกอบการสอนชุดวิชา พัฒนาการวัยเด็ก หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประดิษฐ์ เป็งเรือน. *พระเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์*. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์ สหน.ส.ทรัพย์การพิมพ์.
- พระนคร ปณณาวชิโร. (2557). *การพัฒนาการเทศนาธรรมในภาคเหนือของประเทศไทย: รูปแบบและแนวทางใหม่*. สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545.
- มนตรี โคตรคันทา. (2564). *อัตลักษณ์ท้องถิ่นอีสาน ผลการสำรวจศึกษาและสังเคราะห์อัตลักษณ์ไทย 4 ภูมิภาค*. สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- วิบูลย์ พิทักษ์. (2560). *การอนุรักษ์และฟื้นฟูเอกสารโบราณ: แนวทางและวิธีการ*. สำนักพิมพ์ภาควิชาวัฒนธรรมศาสตร์.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2543). *มองอนาคต : บทวิเคราะห์เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางการสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิภูมิปัญญา.
- สมชาย ชื่นชม. (2554). *วรรณกรรมท้องถิ่นล้านนา: การศึกษาวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในมุมมองท้องถิ่น*. สำนักพิมพ์นิติธรรม.

- สมาพันธ์กีฬาวรรณกรรมล้านนาภาคเหนือ. (2565). *วรรณกรรมล้านนาภูมิปัญญาผญาคนเมือง*. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์ สหน.ส.ทรัพย์การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2562). *การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สุกัญญา สุขฉายา. (2556). *วรรณกรรมมุขปาฐะ*. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจรรยา โชติช่วง. (2554). “การศึกษาสภาพการพัฒนาอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1”. *การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ. (2558) การพัฒนารูปแบบการออกแบบสภาพแวดล้อมห้องเรียนเสมือนในการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Gethin, R. (1998). *The foundations of Buddhism*. Oxford University Press.
- Gombrich, R. F. (2001). *Theravāda Buddhism: A social history from early times to the present*. Routledge.
- Keenan. T., & Evan.S. (2009). *An introduction to child development* (2nded.).Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Limbirt, Holly. 2019. “Public libraries, local authorship and regional identity” Thesis (Ph.D.) University of Derby.
- McRae, J. (2004). The study of humor in the Buddhist tradition. In S. Schopen (Ed.), *Buddhism and Humor: Laughter as a Spiritual Path* (pp. 34-46). Wisdom Publications.
- Nolan, Marie E. 2014. “The content, scope and purpose of local studies collections in the libraries of further and higher education institutions in the United Kingdom” Thesis (Ph.D.). Robert Gordon University.
- Potter, Kritchada. 2018. “A culture-based instructional program for teaching Thai language to foreigners”. graduate degree programs at the University of Victoria.
- Sigelman, C. K., & Rider, E. A. (2009). *Life-span human development* (6thed.). Belmont. CA: Wadsworth.

Sun, Minyan (2018) A comparative study of the triadic relation between time, identity and language in the works of Julio Cortázar, Marcelo Cohen and Nāgārjuna. Thesis (Ph.D.). University of Cambridge.

2. วารสาร

- คณิเทพ ปิตุภูมิ นาค ญัฐพงษ์ ปัญญาบุรี สงกรานต์ สมจันทร์. (2557). การขับเคลื่อนวรรณกรรมล้านนา : จ้อย. *วารสารวิจิตรศิลป์*, 5(2): 225-226.
- จุฑามาศ กลั่นแก้ว. (2539). การใช้วิธีวิทยาศาสตร์พัฒนาการเรียนวรรณกรรมไทยปัจจุบัน. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 11(1) : 69-74.
- เจษฎา สอนบาลี (2561). ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมพิธีกรรมทางพุทธศาสนากับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยของจังหวัดลำพูน. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*. 11(3): 277-284.
- บัวผืน ฝาแก้ว ศักดิ์พงศ์ หอมหวล และสมบัติ ฤทธิเดช. (2554). การเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่นโดยกระบวนการจัดการความรู้; Local Literary Learning by Using Knowledge Management Process. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(1): 121-129.
- บุญศิริ สุขพร้อมสรรพ และศรีสุตา วงษ์ชุ่ม. (2561). การอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนเมืองเก่าพะเยา. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 38(3) : 105-126.
- พระครูพิศิษฐ์ประษานาถ (ประยูร นนทियो) และคณะ. (2564). การพัฒนาเครือข่ายเยาวชนในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างเครือข่าย ลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 4(2), 69-80.
- พระครูสมุทรโชติ จิระมโฆ พระมหาวิเศษ ปญญาวชิโร โพน นามณี และทรงศักดิ์ พรหมดี. (2565). วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะท้องถิ่นล้านนา: อัตลักษณ์ พัฒนาการและการเพิ่มคุณค่าในมิติใหม่. *Dhammathas Academic Journal*, 24(2): 241-252.
- พระปลัดจตุพร วชิรวิภาณ. (2562). โคม : แนวคิดประวัติศาสตร์และกระบวนการสร้าง อัตลักษณ์ วัฒนธรรมพระพุทธศาสนาแบบล้านนา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 7(1) : 34-45.
- พระภณ มงคลโก. (2563). งานเริ่มต้นคัมภีร์พุทธศาสนาในอาณาจักรล้านนา. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 11(2) : 14-17.
- ยิ่งยศ บุญจันทร์และชุลีพร วิรุณหะ. (2562). การจัดการศึกษาแบบใหม่ของฝรั่งเศสกับการเพาะบ่มจิตสำนึกทางวัฒนธรรม ของพระสงฆ์เขมร *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 12(2) : 986-1014.
- รังสรรค์ จันดี. (2558). ภูมินามพื้นบ้าน: ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับวรรณกรรมพื้นบ้านในเขตภาคเหนือตอนบน. *วารสารช่วงฉาย*, 10(1): 10.

- วัชรินทร์ แก่นจันทร์. (2556). อุดมการณ์ความเป็นอื่นในวรรณกรรมล้านนา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 1(2): 261-269.
- วิเชียร ทวีเกียรติ. (2561). มุขปาฐะและการนำเสนอธรรมะในพุทธศาสนา. *วารสารพระพุทธศาสนาและสังคม*, 16(3), 53-68.
- ศิริโรจน์ นามเสนาและพระศรีสุทธิพงศ์. (2562). การพัฒนาสติเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านชุมชนาก จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารวิจัยวิชาการ*. 8 (1):33-46.
- ศิริศักดิ์ อภิศักดิ์มนตรี พระครูประวิตรวรานยุต พระครูพิพิธสุตาทร. (2561). การตรวจสอบรูปแบบพระพุทธรูปมีไรพระมัสสุในวรรณกรรมพุทธประวัติ. *วารสารวิจิตรศิลป์*, 9(2): 345.
- สันติสุข พวงทอง. (2564). มุขปาฐะในเทศนาและคำสอนของพระสงฆ์ไทย. *วารสารพุทธศึกษาศาสตร์*, 12(1), 45-60.
- สุดตชโย พ. . (2023). การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผ่านวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ฉบับมุขปาฐะ. *วารสารพุทธจิตวิทยา*, 8(3), 462-469.
- สุชาติ ศรีสุวรรณ. (2562). การจัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา. *วารสารการศึกษาท้องถิ่น*, 10(3) : 3: 112-124.
- สุนทร ค่ายอด สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธ์. (2559). อุดมการณ์ล้านนานิยมในวรรณกรรมของนักเขียนภาคเหนือ. *วารสารคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 4(2): 52.
- อนวัธน์ มากชูชิต. (2561). ปรีทัศน์หนังสือ (Book Review) วรรณกรรมท้องถิ่นเชิงวิเคราะห์. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* 14(1):321.
- อรุณี ศรีรักษา และกิตติสันต์ ศรีรักษา. (2565). พญานาคในฐานะกลไกการบริหารของผู้ปกครองผ่านแนวคิดอำนาจแบบอ่อน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 10(1) :9-10.
- อัจฉราพร ไครบุตร จารุวรรณ เบญจาทิกุล บุญยงค์ เกศเทศ วรวรรณ ศรียาภัย. (2564). อัตลักษณ์สารัตถะในวรรณกรรมเพลงพื้นถิ่นอีสาน. *วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 7(2): 76.
- ไอ้ ลีจัน และศราวุฒิ ปิ่นทอง. (2567). การศึกษาและทบทวนวรรณกรรมด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ ตามทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม วรรณกรรม. *Journal of Arts and Thai Studies*, 46(1), E2209,1-15.
- Hakamaya, N. (1988). The concept of humor in Buddhism. *Journal of Buddhist Ethics*, 5(2), 123-136.

- Harris, I. (1997). The Humor of Buddhism: The Role of Laughter in Buddhist Practice. *International Journal of Buddhist Thought and Culture*, 7(4), 150-162.
- A.A. azarov, O.S. Rinchinov. (2524). BudXdhist literary tradition in Buryatia: geoinformation approaches to reconstruct a cultural phenomenon. *Languages and Folklore of Indigenous Peoples of Siberia*. 49(1): 92-104
- Butcher, A. (2013). Grammatically speaking: Religious authority and development discourse in Buddhist Ladakh. *Durham Anthropology Journal*, 19 (1) : 95–109.
- Phrakruamu thanachot Jiradhammo Phramaha Wiset Panyavachiro Phon Namanee Songsakdi Promdee. (2523). Lanna Oral Buddhist Literature: Identity, Development, and Value-adding in a New Dimension *International Journal of Social Science and Education Research Studies*, 3(9) : 1866-1869.
- Sorpobdee, W.; Chaibutra, N.; Phoolaiyao, K.; Lunsamrong, N.; Pimkere, C. Story Type and Factors to Adjust Story of Lanna Oral Buddhist Literature: Chiang Mai Province, Thailand. *Humanit. Soc. Sci.* **2024**, 12(2), 25-28.
- Upali Sraman. (2020) Connecting with and Distancing from: Transnational Influences in the Formation of Buddhist Identity and Practices in Bangladesh. *Journal of Global Buddhism*, 21(1): 205–222.
- Ven. Guan Zhen. (2022). Chaplaincy in the United States: Theory-Praxis Relationship in Formation and Profession. *Journal of international buddhist studies*. 13(1), 44-59.

3. เว็บไซต์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักวิจัยทางศาสนาและวัฒนธรรม เว็บไซต์:

www.larts.tu.ac.th

จิตโสภิต โสหา การพัฒนากรอบแนวคิดการสร้างรอยเชื่อมต่อการศึกษ ของเด็กอนุบาลเพื่อเข้าสู่
ชั้นประถมศึกษา <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/163320>

เดือนใจ ชีวาเกียรติยั้งและคณะ. ประเมินผลกระบวนการพัฒนาศักยภาพพระคิลานุปัฏฐาก พื นที่
กรุงเทพมหานครด้านการดูแลสุขภาพช่องปากfile:///C:/Users/user/Downloads/13614-
Article%20Text-24578-1-10-20230418%20(1).pdf

นรา พิมพ์พันธ์ และพิชญ์ สมพอง. กลยุทธ์การเสริมสร้างเครือข่ายการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ระหว่างองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น กับ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jla_ubu/article/view/94512/73899

- ประคอง นิมมานเหมินท์. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนไทยเล่มที่ 31 : วรรณคดีท้องถิ่น. มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน.
<https://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=31&page=main>
- ประคอง นิมมานเหมินท์.วรรณคดีท้องถิ่น. ใน สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม 31.
<https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=31&chap=3&page=chap3.htm>
- ประพันธ์ แก้วแก้ว (2565) การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดตามหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในบทเพลงคำเมืองล้านนา จากคัมภีร์พระพุทธศาสนา <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/panyathjo/article/view/254074>
- พระนคร ปณฺณวชิโร (2557). รูปแบบการเทศนาธรรมในล้านนา. บทความวิชาการ.
http://oldweb.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=1637&articlegroup_id=306
- พัฒนาภณ ทูลธรรม (2563) การพัฒนาเครือข่ายองค์กรส่งเสริมสุขภาพในการเสริมสร้างศักยภาพผู้สูงอายุตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NBJ/article/view/253426>
- สมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์ (2563) รูปแบบการจัดการวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามแบบอารยสถาปัตยกรรมภาคเหนือตอนบน <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:183754>
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (OCNC) การส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เว็บไซต์: www.ocnc.go.th
- สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่.
<https://www.chiangmai.go.th/managing/public/D8/8D01Feb2017150134.pdf>
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงใหม่. การประกอบพิธีเจริญพระพุทธมนต์ สวดมนต์ต้นแบบล้านนา ถวายพระพรชัยมงคลแด่สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา ให้ทรงหายจากพระอาการประชวรณ วัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2566.
<https://chiangmai.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/161545>
- สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์, (2555) นิกายพุทธศาสนาในล้านนา ระหว่างรัชสมัยพระเจ้าติโลกราชถึงพญาแก้ว (พ.ศ. 1984-2068) : ศึกษาจากพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ที่มีจารึกในจังหวัดเชียงใหม่
<https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:137605>
- อลงกรณ์ พลอยแก้ว. คุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรม
<https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/34198>

อัครินทร์ อังกรวงษ์วัฒนา (2561) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม -- ไทย (ภาคเหนือ); ภูมิปัญญาท้องถิ่น -- ไทย (ภาคเหนือ); ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม <https://rsuir-library.rsu.ac.th/handle/123456789/740>

John Sutherland. A Little History of Literature <https://thematter.co/thinkers/a-little-history-of-literature/50700>

4. สัมภาษณ์

พระครูจากรุวรรณพิพัฒน์. เจ้าอาวาสวัดเดชดำรง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. กุมภาพันธ์ 2568.

พระครูสถาพรธรรมโชติ, ดร. เจ้าอาวาสวัดคอนชัย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. กุมภาพันธ์ 2568.

มานพ ปิยะวงศ์, ดร. (นามปากกา มหศักดิ์ สิงขร) โรงเรียนดับภัยศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. กุมภาพันธ์ 2568.

จากรุวรรณ เหมือนจา, ดร. (นามปากกา นางฟ้า ซาลี) โรงพยาบาลสวนปรุงเชียงใหม่. กุมภาพันธ์ 2568.

อินสม เตปิน. มัคคนายกวัดเจ็ดลิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. กุมภาพันธ์ 2568.

อินตา เลาคำ, ดร. อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. กุมภาพันธ์ 2568.

ประดิษฐ์ เป็งเรือน (นามปากกา บะหินหน้อยลอยน้ำ) อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. กุมภาพันธ์ 2568.

อรุณ ศรีวิชัย มัคคนายกวัดช้างเคียนอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. กุมภาพันธ์ 2568.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

วรรณกรรมมุขปาฐะของนักปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

วรรณกรรมมุขปาฐะของนักปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา

ลำดับ	เทศนาพื้นเมือง	ตำนานศาสนสถาน	นิทานท้องถิ่น	ตำนานบุคคล
1	เทศนาชาดก	ตำนานพระธาตุดอยสุเทพ	ท้าวสักกร	ตำนานเจ้าดารารัศมี
2	เทศนาบุญบั้งไฟ	ตำนานวัดเจดีย์หลวง	นางบัวคำ	ตำนานพระเจ้าทองเอก
3	เทศนาจุลกฐิน	ตำนานพระธาตุหริภุญชัย	ขุนวิจักขณ์	ตำนานเจ้าหลวงเชียงใหม่
4	เทศนาเรื่องตัวผี	ตำนานวัดโลกโมฬี	โสนน้อยเรือนงาม (ฉบับล้านนา)	ตำนานครุฑาศรีวิชัย
5	เทศนาศรัทธาบรรพชน	ตำนานวัดสวนดอก	ไกรทองล้านนา	ตำนานพระยาภาววิละ
6	เทศนาเรื่องอภุฎกเศรษฐีล้านนา	ตำนานพระธาตุเชียงแสน	ขุนแผนล้านนา	ตำนานศรีปราชญ์ล้านนา
7	เทศนาเรื่องถ้ำถ้ำบ้านถ้ำ	ตำนานกู่เจ้าลำพูน	จุลลัทธิดา	ตำนานแม่เจ้าหลวง
8	เทศนาเรื่องพระเจ้าแก้วมุกขาคติ	ตำนานพระธาตุหงส์	สังข์ทองล้านนา	ตำนานปู่สะย่าสะ
9	เทศนาฝากของไว้ที่วัด	ตำนานศาลเจ้าหลวงล้านนา	นิทานบั้งไฟล้านนา	ตำนานชายขอบเมืองพระลอ
10	เทศนาเรื่องจารีตประเพณีล้านนา	ตำนานหอคำหลวง	นิทานถ้ำถ้ำบ้านถ้ำ	ตำนานท้าวมหาพรหม
11	ฯลฯ	ฯลฯ	ฯลฯ	ฯลฯ

ภาคผนวก ข

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย

เรื่อง

การสืบค้นและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่น
ล้านนา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ..... นามสกุล.....

อายุ.....ปี วุฒิทางการศึกษาสูงสุด.....

- พระภิกษุผู้เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะท้องถิ่นล้านนา
- มัคทายกผู้เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะท้องถิ่นล้านนา
- นักวิชาการผู้เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะท้องถิ่นล้านนา
- นักปราชญ์ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะท้องถิ่นล้านนา

ตอนที่ 2 การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่น ล้านนา

2.1 ท่านสามารถเล่าให้ฟังถึงวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะที่ท่านเคยเรียนรู้หรือ
ทราบได้ไหม?

2.2 ท่านได้ข้อมูลวรรณกรรมเหล่านี้จากแหล่งใดบ้าง และแหล่งข้อมูลเหล่านั้นมีความสำคัญ
อย่างไร?

2.3 ในกระบวนการศึกษาหรือเผยแพร่วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ ท่านใช้วิธีการ
ใดบ้าง?

2.4 ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะใดบ้างในการอนุรักษ์และจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรม
พระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ?

2.5 ท่านเห็นความสำคัญของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะต่อสังคมล้านนาและการ
สืบทอดต่อคนรุ่นหลังอย่างไร?

ตอนที่ 3 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนา

3.1 ท่านมีประสบการณ์ในการศึกษาฉบับมุขปาฐะล้านนาและความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรม
พระพุทธศาสนาของชุมชนในพื้นที่ อย่างไร

3.2 ท่านมีวิธีการนำวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของ
ชุมชนในพื้นที่ ควรเป็นอย่างไร

3.3 ท่านคิดว่า วรรณกรรมพระพุทธศาสนา มีความสำคัญและบทบาทต่อชุมชนท้องถิ่นล้านนาอย่างไร

3.4 ท่านคิดว่า วิธีการสืบทอดและการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาในชุมชน ควรเป็นอย่างไร

3.5 ท่านคิดว่า แนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการตีความวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในชุมชนภูมิภาคล้านนา ควรเป็นอย่างไร

ตอนที่ 4 การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนา

4.1 ท่านคิดว่า ความรู้และความสนใจของผู้ที่เข้าร่วมเครือข่ายในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนา ควรเป็นอย่างไร

4.2 ท่านคิดว่า วิธีการเข้าถึงและการใช้งานวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาในชุมชน ควรเป็นอย่างไร

4.3 ท่านคิดว่า แนวทางการสืบทอดและการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาในระดับชุมชน ควรเป็นอย่างไร

4.4 ท่านคิดว่า ความสำคัญและบทบาทของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาในการเรียนรู้และการอนุรักษ์ในชุมชน ควรเป็นอย่างไร

4.5 ท่านคิดว่า แนวทางการพัฒนาเพื่อสนับสนุนเครือข่ายการอนุรักษ์และการเรียนรู้ของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะล้านนาในอนาคต ควรเป็นอย่างไร

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เวลา.....

ผู้.....

เครื่องมือในการวิจัย : แบบสอบถาม

เรื่อง

การสืบค้นและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่น
ล้านนา

โปรดตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง (...) ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะไม่นำไปเปิดเผยเพราะเป็นความลับส่วนบุคคล แต่จะนำข้อมูลที่ท่านตอบในแบบสอบถามไปทำการวิเคราะห์เพื่อผลสรุปทางวิชาการและจะนำผลสรุปจากการการวิจัยไปใช้เป็นแนวการสืบค้นและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา ซึ่งระดับความคิดเห็นได้จัดไว้ 5 ระดับ คือ

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง
2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

คณะผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี ขอขอบคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	
1. สถานภาพ	
() 1. พระภิกษุ	() 2. มัคทายก
2. อายุ	
1. () ไม่เกิน 30 ปี 2. () 31-40 ปี 3. () 41-50 ปี 4. () มากกว่า 50 ปี	
3. ภูมิลำเนาเดิม	
() 1. จังหวัดเชียงใหม่	() 2. จังหวัดอื่น.....(ระบุ)
4. วุฒิทางการศึกษา	
() 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	
() 2. ปริญญาตรี	
() 3. สูงกว่าปริญญาตรี	
5. วุฒิทางธรรม	
1) นักธรรม/ธรรมศึกษา.....	2) เปรียญธรรม.....ประโยค

ตอนที่ 2 การสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ

กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านโดยการทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน มีมากหรือน้อยเพียงใด ดังข้อความต่อไปนี้

	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	เคยมีประสบการณ์ในการฟังหรือเล่าวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ					
2	ความสำคัญของการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ					
3	ควรใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ					
4	ควรมีผู้รับผิดชอบในการอนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ					
5	ควรจัดกิจกรรมหรือโครงการใดเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ					
6	การใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแพร่วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ					
7	เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ					
8	การจัดเก็บข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะมีความสำคัญ					
9	การสืบค้นข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะมีความสำคัญต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น					
10	การสืบค้นข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะมีความจำเป็น					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ

กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านโดยการทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน มีมากหรือน้อยเพียงใด ดังข้อความต่อไปนี้

เนื้อหา		ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	การจัดทำสื่อการเรียนรู้ข้อมูลวรรณกรรมมีความสำคัญต่อวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ					
2	การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะเป็นสิ่งจำเป็น					
3	การจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบวิดีโอช่วยเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาวรรณกรรม					
4	การจัดทำเอกสารดิจิทัล (เช่น PDF, eBook) เป็นวิธีที่ดีในการเผยแพร่วรรณกรรม					
5	การใช้ภาพประกอบในสื่อการเรียนรู้จะช่วยเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาวรรณกรรมได้					
6	การจัดทำแอปพลิเคชันช่วยให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจและเข้าถึงวรรณกรรมได้ง่ายขึ้น					
7	การจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบเสียง (เช่น พอดแคสต์) จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาวรรณกรรมได้ดีขึ้น					
8	การจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบสไลด์หรือพรีเซนเทชัน (เช่น PowerPoint) เป็นวิธีที่ดีในการถ่ายทอดความรู้วรรณกรรม					
9	การเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (เช่น เว็บไซต์, โซเชียลมีเดีย) ช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขึ้น					
10	การจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (เช่น เวิร์กช็อป, การฝึกอบรม) ช่วยเพิ่มความเข้าใจวรรณกรรม					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และเรียนรู้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะ

กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านโดยการทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน มีมากหรือน้อยเพียงใด ดังข้อความต่อไปนี้

เนื้อหา		ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	การสร้างเครือข่ายช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์และเรียนรู้ได้มากขึ้น					
2	การมีเครือข่ายช่วยเพิ่มความรู้และความเข้าใจวรรณกรรม					
3	การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกช่วยเพิ่มความสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนความรู้วรรณกรรม					
4	การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างเครือข่ายเป็นวิธีที่ดี					
5	สร้างหลักสูตรหรือโปรแกรมการเรียนรู้					
6	การประชุมและสัมมนาระหว่างสมาชิกเป็นสิ่งจำเป็นในการอนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรม					
7	การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ช่วยให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และเข้าใจวรรณกรรมนี้มากขึ้น					
8	การจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์ช่วยให้สามารถเข้าถึงและศึกษาวรรณกรรมได้ง่ายขึ้น					
9	การฝึกอบรมสมาชิกเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญ					
10	การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนสำคัญต่อการสร้างเครือข่ายอนุรักษ์วรรณกรรม					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง
คณะผู้วิจัย

ภาคผนวก ค

หนังสือ ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บริการวิชาการ วิทยาเขตล้านนา โทร. 053-270975-6 ต่อ 116

ที่ อว 7915(3)/ 109

วันที่ 15 สิงหาคม 2566

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน พระครูวิทิศาสนทร, ผศ.ดร.

ด้วยกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ให้การสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย เรื่อง “การสืบค้นและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา” และจำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ จึงเรียนมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ตรวจเครื่องมือในการทำงานวิจัยครั้งนี้ พร้อมกันนี้ได้แนบ ร่างแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

จึงแจ้งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระมหาวิเศษ ปญญาวชิโร, รศ.ดร.)

ผู้รับผิดชอบโครงการ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บริการวิชาการ วิทยาเขตล้านนา โทร. 053-270975-6 ต่อ 116

ที่ อว 7915(3)/ 110

วันที่ 15 สิงหาคม 2566

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน พระณัฐกร ปฏิภาณเมธี, ดร.

ด้วยกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ให้การสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย เรื่อง “การสืบค้นและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา” และจำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ จึงเรียนมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ตรวจเครื่องมือในการทำงานวิจัยครั้งนี้ พร้อมกันนี้ได้แนบ ร่างแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พ.ฉ.พร.106

(พระมหาวิเศษ ปญญาวิโร, รศ.ดร.)

ผู้รับผิดชอบโครงการ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บริการวิชาการ วิทยาเขตล้านนา โทร. 053-270975-6 ต่อ 116

ที่ อว 7915(3)/ 112

วันที่ 15 สิงหาคม 2567

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เจริญพร ดร. ณรงค์ศักดิ์ ลุนส่ำโรง

ด้วยกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ให้การสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย เรื่อง “การสืบค้นและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบบมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา” และจำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ จึงแจ้งมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ตรวจเครื่องมือในการทำงานวิจัยครั้งนี้ พร้อมกันนี้ได้แนบ ร่างแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

จึงแจ้งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พ.ม.ทวีโร

(พระมหาวิเศษ ปณฺฑาวชิโร, รศ.ดร.)

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ภาคผนวก ค

ใบรับรองจริยธรรมของข้อเสนอการวิจัย

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและใบยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.๖๓๙/๒๕๖๗

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายงานการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อข้อเสนอการวิจัย: การสืบค้นและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนา ฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา
 (An Analytical Study of the Allegory in Theravada Buddhist Philosophy Appearing in the Commentary on the Dhammapada)

รหัสข้อเสนอการวิจัย: -

สถาบันที่สังกัด: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ผู้วิจัยหลัก: พระมหาวิเศษ ปญญาวิโร

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

๑. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๗
๒. เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๗
๓. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๗
๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	ฉบับที่ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๗

พระปัญญาวชิรบัณฑิต
 (พระปัญญาวชิรบัณฑิต, รศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๗

หมายเลขใบรับรอง: ว.๖๓๙/๒๕๖๗

วันที่ให้การรับรอง: ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๗

วันหมดอายุใบรับรอง: ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๘

ที่ อว ๘๐๐๗/ว.๖๓๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง รับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เรียน พระมหาวิเศษ ปญฺญาวชิโร / นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย เพื่อทำการวิจัยในเรื่อง “การสืบค้นและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา” มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณาเรื่องมือการวิจัยของท่าน โดยให้มีการแก้ไขปรับปรุง/เพิ่มเติมเอกสาร ตามเอกสารแนบ

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป.

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระปญฺญาวชิรบัณฑิต, รศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ	: พระมหาวิเศษ ปณณาวชิโร
ตำแหน่ง	: หัวหน้าโครงการวิจัย
ประวัติการศึกษา	: ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ผู้นำทางการศึกษา) : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) : ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาเด็กปฐมวัย)
ผลงานทางวิชาการ	: Story Type and Factors to Adjust Story of Lanna Oral Buddhist Literature; Chiang Mai Province, Thailand
ผลงานการวิจัย	: รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาบาลี มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา.
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ประวัตินักวิจัยร่วม

ชื่อ	: ผศ.ดร.โผน นามณี
ตำแหน่ง	: ผู้วิจัยร่วม
ประวัติการศึกษา	: พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา) : Master of Arts (Buddhist Studies) : Bachelor of Arts (Buddhist studies)
ผลงานทางวิชาการ	: โผน นามณี. (2563). พุทธวิถีไทย. โรงพิมพ์บริษัทสยามพิมพ์นานาชาติ จำกัด (สำนักงานใหญ่) อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. : โผน นามณี. (2562). ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารธรรมทรรศน์. 19(2): 65-67.
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ประวัตินักวิจัยร่วม

ชื่อ	: ผศ.ดร.เกรียงไกร เจริญผล
ตำแหน่ง	: ผู้วิจัยร่วม
ประวัติการศึกษา	: ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (บริหารศาสตร์): : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต : รัฐศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) : คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวกับการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นระดับชุมชน: กรณีศึกษาพื้นที่เทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	: วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ประวัตินักวิจัยร่วม

ชื่อ	พระนฤเทพ จีรวทฒโน
ตำแหน่ง	: ผู้วิจัยร่วม
ประวัติการศึกษา	: นักธรรมเอก : พุทธศาสตร์ศาสตรบัณฑิต (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์)
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเซตุนศึกษา (ในสังฆราชูปถัมภ์) ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่